

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

KIYMETLİ EVRAKIN ZAYİ OLMASI VE İPTALİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UMUR KARAKAYA

111102102

Danışman Öğretim Üyesi:

Prof. Dr. A. Lerzan Yılmaz

İSTANBUL, TEMMUZ 2013

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

25.09.2013 tarihinde tezinin savunmasını yapan Umur KARAKAYA'a ait "Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oybirliği** ile Kabul Edilmiştir.

(İmza)
Prof. Dr. A. Lerzan Yılmaz
(Başkan)
(Danışman)

(İmza)
Yrd. Doç. Emrullah KERVANKIRAN
(Üye)

(İmza)
Yrd. Doç. Cem AKBIYIK
(Üye)

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	1

1.BÖLÜM

KIYMETLİ EVRAKA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1 Kıymetli Evrak Kavramı	3
1.2 Kıymetli Evrakın Özellikleri	3
1.2.1 Kıymetli Evrak Bir Senettir	3
1.2.2 Hak İle Senet Arasında Kuvvetli Bir Bağ Vardır	5
1.2.3 Hak Senetten Ayrı Olarak Devredilemez ve İleri Sürülemez	5
1.2.4 Soyutluk İlkesi Geçerlidir	6
1.2.5 Özel Şekil Şartlarına Tabidir	7
1.2.6 Kıymetli Evrak Türleri Kanunda Sınırlı Olarak	
Sayılmıştır	8
1.3 Kıymetli Evrak Teorileri	8
1.3.1 Kreasyon Teorisi	8
1.3.2 Sözleşme Teorisi	9
1.3.3 Hukuksal Görünüşe İtimat Teorisi	9
1.4 Kıymetli Evrakın Devir Şekillerine Göre Sınıflandırılması	10
1.4.1 Nama Yazılı Senetler	10
1.4.1.1 Tanım	10
1.4.1.2 Nama Yazılı Olarak Düzenlenebilecek Senetler	11
1.4.1.3 Devir Şekli	11
1.4.2 Emre Yazılı Senetler	13
1.4.2.1 Tanım	13
1.4.2.2 Emre Yazılı Olarak Düzenlenebilecek Senetler	13
1.4.2.3 Devir Şekli	14

1.4.3 Hamile Yazılı Senetler	15
1.4.3.1 Tanım	15
1.4.3.2 Hamile Yazılı Olarak Düzenlenebilecek Senetler	16
1.4.3.3 Devir Şekli	16

2. BÖLÜM

KIYMETLİ EVRAKIN ZAYİ OLMASI VE İPTALİ

2.1 Kıymetli Evrakın Zayi Olması	18
2.1.2 Zayi Kavramı	18
2.1.2.1 Kelime Anlamı	18
2.1.2.2 Hukuksal Terim Anlamı	19
2.1.2.2.1 Mutlak Anlamda Zayi	19
2.1.2.2.2 Nispi Anlamda Zayi	20
2.1.3 Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali Hükümlerinin Uygulanma Sırası	22
2.1.4 Kıymetli Evrakın Zayi Olması Halinde Hamilin Hak ve Yükümlülükleri	23
2.1.4.1 Hamilin Önleyici Tedbir Talep Etme Hakkı	23
2.1.4.1.1 Önleyici Tedbirin Hukuki Niteliği	25
2.1.4.1.2 6100 Sayılı HMK’ da Düzenlenen “İhtiyati Tedbir” Kurumu	26
İle Karşılaştırılması	26
2.1.4.1.3 Önleyici Tedbiri Kim Talep Edebilir?	26
2.1.4.1.4 Önleyici Tedbir Talebinde Teminat	28
2.1.4.1.5 Önleyici Tedbir Talebinde Şekil	29
2.1.4.1.6 Önleyici Tedbir Kararı ve Sonuçları	31
2.1.4.1.6.1 Genel Olarak	31
2.1.4.1.6.2 Kararın Temyizi	32
2.1.4.1.6.3 Sonuçlar	33
2.1.4.2 Senet Bedelinin Mahkemece Belirlenecek Yere Tevdii	34
2.2 Kıymetli Evrakın İptali	36
2.2.1 İptalin Şartları	36
2.2.1.1 Senet Zayi Edilmiş Olmalıdır	36
2.2.1.2 Senette Yer Alan Hakkın Varlığını Sürdürmelidir	37
2.2.1.3 Senet Zilyetliğini Tekrardan Kazanmak İmkânsız Olmalıdır	38

2.2.1.4 Senet İptali Mümkün Senetlerden Olmalıdır	38
2.2.1.5 İptali İsteyen, Senedin Zayi Olduğu Sırada ya da Zayiın Öğrenildiği Esnada Hak Sahibi Olmalıdır	40
2.3 Kıymetli Evrakın İptalinin Diğer Kurumlardan Farkları	43
2.3.1 Adi Senetlerin Ziya Nedeniyle İptalinden Farkları	43
2.3.2 Bedelsizlik Nedeniyle İptal Davasından Farkları	44
2.4 Davanın Açılması ve Yargılama Süreci	47
2.4.1 Davacı	47
2.4.2 Husumet	50
2.4.3 6100 Sayılı HMK Bağlamında Görevli Mahkeme Sorunu	52
2.4.4 Yetkili Mahkeme	56
2.4.5 Yargılama Giderleri	57
2.4.6 Gider Avansı	58
2.4.7 Yargılama Usulü	59
2.5 İptal Davasında İspat Yükü	60
2.6 Senedin Ferdileştirilmesi	61
2.7 Mahkemece İzlenecek Yol	61
2.8 İptal Davasında İlan Aşaması	62
2.8.1 İlanın Yapılması	62
2.8.2 İlanlar Sonucunda Senedin Ortaya Çıkmaması	64
2.8.3 İlanlar Sonucunda Senedin Ortaya Çıkması	64
2.9 İptal Davasında Hüküm Fıkrasının Yazılması	65
2.10 İptal Kararının Diğer Müracaat Borçlularına İleri Sürülüp Sürülemeyeceği Sorunu	67
2.11 İptal Kararının Temyizi	68
2.12 Kıymetli Evrak Türlerine Göre İptal Usulü	68
2.12.1 Emre Yazılı Senetlerin İptali	68
2.12.2 Hamile Yazılı Senetlerin İptali	71
2.12.3 Nama Yazılı Senetlerin İptali	74

3. BÖLÜM

İPTAL DAVASININ SONUÇLARI

3.1 İptal Kararının Olumlu Sonucu	78
3.2 İptal Kararının Olumsuz Sonucu	78
3.3 İptal Kararının Senetle İlgisi Olan Taraflar Arasındaki İlişkilere Etkisi	79
3.3.1 Karar Hamili İle Senet Borçlusu Arasındaki İlişkiye Etkisi	79
3.3.2 Senet Borçlusu İle Senet Zilyedi Üçüncü Kişi Arasındaki İlişkiye Etkisi	82
3.3.3 İyi Niyetli Zilyet İle İptal Kararı Hamili Arasındaki İlişkiye Etkisi	84
3.4 İptal Kararı Sonucunda Meydana Gelen Zarara Kimin Katlanacağı Sorunu	86

4. BÖLÜM

İSTİRDAT DAVASI

4.1 Genel Olarak	88
4.2 İstirdat Davasının Hukuki Niteliği	88
4.3 Görevli Mahkeme	89
4.4 Yetkili Mahkeme	89
4.5 İstirdat Davasında Taraflar	90
4.5.1 Davacı	90
4.5.2 Davalı	90
4.6 İstirdat Davasının Şartları	92
4.6.1 Senedin Hak Sahibinin Rızası Hilafına Elden Çıkması Gerekir	92
4.6.2 Senedi Ele Geçiren Kimsenin Bilinmesi Gerekir	92
4.6.3 Ele Geçiren Kimsenin Kötü Niyetli veya Ağır Kusurlu Olması Gerekir	94
4.7 İstirdat Davasında İspat Yükü	95
4.8 İstirdat Davasında “Uygun Bir Süre” Kavramı	96
4.9 İstirdat Davasının Sonuçları	97
SONUÇ	98
EKLER	102
KAYNAKÇA	110
ÖZGEÇMİŞ	113

ÖZET

“Kıymetli Evrakın Zayi Olması Ve İptali” başlıklı bu tez çalışması, kayıp ya da zayi olan kıymetli evrak türlerine göre iptal usulünü, iptal davasının açılmasını, yargılama usulünü, mahkemeden alınacak iptal kararının sonuçlarını, istirdat davasını ve buna ilişkin uygulamadan örnekleri içermektedir.

Kıymetli evraktaki hakkın borçludan istenebilmesi için, senedin hamili olmak ve senedi ibraz etmek şarttır. Kıymetli evrakın kaybı, çalınması, harap olması, kullanılamaz duruma gelmesi hallerinde alacaklının borçludan bir şey talep edememesi çok ağır bir sonuçtur. Bu ağır sonucun ortadan kaldırılması hakkaniyet ve adalet duygusu açısından bir zorunluluktur. Bu nedenle, kanun koyucu menfaatler dengesine uygun bir çözüm yolu aramış ve neticede; rıza dışında elden çıkmış ya da eldeki senetten yararlanma imkânı kalmamış bulunan hamil yönünden kolaylık sağlayarak belli bir prosedür sonrası alınacak iptal kararı ile hak sahibine hakkını senetsiz olarak borçluya karşı ileri sürme imkanı tanımıştır.

Anahtar Sözcükler: Ticaret Hukuku, kıymetli evrak hukuku, kambiyo senedi, zayi, kıymetli evrakın zayi olması, istirdat, çek, bono, poliçe, iptal

ABSTRACT

This thesis which is titled “The loss and invalidation of negotiable instruments includes the topics of invalidation procedure of legal instruments according to its types, file an annulment action, the procedure of jurisdiction, the decree of annulment, action of restitution and sample cases of related practices.

It is necessary to be the bearer and exhibit the legal instrument in order to claim the stated benefit on the instrument from the obligor. It is a serious consequence that bearer might lose his benefits on the legal instrument as a result of loss, theft and serious damage which makes the instrument invalid. Therefore it is a necessity to remove these bad consequences in terms of equity and justice. On this account, the legislator assembly focused on a solution in parallel with balance of benefits and justice; and finally gave the bearer the right to claim his benefit without the instrument on the case of losing the legal instrument and its rights by the decree after carrying a specific procedure.

Keywords: Commercial law, negotiable instruments law, bill of exchange, loss, loss of negotiable instruments, legal instruments, action of restitution, cheque, bond, policy, annulment

KISALTMALAR

a.g.e	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
Bkz.	: Bakınız
C	: Cilt
dn	:Dip Not
E	: Esas
ETK	: 6762 Sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu
HD	:Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	: 2004 Sayılı İcra İflas Kanunu
K	: Karar
T	: Tarih
THD	:Terazi Hukuk Dergisi
s	: Sayfa
S	: Sayı
TBK	:6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	:4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve devamı

GİRİŞ

Hukuk, topluluk halinde yaşayan insanların, birbirleriyle ve toplumla olan ilişkileri düzenleyen ve uyulması kamu gücü ile teminat altına alınmış ve uyulmadığı takdirde yaptırım altına alınan kurallar bütününe denir¹.

Genel olarak kamu hukuku ve özel hukuk ayrımında özel hukuk içinde incelenen ve Türk Ticaret Kanunu'nun "üçüncü kitap"ında yer alan kıymetli evrakın özellikleri, çeşitleri, kıymetli evrakın zayi olması, önleyici tedbirler, istirdat ve iptal davaları çalışmamızın konularını oluşturmaktadır.

Ticari yaşamda, hız ve güveni temin etmek maksadıyla kanunda genel düzenlemelerin yanı sıra kıymetli evrak ve kambiyo senetlerine ilişkin özel düzenlemeler yapılmıştır. Ticari hayattaki akıcılığın sağlanmasında önemli rolü bulunan kıymetli evrakın, zayi olması ve bu nedenle iptali istemlerine uygulamada çok sık rastlanmaktadır. Uygulamada çok karşılaşılmaması nedeniyle bilimsel görüşlerle örnek uygulamalar harmanlanarak çalışmamız hazırlanmıştır.

Çalışmamızda, uygulayıcı hâkim ve avukatlara yol gösterici olması amacı ile yeni yürürlüğe giren 6102 sayılı TTK, 6100 sayılı HMK, 6098 sayılı TBK hükümleri çerçevesinde zayi davasının açılması, yargılamanın ilerlemesi ve izlenecek yol aşama aşama örnek dilekçe, müzekkere, tensip, ilan, gerekçeli karar örnekleri ile anlatılmaya çalışılmıştır. HMK ile çekişmesiz yargıya ilişkin getirilen düzenleme ve usul hükümleri uyarınca zayi davalarında görevli mahkemenin hangi mahkeme olması gerektiği en son Yargıtay içtihatları çerçevesinde ele alınmıştır.

---

¹ AYBAY, Aydın / AYBAY, Rona: Hukuka Giriş, 2. Bası, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınevi İstanbul, 2005, s. 71 vd.

Senedin zayi olması, sel deprem gibi doğal bir afet ya da çalınma, gasp gibi beşeri bir olay neticesinde zilyetliğin kaybedilmesi veya yanma, yırtılma, karalanma gibi bir nedenle senedin kullanılamaz hale gelmesidir.

Zayi durumunda hamil tarafından başvurulabilecek tedbirler, senet bedelinin üçüncü kişiye ödenmesinin engellenmesi maksadıyla mahkemeden ödeme yasağı kararı alınması, mahkemeden senet bedelini tevdiine karar verilmesinin talep edilmesi, senedi elde tutan kişi biliniyorsa ya da bu kimse iptal davasında yapılan ilanlar sonucu ortaya çıkmış ise senedin iadesi için istirdat davası açılması ve senedi ele geçiren kişi meçhul ise de iptal davası açılmasıdır.

Çalışmamız dört ana bölüme ayrılmıştır. İlk kısımda kıymetli evrak kavramı tanımı, nitelikleri, türleri ve devir şekilleri açıklanmıştır. İkinci bölümde, kıymetli evrakın zayi olması durumunda davanın açılması ve yargılama süreci, ispat yükü, ilan aşaması, görevli ve yetkili mahkeme anlatılmış, yeni gelen usul hükümleri çerçevesinde yargılamada mahkemece izlenecek yol, kıymetli evrakın devir şekillerine göre iptal usulleri ayrı ayrı açıklanmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde, iptal davasının sonuçları, senetle ilgisi olan taraflar arasındaki ilişkilere etkisi açıklanarak iptal kararı sonucunda meydana gelen zarara kimin katlanacağı sorunu ele alınmıştır. Dördüncü ve son kısımda ise senedin ortaya çıkmasına bağlı olarak açılması gereken istirdat davası ve şartlarına değinilmiştir.

1.BÖLÜM

KIYMETLİ EVRAKA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1 Kıymetli Evrak Kavramı

TTK'nın 645. maddesindeki düzenlemeye göre, kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içindeki hak senetten ayrı olarak ileri sürülemez ve senetten bağımsız olarak da devredilemez. Bu tanım, ETK'nın 557. maddesinde yer alan tanımla anlam bakımından aynı olmakla beraber ifade bakımından dili sadeleştirilmiştir. Tanımdaki “senetler” ibaresinin belgeler olarak anlaşılması gereklidir².

1.2 Kıymetli Evrakın Özellikleri

Kıymetli evrak kavramı açıklanırken, unsurlar ile beraber özelliklerinin de açıklanması gereklidir. Böylece kıymetli evrak kavramının içerdiği kelimelerin anlamlarını aşan bir nitelik arz ettiği görülecektir. Yani kıymetli evrak, bir kavram olarak kendisini oluşturan kelimelerin ötesinde bir anlam taşır. Bu anlamın da ortaya konulabilmesi için kıymetli evrakın unsurlarının tek tek ortaya konulması gereklidir.

1.2.1 Kıymetli Evrak Bir Senettir

Kıymetli evrak (varaka) adından da anlaşılacağı üzere bir senettir. Senet usul hukukunda, bir kişinin meydana getirdiği (veya getirttiği) ve kendi aleyhinde delil teşkil eden yazılı belge olarak tanımlanmıştır. Böylece senet aracılığı ile yazılı bir belgede irade açıklanır ve onu meydana getiren kişinin

---

²ÜLGEN, Hüseyin / HELVACI, Mehmet / KENDİGELEN, Abuzer / KAYA, Arslan: Kıymetli Evrak Hukuku, 7. Bası,12 Levha Yayınları, İstanbul, 2013, s. 13

işaretini taşır³. Bu durumda, kıymetli evrak da yazılı, onu yaratan kişinin aleyhine delil teşkil edecek altı imzalı bir belge olmalıdır.

Kıymetli evrak, basit senet değil, *nitelikli* bir senettir. Bunların nitelikli olması özel usullere göre devredilmesi ile hakkın senetle iç içe geçmiş olması noktasındadır. Bu özellikler onları adi senetten ayırmaktadır.

Bunun sonuçları özellikle senedin kaybında zayi olmasında görülür. Örneğin, bir adi senedin (banka mektubu, kira kontratı) kaybedilmesi durumunda hak ortadan kalkmaz. Sadece ispat konusunda zorluk yaşanır. Fakat kaybedilen bir çek, bono, hisse senedi, tahvil gibi kıymetli evraklar ise, senetle hak iç içe geçtiği için, hak sahibinin bu ihtimalde hakkını ileri sürmesi ya da senetteki hakkı devretmesi mümkün olmaz. Bu nedenle kanunda, kıymetli evrakın zayi olması halinde özel usullere göre iptalinin mahkemeden istenebileceği düzenlenmiştir.

Senede “kıymeti” veren husus hak ve senedin iç içe geçmesidir. Bir poliçe, çek ve bonoda senetteki hak, senedin cismani varlığı ile adeta kader birliği içine girmiştir ve koparılamaz. Senet yoksa senette olduğu iddia edilen hakkın üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi mümkün olamayacağı gibi bu hakkın senetsiz temlik edilmesi de imkânsızdır. Öte yandan kıymetli evrakta özellikle kambiyo senetlerinde TTK’nın 756. maddesi uyarınca her imzanın el yazısı ile atılması zorunludur. Damga, kalıp, mühür, patates baskı basmak suretiyle bir kambiyo senedi tanzim edilemez. Ancak, özellikle seri halde çıkarılan bazı kıymetli evrak çeşitlerinde damga ya da mühür kullanılabilir.

---

³ KURU, Baki / ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder: Medeni Usul Hukuku, 18. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007 s.393

1.2.2 Hak İle Senet Arasında Kuvvetli Bir Bağ Vardır

Kıymetli evrakın adi senetlerden en temel farkı, hak ve senedin iç içe geçmesinde kendisini gösterir. Kıymetli evrakın cisimlendiği kâğıt ile kâğıtta temsil edilen hak iç içe geçmiştir ve birbirinden ayrılamaz.

Senette mündemiç olan hakkın öncelikle, özel hukuk alanına giren bir hak olması gereklidir. Örneğin, devletin vatandaşlığını ifade eden ya da belli bir yerde, belli bir işin icra edilebilmesi için yetkili kamu kurumlarınca verilen izni gösterir belgelerin kıymetli evrak sayılmasına imkân yoktur.

Söz konusu hakkın özel hukuk ilişkilerinden doğmuş olması gerekiyor ise de, mutlaka parasal, parayla ölçülebilir bir değeri olmalıdır. Senedin içerdiği hak, bir alacak hakkı olabileceği gibi hissedarlıktan doğan bir hak ya da eşya hukukuna ilişkin bir hak da olabilir⁴.

1.2.3 Hak Senetten Ayrı Olarak Devredilemez ve İleri Sürülemez

Yasal tanıma bakıldığında, kıymetli evrakta yer alan hakkın senetten ayrı olarak ileri sürülemeyeceği ifade edilmiştir. Bu unsur hak ile senedin iç içe geçmişliğinin doğal bir sonucudur. Adi senetle kıymetli evrak arasındaki en temel fark budur. Örneğin bir kişiye 10.000 TL borç verilip bu borç, yazılı senede bağlandığında bu, alacaklıya ispat kolaylığı sağlar ancak sözleşmenin senede bağlanmaması, alacaklının alacağını talep etmesine engel olmaz. Çünkü burada alacak hakkı senetten tamamen bağımsızdır. Ancak aynı tutardaki borç için bir bono düzenlense bono ile 10.000 TL artık iç içe geçmiştir ve koparılamaz. Alacaklı artık burada hakkını senetsiz olarak dermeyan edemez, senetsiz olarak alacağını başkasına temlik edemez. Kıymetli evrakta, senetten doğan hakkın ileri sürülebilmesi için senedin ibraz

---

⁴ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku Ders Kitabı, 17. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012, s.13

edilmesi gerektiği gibi, senetteki hak sadece senedin teslimi ile devredilebilir. Çünkü türü ne olursa olsun devirde ortak unsur teslimdir⁵.

Borçlunun, kıymetli evraktan doğan borcundan kurtulabilmesi için, senedi ödeme karşılığında teslim alması gereklidir. Aksi takdirde bu ödeme kötü ödeme olup senedi almadan ödeme yapıldığı takdirde borçtan kurtulamaz. Kısmi ödeme söz konusu olduğu zaman, ya senet üzerine şerh düşülür ya da makbuz verilir. Bir başka söyleyişle, hakkın kullanılması için senedin ibrazı, devri için ise teslimi zorunludur⁶.

1.2.4. Soyutluk İlkesi Geçerlidir

Kıymetli evrakın özelliklerinden birisi de, kıymetli evrakın soyut olması yani bir başka deyişle, kıymetli evrakın doğumuna neden olan hukuki olaydan ya da hukuki ilişkiden bağımsız olmasıdır. Kıymetli evrakın soyut olması hamilin elini güçlendirir. Soyutluk ilkesi, ticari yaşamda kıymetli evrakı kullanımı güvenli hale getireceği gibi aynı zamanda sık kullanılan bir vasıta haline getirir.

⁵ BOZKURT, Tamer: Ticaret Hukuku Cilt III Kıymetli Evrak Hukuku, 6. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012, s. 24

⁶Yerel mahkeme ile özel daire arasındaki uyumsuzluk, somut olayda davacı iddiasının tanıkla kanıtlanmasına usulen olanak bulunup, bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.Davadaki talepler, bono bedelinin ödendiği iddiasına dayalıdır. Özel Dairenin bozma kararında belirtildiği üzere, davaya konu bono davalının elinde bulunduğuna göre, onun bedelinin ödenmiş olduğunu kanıtlama yükümlülüğü, davacılaradır.**Görülmede olan davada ileri sürüldüğü şekilde, alacaklı senedi borçluya geri vermez, (yine somut olayda ileri sürüldüğü gibi, yırttığını ya da sonradan geri vereceğini veya benzer nitelikte başka bir hususu bildirir) ise, borçluya düşen, TTK 558 ve bonolar hakkında da uygulama olanağı bulunan aynı Yasanın 621. maddesi uyarınca Kıymetli Evrak borçlusunu ancak senedin teslimi mukabilinde ödeme ile mükellef olduğu gibi bir bono, hamilin elinde bulunduğu sürece borcun ödenmemiş olması asıldır. Borçlu ödemede bulunurken, hamil tarafından senedin metnine bir ibra şerhi yazılmasını veya ödediği bononun tarih ve numarası yazılı bir makbuz verilmesini istemek zorundadır. Bunları yapmayan borçlu HUMK'nın 288 ve 290. madde uyarınca ödeme def'ini ancak yazılı delil ile kanıtlamak zorundadır.** Somut olayda HUMK'nın 292 ve 293. madde şartları bulunmadığından tanık dinlenemez.Somut olayda ileri sürüldüğü gibi, alacağın varlığını gösteren bir belgenin bizzat alacaklı tarafından bu tür bir yolla maddeten ortadan kaldırılması veya kaldırıldığının ileri sürülmesi (dolayısıyla belgenin borçluya iadesinin olanaksız olduğunun kendisine beyan edilmesi) halinde, yukarıda değinildiği üzere, borçlunun yükümlülüğü, yapacağı ödemeyi ortaya koyan bir belge (makbuz) kendisine verilmediği sürece, o ödemeyi yapmaktan kaçınmaktır. Aksi takdirde, sonradan, belgenin yırtıldığı şeklindeki bir maddi vakıya dayanıp, bunu yazılı delil dışındaki delillerle kanıtlama olanağına sahip değildir.Davacı ödeme savunmasına ilişkin yazılı delil sunamamıştır. Yukarıda açıklanan yasal ilke ve kurallar karşısında, tanık dinlenmesine usulen olanak bulunmadığından, dinlenen davacı tanıklarının beyanları da delil olarak kabul edilemez. Ancak, dava dilekçesinde "vs deliller" sözüyle, yemin deliline de dayanılmış olduğundan, davacılar, dava konusu senet bedelinin ödendiğine ilişkin iddia bakımından davalıya yemin teklif etme haklarının bulunduğu hatırlatılarak, ortaya çıkacak uygun hukuksal sonuç çerçevesinde hüküm kurulması gerekir.Yargıtay HGK., 2003/19-261 E., 2003/266 K., 02/04/2003 (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 24/11/2013)

Soyutluk ilkesi, kıymetli evraka bağlanan hak ile bu hakkın doğumuna sebep olan olay ya da hukuksal ilişki arasında bir bağlantı olmamasını ifade eder. Kıymetli evrakın doğmasına neden olan olay ya da hukuksal ilişkinin baştan geçersiz olması kıymetli evrakın geçerliliğini etkilemez⁷.

Kıymetli evrakta, kural olarak soyutluk ilkesi geçerli ise de, bunun bir takım istisnaları mevcuttur. Bu istisnalar yasa koyucunun iradesinden kaynaklanabilir. Bu tür senetlere illi senet denir. Örneğin konişmento gibi. Kıymetli evrakın devir şekilleri bakımından nama yazılı senetlerde mücerretlik ilkesi geçerli olamayacağından, nama yazılı senetler illi senetlerdir. Nama yazılı senetler ancak alacağın temlik yoluyla devredilebileceğinden soyut senetler olamazlar⁸.

1.2.5Özel Şekil Şartlarına Tabidir

Kıymetli evrakın tanzimi kanunda ağırlaştırılmış özel şekil şartlarına tabi tutulmuştur. Ticari yaşamda güveni ve hızı sağlamak açısından, senedin kolayca tedavülünü sağlamak bakımından kanunumuz şekil şartlarını tek tek saymıştır. TTK'da düzenlenen şekil şartları kıymetli evrakın geçerliliğine ilişkin şartlardır. Şekil şartlarından bir ya da bir kaçının olmaması kıymetli evrakın geçersizliğini, kıymetli evraka bağlanan hakkın kaybı anlamını doğurur. Yasadaki şekil şartlarına uyulmadan düzenlenen kıymetli evrak ya hüküm ifade etmez ya da istenilen sonucu doğurmaz. Örneğin, bonoda keşide tarihinin olmaması durumunda bono, kambiyo senedi vasfını kaybeder ve adi senet olarak kabul edilir⁹.

---

⁷Bütün mücerret alacaklarda olduğu gibi kambiyo senedi alacağı da kural olarak uygun bir asıl borç ilişkisine, bir illi ilişkiye dayanır. Bir kambiyo senedi düzenleyip veren ve bu senedi alan herkes, bütün hukuki işlemlerin yapılmasına temel teşkil eden bir gayeye ulaşmak istemektedir. İşte bu gaye bir kambiyo senedinde mündemiç hakkın doğumu ve devri açısından hukuki sebebi teşkil eder. Kambiyo senedi düzenlenmesi dolayısıyla ortaya çıkan ilişki "kambiyo ilişkisi" ismiyle anılmaktadır. Kambiyo senedi vermek suretiyle borç altına giren borçlu "kambiyo taahhüdü"nde bulunmuş olur. Kambiyo ilişkisinin altında esas itibarıyla bir asıl /temel borç ilişkisi vardır. **Kambiyo senedinden kaynaklanan talebin geçerliliği, temel ilişkiden kaynaklanan temel talebin ve bununla ilgili olarak taraflar arasında varılmış amaca ilişkin mutabakatın geçerliliğinden tamamen bağımsızdır. Kambiyo senedinden doğan talep hakkına kambiyo hukuku, temel talebe ise, bu talebin ait olduğu hukuk kuralları uygulanır.** Yargıtay HGK., 2003/19-781 E., 2003/768 K., 17/12/2003 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 24/11/2013)

⁸SEZER, Ahmet: Kıymetli Evrakın Zayı Olması ve İptal Davası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s.16

⁹ SEZER, a.g.e., s. 17

1.2.6 Kıymetli Evrak Türleri Kanunda Sınırlı Olarak Sayılmıştır

Kıymetli evrak çeşitleri tek tek kanunda sayılmıştır. Kıymetli evrak düzenlemek isteyen kişilerin bu türlerin dışına çıkarak yeni ya da karma bir kıymetli evrak türü yaratmasının mümkün olmadığı kabul edilmektedir¹⁰. Kıymetli evrak çeşitlerinin yasada sınırlandırıcı olarak sayılması, kıymetli evrakın özel şekil şartlarına bağlı olmasının sonucudur.

Ancak bu kural gerek doktrin gerekse de yüksek mahkeme tarafından aşılmış bulunmaktadır¹¹. Son yıllarda ticaret hayatının ihtiyaçlarına uygun olarak “ticari nitelikli senetler” nedeniyle Yargıtay kanundaki şartlara uyularak kıymetli evrak düzenlenebileceği, ayrıca kanundaki hükümlere dayanılmasına gerek olmadığını belirtmiştir. Buna göre de mevduat sertifikaları Yargıtay’ca kıymetli evrak sayılmıştır¹².

1.3 Kıymetli Evrak Teorileri

1.3.1 Kreasyon Teorisi

Bu teoriye göre, kıymetli evraktan doğan borç, keşidecinin tek taraflı hukuki muamele yapmasıyla meydana gelmektedir. Hukuki muamele, senedin keşideci tarafından yazılıp imzalanmasıyla tamamlanır¹³.

Bu irade beyanının karşı tarafa ulaşması gerekmediği gibi, karşı tarafça da kabul edilmesine gerek yoktur. Bu teoriye göre, keşideci tek taraflı

¹⁰ GÜLTEKİN, Özkan: Kıymetli Evrakın Ziyatı ve İptali, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011, s. 38

¹¹ PULAŞLI, Hasan: Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.39

¹²Takip konusu mevduat sertifikası ve ilişkileri, arkalarındaki şerhten de anlaşılacağı üzere, vadeli mevduat hükümlerine tabiidir. Bu belge, kanunun "kıymetli evrak" tanımı içine dâhil edilse bile, kambiyo senedi vasfını kazanamaz. İİK. 167 ve hükümleri ile yasalaşmış kambiyo senetlerine mahsus takip usulü bu çeşit belgeye uygulanamaz, borçluya 163 örnek ödeme emri tebliğ edilemez. Yargıtay 12. HD., 1983/5446 E., 1983/7759 K., 20/10/1983 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 24/11/2013)

¹³YILMAZ, A. Lerzan: Kambiyo Senetlerinde Def'iler, 1. Bası, Beta Yayınları, İstanbul,2007, s.46

iradesiyle kendi kendini bağlar. Bu nedenle, üçüncü kişiler, senet düzenlendiği anda senede bağlı hakka kavuşurlar¹⁴.

1.3.2 Sözleşme Teorisi

Sözleşme teorisinde kıymetli evrakın, borçlu ile alacaklı arasında anlaşma sağlayarak borçlu tarafından kıymetli evrakın sözleşmeye uygun olarak düzenlenip alacaklıya verilmesiyle anlaşma gerçekleşmiş olur. Bu şekilde, kıymetli evrakın içerdiği hak da doğmuş olur¹⁵.

Sözleşme teorisinde, kıymetli evrakın içerdiği hakkın doğumu için, kıymetli evrakın borçlusunu tarafından anlaşmaya uygun olarak tanzimi, alacaklıya teslimi ve alacaklı tarafından da kıymetli evrakın kabulü gerekir.¹⁶

Bu teoride, temel ilişkideki sakatlık ve senedin rıza dışında elden çıkması, özellikle çalınma, kaybolma, unutulma durumlarında senedi iyi niyetli iktisap eden üçüncü kişi korunmamaktadır. Bu durum, iyi niyetli hamiller bakımından büyük sorun yaratmaktadır. Öte yandan kambiyo senetlerinin tedavül kabiliyeti azalmaktadır. Çünkü senede güven kalmayacaktır. Bu teoriye göre, temel ilişkideki sakatlık senedi hükümsüz kılar. Zira ortada geçerli bir sözleşme yoktur. Eğer, son hamil senedin tanzimi esnasında temel ilişkide sakatlık bulunup bulunmadığını incelemeye kalkarsa, kambiyo senedinin hızlı ve güvenli tedavül özelliği ortadan kalkar¹⁷.

1.3.3 Hukuksal Görünüş İtimat Teorisi

Sözleşme teorisinin çok katı bir şekilde tatbik edilmesi kambiyo senetlerinin tedavül özelliğini bertaraf eder. Bu nedenle ticari hayattaki sistemin işleyebilmesi için de sözleşme teorisinin iyileştirilmesine gereksinim duyulmuştur. Bu nedenle de hukuksal görünüş teorisi ortaya atılmıştır.

---

¹⁴YILMAZ, a.g.e., s. 47

¹⁵SEZER, a.g.e., s. 19

¹⁶SEZER, a.g.e., s. 19

¹⁷YILMAZ, a.g.e., s.46

Bu teoriye göre, kıymetli evrakı iktisap eden hamilin, kıymetli evrakın içerdiği hakkın gerçekte doğup doğmadığını araştırma şansı yoktur. Keşideci, senedi tanzim etmekle içerdiği hakkın hukuka uygun olarak doğduğu hususunda karine yaratır.

Keşideci, kıymetli evrakın içerdiği hakkın doğumuna bizzat kendisi sebep olduğu için de bu görünümü tekeffül etmekle mükelleftir. Bu görünümü veren keşideci senedi elinden çıkarırsa, sonuçlarına da katlanmalıdır.

Hukukumuzda, şekli şartlarına uyularak düzenlenmiş kıymetli evrakın, iyi niyet sahibi üçüncü kişilerin eline geçmesi halinde iyi niyetli hamilin haklarının korunacağı benimsenmiştir¹⁸. Yani böylece Türk Hukukunda hukuksal görünüşe itimat kuralı kabul edilmiştir.

1.4 Kıymetli Evrakın Devir Şekillerine Göre Sınıflandırılması

1.4.1 Nama Yazılı Senetler

1.4.1.1 Tanım

Bir senedin nama yazılı olabilmesi için iki şartın birlikte varlığı zorunludur. Senedin belli bir kişi adına yazılmış olması ve emre kaydını içermemesi gerekir. Ayrıca kanunen de emre yazılı senetlerden de sayılmaması gereklidir. Kanunen emre yazılı senetler, aksine kayıt taşımadıkları sürece, kanunun emre yazılı saydığı senetlerdir. Örneğin, çek bono, poliçe ve anonim şirket pay senetleri gibi.

---

¹⁸Keşideci borçlu lehtara karşı ileri sürebileceği şahsi defilerini iyiniyetli hamile karşı ileri süremez. Hamil ve takip alacaklısının bonoyu iktisap ederken bilerek borçlunun zararına hareket ettiği de iddia ve ispat edilemediğine göre, borçlunun kötü niyet iddiası sabit olmadığından istemin reddi gerekir. Yargıtay 12. HD., 2008/3294 E., 2008/5808 K., 24.3.2008 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 24/11/2013)

1.4.1.2 Nama Yazılı Olarak Düzenlenebilecek Senetler

Genel olarak nama yazılı senetlerin tüm özelliklerini içeren bir senedin örnek olarak gösterilmesi mümkün değildir. Çünkü bir senedin yukarıda nama yazılı kıymetli evrakın tanımındaki şartların tümünü kapsayıp kapsamadığının tespiti pek kolay değildir. İsviçre öğretisinde ve uygulamasında sadece bankaların düzenledikleri “nama yazılı tasarruf cüzdanı” ve yine bankaların yatırılan paraya karşılık verdikleri “nama yazılı borç senedinin” nama yazılı senetlere örnek teşkil ettiği söylenebilir. Bununla beraber, kanunen emre yazılı sayılan çek, bono, poliçe, makbuz senedi, varant, nama yazılı pay senedi, taşıma senedi üzerlerine emre yazılı değildir kaydı düşülerek nama yazılı hale getirilebilir. Öte yandan, ipotekli borç senedi ve irat senedi esas itibarıyla ya nama ya da hamiline düzenlenebilecektir¹⁹.

1.4.1.3 Devir Şekli

Nama yazılı senetlerin devri, zilyetliğin nakli ve devir beyanıyla gerçekleşir. Devir beyanı, senet üzerine ya da ayrı bir kâğıda yazılabilir. Niteliğine uygun düşüğü ölçüde TBK'daki alacağın temlik hükümlerine tabidir. Niteliğe uygun düşmeyen hükümler ise burada uygulanamaz. Örneğin, TBK'nın 186. maddesinin uygulanması kıymetli evrakın niteliğine uygun düşmez. TBK'daki alacağın temlik hükümlerine göre borçlu iyi niyetle, gerçekte alacaklı olmayan kişiye ödeme yaparsa borcundan kurtulur ise de bunun kıymetli evrak hukukunda uygulanması mümkün değildir. Çünkü nama yazılı kıymetli evrak borçlusuna, ödeme yaparken alacaklı sıfatının ispat edilmesini aramak zorundadır. Bu nedenle borçlunun durumu ağırlaştırılmıştır²⁰.

Nama yazılı senetler def'iler açısından borçlar hukukundaki alacağın temlik hükümlerine tabidir. Nama yazılı senetlerde borçlu temlik öğrendiği

¹⁹ PULAŞLI, a.g.e., s. 50

²⁰ BAHTİYAR Mehmet: Kıymetli Evrak Hukuku, 9. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2012, s. 20

zaman, temlik edene karşı sahip olduğu def'ileri temlik alana karşı da ileri sürebilir. Def'ilerin ileri sürülüşü yönünden nama yazılı senetler, emre ve hamile yazılı senetlerden ayrılırlar. Emre ve hamile yazılı senetlerde borçlu ancak senedin hükümsüzlüğüne ilişkin ya da senet metninden anlaşılan def'ilerle alacaklı her kim ise ona karşı şahsen sahip olduğu bütün def'ileri ileri sürebilir. Borçlu ile önceki hamillerden birisi arasında doğrudan doğruya mevcut olan ilişkiye dayalı defilerin ileri sürülmesi ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması halinde caizdir²¹.

---

²¹ YILMAZ, a.g.e., s. 94

1.4.2 Emre Yazılı Senetler

1.4.2.1 Tanım

Emre yazılı senetler, şekli olarak düzgün ciro silsilesi içeren bir senetle hakkın ileri sürülebildiği ve borçlunun da şeklen düzgün bir ciro zincirini içeren senedin ibrazı halinde (hile ya da ağır kusuru olmadan) ödemede bulunarak borcundan kurtulduğu senetlerdir²².

1.4.2.2 Emre Yazılı Olarak Düzenlenebilecek Senetler

Poliçe, bono, çek kanunen emre yazılı sayıldığı için bunların üzerinde “emrine” kaydı yer almasa ve belli bir kişi adına düzenlense bile emre yazılı sayılırlar. Çünkü kambiyo senetleri doğuştan emre yazılıdır. Başka bir deyişle, kambiyo senetleri emre yazılı olmaz emre yazılı doğar. Bunlara, ancak menfi emre kaydı konulursa nama yazılı hale gelir²³.

Emre yazılı senetler ciro ile devredildiği ve ciro ile de sadece senetten doğan haklar devredildiği için iyi niyetli hamile karşı özellikle keşideci ile lehtarın kendi aralarında ya da cirantaların kendi aralarında temeldeki ilişkiye ait def'i ve itirazın ileri sürülmesi mümkün değildir²⁴.

Bunun yanı sıra, kanunen emre yazılı sayılmayan bazı senetler de emre yazılı hale getirilebilir. Bunlarda, kambiyo senetlerinin aksine “emre” kaydı kurucu etkiye sahiptir. İradi olarak emre düzenlenebilecek senetlerde

²² POROY Reha / TEKİNALP Ünal: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 21. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s.84

²³Bazı kıymetli evrak vardır ki, Kanun bunları, aksine bir kayıt taşımadıkları takdirde, emre yazılı saymıştır. Bunlar, belli bir kişi namına yazılı olsa ve emre kaydı ihtiva etmese bile, kanun hükmü gereği emre yazılı kıymetli evrak sayılır. Böyle senetleri, ancak emre yazılı olmadıklarını "açıkça" belirtmek suretiyle nama yazılı olarak düzenlemek mümkündür. Bu belirtme, senede “menfi emre kaydı” konarak yapılır. Yargıtay HGK, 2011/19-228 E., 2011/328 K., 18/11/2011 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 24/11/2013)

²⁴Temyiz eden davalı şirket davaya konu bonolara ciro yoluyla hamil olmuştur. Bonoların keşidecisi olan davacının lehtara karşı kendi aralarındaki hukuki ilişkiden doğan defileri hamil şirkete karşı da ileri sürebilmesi için somut olayda uygulanması gereken 6762 sayılı TTK'nın 599. maddesi uyarınca hamilin senetleri iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket ettiğinin, yani senetleri kötüniyetle iktisap ettiğinin kanıtlanması gerekmektedir. Yargıtay 19. HD, 2013/4791 E., 2013/11862 K. , 25.6.2013 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 24/11/2013)

“emre” kaydının açıkça yer alması gerekir²⁵. Konişmento buna örnek olarak gösterilebilir²⁶.

1.4.2.3 Devir Şekli

Emre yazılı senetler ancak ciro ile devredilebilir. Diğer kıymetli evraklarda olduğu gibi burada da senet zilyetliğinin devri şarttır. Bunun dışında senet üzerine ya da alonj denilen ek kâğıda ciro beyanı yapılır ve senetten doğan haklar ciro edilene nakledilir.

Ancak, hemen belirtmekte yarar vardır ki, ciro emre yazılı senetlerde esas devir usulü olmakla beraber tek devri usulü değildir. Örneğin, emre yazılı bir senet miras yoluyla da geçebilir. Bu durumda maddi hukuk anlamında hak sahibi olan mirasçı, şekli hak sahipliğini de veraset ilamı ile ispatlar. Öte yandan cironun yapılabileceği bir zaman kesiti vardır. TTK'nın 690. maddesi gereğince vadeden sonra yapılan ciro geçerli olmakla beraber alacağın temlik hükümlerine tabi olur²⁷.

TTK'nın 825. maddesine göre, borçlu emre yazılı bir senetten doğan alacağa karşı ancak, senedin geçersizliğine ilişkin ya da senet metninden anlaşılan def'ilerle alacaklı kimse ona karşı, kişisel olarak sahip olduğu def'ileri ileri sürebilir²⁸. Borçlu ile önceki hamillerden biri veya senedi

²⁵ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 17. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012 a.g.e., s.44

²⁶ BOZKURT, a.g.e., s. 42; Sadece "emre" kaydı taşıyan konişmentonun gönderenin emrine düzenlenmiş sayılacağı TTK'nın 1101. maddesinin hükmü gereğidir. Yargıtay 11. HD, 1979/635 E., 1979/721 K., 15.2.1979 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 24/11/2013)

²⁷ Vadeden sonra yapılan ciro BK hükümleri uyarınca alacağın temlik hükümlerine tabi olacağından, dava dışı asıl alacaklıya karşı ileri sürülebilecek def'iler davalı temellük edene karşı da ileri sürülebilir. Yargıtay 12. HD., 2012/8203 E., 2012/12036 K., 12/04/2012 T.; Takibe konu senet TTK 688. maddesindeki unsurları içerdiğinden bono niteliğindedir. Mercice de kabul edildiği üzere, Sultandağı İcra Müdürlüğünün 95/104 sayılı dosyasında yapılan icra takibinde takip yapanın lehtar Mehmet T. olduğundan yapılan ciro vadeden sonradır. TTK 690-602 maddeleri gereği vadeden sonra yapılan ciro alacağın temlik hükümlerini doğurur. Ciro ile bonoyu devralan şahıs alacağı temlik alan şahsın hak ve yetkilerine sahip olur. Yargıtay 12. HD, 1998/9076 E., 1998/10474 K., 8.10.1998 T.; Taraflar arasındaki menfi tespit davasında; mahkemece uyulan dairenin bozma kararından sonra davalı isticvap edilmiş ve davalı beyanında, "dava konusu senedi vadesinden sonra diğer davalı şahsa ciro ettiğini" bildirmiştir. Vadeden sonra yapıla ciro ile kambiyo senedinin devri mümkün değildir. Alacağın temlik hükümlerine tabi olduğu sabittir. Yargıtay 19. HD., 2013/2193 E., 2013/5727 K., 03/04/2013 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 24/11/2013)

²⁸ Davacının sürdürdüğü "bir senet düzenleme iradesinin bulunmadığı" şeklindeki şahsi defi hukuki işlem yokluğunu ifade ettiğinden HUMK'nın 288 ve 299. maddeleri uyarınca yazılı delil ile kanıtlanmalıdır. Diğer taraftan bu defi hamilin kambiyo senedini ciro yolu ile iktisap ederken kötü niyetli olduğu ve geçerli bir ciro teselsülü bulunmadığı iddiasını da içerdiğinden bu durumda da hukuki işlem yokluğu ileri sürülmekle, bu hususun da yazılı delil ile kanıtlanması gerekir. Yargıtay HGK., 2003/11-572 E., 2003/592 K., 22/10/2003 (MOROĞLU, Erdoğan /

düzenleyen kişi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararını hareket etmiş olması halinde caizdir²⁹. Bu düzenlemeye göre, borçlu emre yazılı senetten doğan alacağa karşı ancak senedin hükümsüzlüğüne ilişkin ya da senet metninden anlaşılan def'iler ve alacaklı kim ise ona karşı kişisel olarak sahip olduğu def'ileri sürebilir. Borçlu ile önceki hamillerden birisi veya senedi düzenleyen kimse arasında doğrudan doğruya mevcut münasebetlere dayanan def'ilerin dermeyanı ancak senedi iktisap ederken hamilin, bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması halinde ileri sürülebilir.

1.4.3 Hamile Yazılı Senetler

1.4.3.1 Tanım

Hamile yazılı senetler için verilen genel tarif şöyledir: Senedin metin ya da şeklinden, hamili kim ise, o kimsenin hak sahibi sayılacağı anlaşılan her kıymetli evrak, hamile veya hamiline yazılı senet sayılır³⁰.

Tarıftan anlaşılacağı üzere, iki ana unsura dayanmaktadır. Bunlardan birincisi, hamile yazılı senetlerin kıymetli evrak olduğudur. İkinci unsur ise, hamile yazılı senetlere senet niteliği kazandıran hamile kayıdır. Hamile kaydında da belli bir şekil öngörülmemiştir.

KENDİGELEN, Abuzer: Notlu – İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ve İlgili Mevzuat, 2. Bası, Arıkan Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 333)

²⁹TTK'nın 599. maddesine göre; poliçeden dolayı kendisine müracaat olunan kimse keşideci veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya mevcut olan münasebetlere dayanan def'ileri müracaatta bulunan hamile karşı ileri süremez; meğer ki hamil poliçeyi iktisap ederken savunmaya, esas olan durumu bile bile ve borçlunun zararına hareket etmiş ise borçlu bu savunmayı alacaklıya karşı ileri sürebilir. Bu maddede öngörülen borçlunun zararına bile bile hareket ve kötüninetyin ise yasa koyucu herhangi bir yazılı ispat şeklinden söz etmediği cihetle şahit dâhil her türlü delille ispat edilebileceğinin kabulü gerekir. Yargıtay 3. HD., 2003/7662 E., 2003/7762 K., 19/06/2003 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 24/11/2013)

³⁰ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 17. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012, a.g.e., s. 49

1.4.3.2 Hamile Yazılı Olarak Düzenlenebilecek Senetler

Police ve bono hamiline olarak düzenlenemez. Çek ise hamiline olarak düzenlenebilir. Pay senetleri bedelleri tamamen ödenmek kaydıyla hamiline yazılı olarak düzenlenebilir. Fakat bu konuda ortaklığın esas sözleşmesinde açık bir hüküm olması gereklidir. Aksi halde, pay senetleri sadece nama yazılı olarak çıkarılabilir. Konişmento ise, hamile yazılı olarak çıkarılabilir. Makbuz senedi ve varant hamile yazılı çıkarılamaz. İpotekli borç senedi ve irad senedi ile rehinli tahvilat hamile yazılı olabilir.

1.4.3.3 Devir Şekli

Hamile yazılı senetler tıpkı menkul mal gibi devredilebilir. Bu nedenle aynı haklara ilişkin esaslara tabi olur. O halde, hamile yazılı bir senedin devri için, ilgililer arasındaki anlaşmaya dayanılarak zilyetliğin karşı tarafa devri yeterlidir³¹.

Hamiline yazılı senetlerde, def'iler esas itibariyle emre yazılı senetlerdeki gibidir. Sadece TTK'nın 659. maddesinin 3. fıkrası ve 660. maddelerle özel bazı durumlar hakkında hüküm koymak zorunluluğu duyulmuştur. Borçlu tıpkı emre yazılı senetlerde olduğu gibi, senet metninden anlaşılan def'ileri ileri sürebilir. Senetteki herhangi bir taahhüdün geçersizliğine ilişkin olup da bunların içinden herkese karşı dermeyanı mümkün olan def'ilerin de, iyi niyetli hamillere dermeyanı mümkündür. Bunun yanı sıra borçlu, alacaklı her kim ise, ona ve kendisi ile önceki hamillerden biri arasında mevcut ve doğrudan doğruya münasebetlere dayanan bir def'inin dermeyanını bertaraf etmek için kendisinin zararına senedi devralmış bulunan kimseye karşı, senedi devredene yöneltebileceği

---

³¹ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku,17. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012, s.50; Hamiline yazılı bir çekte, hak sahipliği senedi elinde bulundurmakla tesis edildiğinden, böyle bir cironun ayrıca hak sahipliğini teşhis fonksiyonu da mevcut değildir. Bu tür çeklerde cironun arasındaki muntazam bir ciro zincirinin varlığı önem taşımaz ve hak ciro zinciriyle değil, sadece senedin teslimi diğer bir deyişle senet üzerindeki zilyetliğin devri ile intikal eder. Yargıtay 11. HD., 2002/13070 E., 2003/5502 K., 26/05/2002 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 24/11/2013)

şahsi def'ileri ileri sürebilir. Öte yandan, hamile yazılı senetlerde, borçlunun senedi rızası hilafına tedavüle çıkarıldığı hususu def'i olarak ileri sürülemez³². Ancak her ne kadar kanunda açıkça belirtilmemiş ise de, senedi iktisap edenin iyi niyetli olması şarttır.

---

³²Def'iler bakımından emre yazılı senetlerle hamiline yazılı senetler arasındaki fark senedin, "elden rıza dışı çıkması" halinde ortaya çıkar. Zira borçlu, hamiline yazılı senetlerde "elden rıza dışı çıktı" def'ini ileri süremez. Kanun koyucunun böyle bir yasak getirmesindeki amaç, hamiline senedin tedavül kabiliyetini arttırmaktır. Yani hamil iyi niyetli ise her durumda korunacak ancak, gerçek hamil olmasa bile ya da kötü niyetli olsa bile yine korunacaktır. Ancak, TTK'nın 792. maddesi gereğince hamiline çek herhangi bir şekilde elden çıkarsa yeni hamil bunu iyi niyetle iktisap ederse korunmuştur. Burada ispat külfeti senedi çaldıran ya da kaybeden hamile aittir. Bu kural sadece hamiline yazılı çekler için geçerlidir. Hamiline yazılı senetler için uygulanmaz. (YILMAZ, a.g.e., s.160)

2. BÖLÜM

KIYMETLİ EVRAKIN ZAYİ OLMASI VE İPTALİ

2.1 Kıymetli Evrakın Zayi Olması

Kıymetli evrakta hak ve senedin iç içe geçmişliği ve hakkın senetten ayrı olarak devredilememesi ve ileri sürülememesi ilkesi, senedin kaybedilmesi veya zayi olması durumunda hak sahibi bakımından önemli sorunları birlikte getirmektedir. Çünkü senedin zilyetliği alacaklıda olmadıkça senetteki mündemiç hakkı alacaklı ileri süremez. İşte adi senetlerde olmayan bu özellik nedeniyle, kıymetli evrakın zayi veya kaybolması halinde hak sahibinin senetteki hakkını yine de ileri sürebilmesi için özel bir iptal prosedürü öngörülmüştür. Bu konuya ilişkin olarak TTK'da önce genel hükümler düzenlenmiş, sonra da nama, hamiline ve emre yazılı senetler için ayrı usuller düzenlenmiştir³³.

2.1.2 Zayi Kavramı

2.1.2.1 Kelime Anlamı

Zayi kelimesi Arapçadan gelme bir kelime olup, kayıp, yitik, elden çıkmış ve telef olmuş anlamına gelmektedir. Zayi olma ya da ziya kelimeleri özellikle evrakta “kullanılamaz hale gelme” ya da “elde olmakla beraber işe yaramaz durumda olma” anlamlarını da kapsamaktadır.

Senedin ziyandan maksat ise, senedin hamilinin rızası hilafına elinden çıkması ya da işe yaramaz hale gelmesidir. Senedin kaybolması, çalınması, gasp edilmesi, ibra amacı olmaksızın yırtılması, karalanması,

---

³³ BOZKURT, a.g.e., s. 55

yangın, deprem su baskını, savaş ya da başkaca nedenlerle kullanılamaz hale gelmesi buna örnek olarak gösterilebilir³⁴.

Yeni TTK gerekçesinde, “zayi” ve “ziya” kelimelerinin yerine Öztürkçe bir kelime bulunamama nedeni, “ her iki kelimenin tüm anlamlarını kapsayabilecek uygun bir karşılığının bulunamaması, zayi ve ziya sözcüklerinin esas itibarıyla yitmiş mahvolmuş anlamına geldiği, Yargıtay’ın ise kaybolan, yırtılan, okunamayacak kadar bozulan, elden bir şekilde çıkan (Mesela, kuyuya düşen, çıkarılmayan, rüzgârda uçan) senetleri zayi olmuş senet olarak kabul ettiği, bu kelime yerine yiten kelimesinin kullanılması halinde kavramın dar yorumlanabileceği, yiten, elden çıkan, harap olan şekilde birden çok kelimenin bir arada kullanılmasının da kanun diline uymayabileceğinden endişe edildiği ve zayi’nin bir kelime değil, anlam bilim yönünden anlam yüklü bir kavram olduğu ” şeklinde belirtilmiştir.

2.1.2.2 Hukuksal Terim Anlamı

2.1.2.2.1 Mutlak Anlamda Zayi

Mutlak anlamda senedin ibraz edilememesi için senedin ibraz edilmesinin herkes açısından imkânsız olması gerekir. Örneğin senedin yanması, yırtılması, kuyuya düşmesi vb. hallerde senedi artık sadece hamil değil hiç kimse ibraz edemez. Mutlak anlamda ibraz edilememe halinde, o senedin zilyetliğinin artık başkalarınca da, iktisabı mümkün olmadığı halde, senedin nispi anlamda ibraz edilememesi halinde, başkalarının senede zilyet olup, borçluya ibraz etme ihtimali vardır³⁵.

---

³⁴ DOMANIÇ, Hayri: Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi-IV, İstanbul,1990, s. 40; Bir kısım hisse senetlerinin hırsızlık sonucu zayii edildiği ileri sürülerek hisse senetlerinin iptaline karar verilmesi talep ve dava edildiğinde, yazılı senetlerinin çalındığı, yapılan ilana rağmen senedi elinde bulunduranların süresi içinde ibraz etmediği görülürse, hisse senetlerinin zayii nedeniyle TTK’nın 578/1. maddesi gereğince iptallerine karar verilmesi gerekir. Yargıtay 11. HD., 2005/13557 E., 2007/395 K., 18.1.2007 T. (Kazancı İçtihat Bankası Erişim Tarihi 24/11/2013)

³⁵ DİRİKKAN, Hanife Öztürk: Kıymetli Evrakın Ziyai Ve İptali, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, Ankara,1990, s.9

2.1.2.2.2 Nispi Anlamda Zayi

İbrazın nisbi imkânsızlığında, senedi sadece zayi eden hamil ibraz edemez. Bunun yanında, başkaları senede zilyettir ve borçluya ibraz etme ihtimali vardır. Senedin çalınması ve kaybedilmesi hallerinde nispi anlamda zayi söz konusu olacaktır³⁶.

Nispi anlamda zayi, hamilin şahsından doğan ibraz imkânsızlığından da farklıdır. Örneğin, hamilin senedi koymuş olduğu yeri kör ya da sakat olması nedeniyle bulamaması durumunda şahsi imkânsızlık hali söz konusu olur. Bu gibi durumlar, TTK'nın 651. maddesi anlamında zayi sayılamaz. Öte yandan, ibrazın herkese karşı imkânsız olması gerekir. Borçlunun ortadan kaybolması halinde olduğu gibi, sadece borçluya karşı ibrazın imkânsız olması, senedin zayi olduğunu göstermez³⁷.

Senedin nispi anlamda zayi olması durumunda, söz konusu senet ya sahihsiz hale gelir ya da bir başkası senede sahip olur.

Senet hasara uğramışsa, örneğin bozulmuş, üzerine bir şey dökülmüş ve bu nedenle senedin içeriğinin ne olduğu anlaşılamiyorsa durum ne olacaktır? Bu ihtimalde, hamil senet üzerinde zilyet olmasına rağmen, borçluya senedin ibraz edilmesi halinde, borçlu ödeme isteğini reddedebilecektir.

Öğretide Ertekin/Karataş'a göre, senedin esaslı unsurlarında tereddüte meydan vermeyecek şekilde anlaşılır olmakla beraber, tedavülü imkânsız şekilde yıpranmış ya da bozulmuş olursa, kıymetli evrakın ziya ve iptaline ilişkin hükümlerden yararlanılamaz. Bu durumda, senet hamilinin senedi düzenleyen kimseden masraflarını peşin ödemek kaydıyla yeniden bir senet

---

³⁶DİRİKKAN, a.g.e., s.9; Dava, davacının lehtar olduğu ciro görmemiş bononun zayi nedeniyle iptali istemine ilişkindir. Mahkemece, verilen kesin sürede davacının bononun kaybedildiğine ilişkin TTK'nın 671. maddesinde aranan delilleri bildirmedeği gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Oysa dava dilekçesinde, tank deliline de dayanıldığına göre, davacının bononun kaybedildiğini tanık beyanları ile kanıtlamak istediği sonucuna varılarak, davacıdan tanıklarının bildirmesi istenilmesi, bildirdiğinde ve masrafları verildiğinde dinlenip, sonucuna göre karar verilmesi gerekirdi. Yargıtay 11. HD., 2002/700 E., 2002/4724 K., 13/05/2002 T. (ERİŞ, Gönen: Türk Ticaret Kanunu C: III, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 3898)

³⁷ DİRİKKAN, a.g.e., s. 9

tanzim edilmesini istemeye hakkı vardır³⁸. Öte yandan Poroy/Tekinalp ise, senedin işe yaramaz hale gelmesi durumunda hakkın kullanılabilmesi için, senedin esaslı unsurları zedelendiğine göre iptalinin gerekli olduğunu belirtmiştir³⁹. Yine öğretilerde Ertekin/Karataş, kullanılamayacak derecede yıpranmış bulunan senedin içeriği anlaşılamiyorsa bu takdirde iptalinin istenebilmesi gerektiğini, içeriği anlaşılabiliriyorsa iptaline gerek olmayıp yeni bir senet verilmesini talep edebilme hakkı verilmesi gerektiğini belirtmiştir⁴⁰.

Ancak öğretilerde Gürbüz ise kullanılamaz vaziyette yıpranmış ve bozulmuş olan işe yaramaz nitelikteki ticari senetlerin iptalinin istenemeyeceğini⁴¹, Domaniç de, hamile yazılı senedin kaybolmayıp, elde bulunması, fakat kullanılamaz hale gelmesi durumunda uygulanacak usulün yasada düzenlenmediğini dolayısıyla genel hükümlere göre borçluya karşı istihkak davası açıp hakkın varlığının ispatı ve yırtılan ya da karalanan senedin iptali ile yenisinin düzenletirilmesinin gerekeceğini belirtmişlerdir.⁴² Yargıtay da, Domaniç ve Gürbüz'ün görüşüne paralel olarak senedin elde bulunmakla beraber kullanılamaz hale gelmesi durumunda genel hükümlere göre borçluya karşı istihkak davası yöneltilerek hakkın varlığının ispatı ve yırtılan senedin iptali, vadesi gelmemişse yenisinin düzenlenmesinin lazım olduğunu içtihat edinmiştir. Söz konusu kararda, "*senedin davacının yeğeni tarafından yırtılıp, yırtık olarak davacı elinde bulunması*" olayında TTK'nın 757. vd. maddelerine göre iptal talebinde bulunulamayacağı belirtilmiştir⁴³.

³⁸ERTEKİN, Erol/ KARATAŞ, İzzet: Uygulamada Ticari Senetler, Ankara,1998, s. 38

³⁹ ERTEKİN / KARATAŞ, a.g.e., s.38

⁴⁰ ERTEKİN / KARATAŞ, a.g.e., s.40

⁴¹ GÜRBÜZ, A. Hulsi, Yargıtay Uygulaması Işığında Ticari Senetlerin İptali Davaları, İstanbul,1984, s. 766

⁴² ERTEKİN / KARAKAŞ, a.g.e., s.39

⁴³TTK'da kambiyo senetlerinin kaybolması halinde uygulanacak hükümler, anılan yasanın 569. ve müteakip maddeleri ile 669. ve devam eden maddelerinde açıklanmıştır. Ancak dava konusu olayın niteliğine ve davanın açılış şekline göre bu hükümlerin yırtılmış haliyle davacının elinde bulunan bonoya uygulanması düşünülemez. TTK.da, bu konuda bir boşluk ve noksanlık mevcuttur. Kambiyo senedi kaybolmayıp, **elde bulunan, fakat kullanılamaz bir duruma gelirse** bu halde TTK.da uygulanacak bir hüküm vazedilmemiştir. Dava konusu olaya benzer bu durumlarda, **genel prensiplere göreborçluya karşı istihkak davası açılması hakkın mevcudiyetinin ispatı ve yırtılan senedin iptali ile vadesi gelmemişse yenisinin tanzim ettirilmesi gerekmektedir**. Öğretilerde de TTK.daki bu boşluk eleştirilmekte ve benzer durumlarda genel prensiplerin uygulanması lazım geldiği öngörülmektedir. Dava konusu iddia ve olaya uygulanması gereken genel prensip maddesi MK'nın 839. maddesi hükmüdür. Anılan bu madde hükmüne göre, senedi kaybedilmiş veya borcu ıskat niyeti ile olmaksızın bu senet imha edilmiş ise alacaklı senedin hükümsüzlüğüne karar verilerek bedelinin ödenmesini yahut borç henüz muacceliyet kesbetmemişse yeni bir senet verilmesini isteyebilir. Yargıtay 11. HD., 1979/5832 E.-1979/5872 K., 24/12/1979 T.(Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi: 05/11/2013)

Kanaatimizce, kullanılamaz durumda olan senedin içeriği anlaşılamiyorsa hamilin iptal davası açmakta hukuki yararının olduğu kabul edilmelidir. Ancak içeriği belli fakat senet yıpranmışsa iptal prosedürüne gerek yoktur. Bu durumda senedi düzenleyenden masrafını karşılamak şartıyla yeni bir senet tanzim edilmesini talep edilebilmesi gereklidir⁴⁴.

2.1.3 Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali Hükümlerinin Uygulanma Sırası

Öncelikle zayi konusu olan senede mahsus hükümler uygulanacaktır. Yani ilk olarak dava konusu senedin tipi ve türü tespit edilmelidir. Bu tespitten sonra o senede mahsus hükümlerin prosedürü işletilecektir. Örneğin bir poliçe, çek ya da bononun zayi olması halinde, bunlara özgü yasada düzenlenen hükümler uygulanır.

Söz konusu olan senede ilişkin kanunda özel bir düzenleme yoksa tedavül şekline göre, bu senedin dâhil olduğu gruba özgü hükümler uygulama sırası alacaktır. Buna da imkân olmazsa, TTK'nın 651 ile 653. maddelerindeki genel hükümler uygulanacaktır.

TTK'nın 831. maddesinde ise bazı senetlerin iptalinde poliçe hükümleri uygulanacağı düzenlenmiştir. Buna göre makbuz senetleri ve varant dışındaki emre yazılı senetlere poliçelere ilişkin hükümler uygulanır.

Nama ve hamiline yazılı senetlerin iptaline ilişkin düzenlemeler, poliçenin iptaline ilişkin düzenlemelerin hemen hemen tekrarı niteliğindedir. Makbuz senedi ile varantların zayi ve iptali ise kanunda iki ayrı maddede TTK'nın 831. ve 849. maddelerinde düzenlenmiştir. TTK'nın 831. maddesi açıkça makbuz senedi ile varantı zikretmekle beraber, emre yazılı senetlerin umumi hükümleri niteliğinde bulunan bir fasılda yer almıştır. Buna karşın, TTK'nın 849. maddesi makbuz senetleri ile varantların tanzim edildiği fasılda

---

⁴⁴Kambiyo senedi kaybolmayıp, elde bulunur, fakat kullanılamaz bir duruma gelirse genel prensiplere göre borçluya karşı istihkak davası açılması, hakkın mevcudiyetinin ispatı ve yırtılan senedin iptali ile **vadesi gelmemişse yenisinin tanzim ettirilmesi** gerekmektedir. Yargıtay 11. HD., 1979/5832 E., 1979/5872 K., 24/12/1979 T.(ERTEKİN, Erol/ KARATAŞ, İzzet: Uygulamada Ticari Senetler, Ankara,1998, s. 40)

ve bu iki senede münhasır olarak sevk edilmiştir ve tamamen hususidir. O halde, özel ya da genel nitelik kriterine göre TTK'nın 849. maddesi tercih edilmelidir⁴⁵.

2.1.4 Kıymetli Evrakın Zayi Olması Halinde Hamilin Hak ve Yükümlülükleri

2.1.4.1 Hamilin Önleyici Tedbir Talep Etme Hakkı

Kıymetli evrakın, rızası olmaksızın hamilin elinden çıkması veya kullanılamaz hale gelmesi halinde, gerçek ve meşru hamil, senedin meşru olmayan hamil tarafından borçluya ibraz edilerek tahsilini önlemek amacıyla, yetkili mahkemeye başvurarak senette mündemiç olan hakkın, senedi ibraz edene ödenmemesi hususunda, mahkemeden bir karar verilmesini isteyebilir. Mahkemenin bu yönde vereceği karara “önleyici tedbir kararı” ya da “ödeme yasağı” kararı denilmektedir⁴⁶.

Senetteki hak, para alacağı ise, hak sahibinin mahkemeden talep edeceği tedbire “ödeme yasağı talebi”, mahkemenin verdiği karara da “ödeme yasağı kararı” denir. Mahkeme kararının ödeme yasağı kararı olarak nitelendirilebilmesi için senetteki hakkın para alacağı olması gereklidir. Öte yandan senetteki hak sahibi olan kişinin, mahkemeden ödeme yasağı isteyebilmesi için senedin Ticaret Kanununda düzenlenen senetlerden olması şarttır⁴⁷.

Ödeme yasağına konu olan senet, yanmış, yıpranmış ya da kullanılamaz duruma gelmiş ise, eş söyleyişle senedin mutlak anlamda zayi olması söz konusu ise, bu çeşit senetler için ödemedenden men kararı talep edilemeyecektir. Böyle bir durumda hak sahibi ödeme yasağı talep etmiş ise de hâkim re'sen talebin reddine karar vermelidir⁴⁸. Dolayısıyla, önleyici

---

⁴⁵GÜLTEKİN, a.g.e., s. 60

⁴⁶SEZER, a.g.e., s.86

⁴⁷SEZER, a.g.e., s. 86

⁴⁸GÜLTEKİN, a.g.e., s. 91

tedbirlerin alınması, ancak senedin *nispi* anlamda zayi olması halinde mümkün olacaktır.

Kıymetli evrakı zayi olan, iradesi dışında elinden çıkan hak sahibi ödeme veya hamilin yerleşim yerindeki asliye ticaret mahkemesinden önleyici tedbir alınmasını isteyebilir. Tedbir kararını veren mahkeme ödemeyi men eden kararında borçluya vadenin gelmesi üzerine bedeli tevdi etmeye izin verir ve tevdi yerini gösterir.(TTK 757) Ödemenin men'i kararı bir resmi, makamca alınan tedbir niteliğinde olmakla beraber, ancak talep üzerine verilebilir. Mahkemece talep olmaksızın re'sen böyle bir karar verilmesi mümkün değildir⁴⁹.

Hamiline yazılı senetler için ödeme yasağı kararı TTK'nın 662. maddesinde, emre yazılı senetler içinse de, TTK'nın 757. maddesinde ayrı ayrı düzenlenmiştir. Hamiline yazılı senetlerde ödeme yasağı kararını TTK'nın 662. maddesi uyarınca, dilekçe sahibinin talebi üzerine mahkeme, senedin borçlusunu, aksine hareket ettiği takdirde iki defa ödemek zorunda kalacağını ihtar ederek verir.

Emre yazılı senetlerin iptalinde, borçlunun ödeme yapmasını önlemek için mahkemeden henüz dava açılmadan da ödeme yasağı kararı verilmesi istenebilir. Fakat hamiline yazılı senetlerde bu husus emre yazılı senetlerden farklı olarak, ancak ve ancak iptal davası açılmış ise istenebilir. Yani bir başka deyişle, hamiline yazılı senetlerde ilk olarak senedin iptali istenmelidir. İptal davası açılmaksızın ödeme yasağı kararı istenemez. İptal talebi ile birlikte ödeme yasağı istenebilmelidir. Bu durum TTK'nın 662. maddesinin lafzi yorumundan açıkça anlaşılacaktır. Bu maddede, "dilekçe sahibinin talebi üzerine" denildiğine göre, önceden iptal talebini içerir bir dilekçe ile başvuruda bulunmuş olmak gerekir. Kaldı ki TTK'nın 661. maddesinde iptal talebi düzenlenmiş, iptal prosedürü anlatılmıştır. Onu takip eden 662. maddede ise ödeme yasağı kararı düzenlenmiştir. Bu sıralamadan ve kanun koyucunun sistematüğinden dahi önleyici tedbir kararına ilişkin talebin, iptal talebinden sonra yapılabileceği anlamı çıkarılabilir.

---

⁴⁹ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 288

2.1.4.1.1 Önleyici Tedbirin Hukuki Niteliği

Mahkemenin vereceği bu tür kararlar, önleyici tedbir niteliğinde bir karardır. Önleyici tedbir niteliğinde olan bu çeşit kararlar, tartışmalı olmakla birlikte doktrindeki⁵⁰ çoğunluk görüşü ve Yargıtay uygulamasına göre, HMK'nın 389. vd. maddelerinde düzenlenmiş ihtiyati tedbir niteliğinde olduğu kabul edilmektedir⁵¹. Öğretide bir kısım yazar, daha özel bir düzenleme olan TTK'daki hükümler uyarınca bu tür kararları özel bir önleyici tedbir kararı olarak nitelendirmektedir.⁵² Gerçekten de doktrinde Medeni Usul Hukuku yazarları da bu tip önleyici tedbirleri, ihtiyati tedbirin özel bir çeşidi olarak nitelendirmektedirler. Buna göre özel düzenleme bulunan hallerde, bu konudaki özel hükümlerin öncelikle uygulanması özel hüküm olmayan hallerde ya da genel düzenlemelere atıf yapılan yerlerde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki ihtiyati tedbire ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği belirtilmiştir⁵³. Ayrıca HMK'nın 406/2. maddesinde de geçici hukuki korumalara ilişkin diğer kanunlarda yer alan özel hükümler saklı olduğu düzenlenmiştir. Buna göre de önleyici tedbirin hukuki niteliği itibariyle ihtiyati tedbirin özel bir çeşidi olduğunun kabulü gerekir. Ancak, ister özel önleyici tedbir kararı denilsin isterse de ihtiyati tedbir denilsin her iki karar da mahiyeti itibariyle tedbir niteliğinde bir karar olup aynı amaca hizmet etmektedir.

⁵⁰ DOĞANAY, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi İkinci Cilt, 4. Bası, Beta Yayınevi, s. 2056

⁵¹ TTK'nın 669. maddesinde ön görülen ödeme yasağı, senedin zayi nedeniyle açılacak iptal davasında istenebileceği gibi, bu davanın ikamesinden önce HUMK'un 101 ve müteakip maddelerinde düzenlenmiş **ihtiyati tedbir** yoluyla da talep edilebilir. Banka vekili iptal davası ikame etmeden önce ödeme yasağı talep etmiş bulunmasına göre, böyle bir istemin mahkemece yukarıda değinildiği gibi bir ihtiyati tedbir kararı olduğu kabul edilerek, TTK'nın 669. maddesi uyarınca ödeme yasağı konulmakla birlikte yine aynı madde uyarınca, bono, keşideci ve poliçe muhatabı ile diğer kıymetli evrak sorumlularını, bu sorumluluktan kurtarma amacıyla vadesinin gelmesi halinde poliçe veya bono bedeli belli bir yere tevdi etmeye müsaade etmesine karar vermelidir. Yargıtay 11. HD., 1985/3596 E., 1985/3596 K., 27/05/1985 T. (SEZER, a.g.e., s. 87)

⁵² SEZER, a.g.e., s. 88

⁵³ PEKCANİTEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet: Medeni Usul Hukuku, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2011, s. 716

2.1.4.1.2 6100 Sayılı HMK’ da Düzenlenen “İhtiyati Tedbir” Kurumu İle Karşılaştırılması

İhtiyati tedbir kararı HMK’nın 390. Maddesi uyarınca, dava açılmadan önce, esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden; dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilir. Oysa TTK’nın 757. maddesine göre, ödemedeki men kararını verme yetkisi, delillerin bulunması ve değerlendirilmesinin burada daha kolay olacağından bahisle ödeme ya da hamilin yerleşim yeri mahkemesinden istenebilir.

HMK’nın 397. maddesine göre, ihtiyati tedbir kararı dava açılmasından önce verilmişse, tedbir talep eden, bu kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki davasını açmak ve dava açtığına ilişkin evrakı, kararı uygulayan memura ibrazla dosyaya koydurmak ve karşılığında bir belge almak zorundadır. Aksi hâlde tedbir kendiliğinden kalkar. Kıymetli evrakın zayi olmasına ilişkin önleyici tedbir kararında ise, senedin kimde olduğu biliniyorsa, ödemenin men’i kararını veren mahkeme, istirdat davası açılması için dilekçe sahibine süre verir, bu süre içinde dava açılmaz ise, TTK’nın 758/2. maddesi gereğince mahkeme muhatap hakkındaki ödeme yasağını kaldırır. Dolayısıyla burada, davanın açılması için 2 haftalık kesin bir süre yoktur.

2.1.4.1.3 Önleyici Tedbiri Kim Talep Edebilir?

Ödeme yasağı koydurmak için mahkemeye müracaat etmeye yetkili olanlar kıymetli evrakın zayi olduğu yahut zayinin ortaya çıktığı zamanda senet üzerinde hak sahibi bulunan kimselerdir⁵⁴. Bir başka söyleyişle, senet zayi olmasaydı onu ödemek için kim ibraz edecekti⁵⁵, mahkemeye de o kimse müracaata yetkilidir. Bu kimse ise, senedi devir, rehin veya tahsil cirosu ile elde etmiş olan son hamildir.

⁵⁴ CERRAHOĞLU, Fadil: Kıymetli Evrakın Ziyat ve İptali, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi İstanbul, 1973, s.190

⁵⁵ CERRAHOĞLU, a.g.e, s. 190

Ödemenin men'i kararının verilebilmesi için, öncelikle bunu talep edenin buna hakkının bulunup bulunmadığının, yani senedin sahibi olup olmadığının ve bu senedin rızası hilafına elinden çıkıp çıkmadığının araştırılması lazımdır⁵⁶. Kıymetli evrakın zayi olduğu yahut ziyan meydana çıktığı anda senet üzerinde hak sahibi olan şahsın ödeme yasağı konulmasını isteme hakkı vardır. Ödeme yasağı isteyen şahsın bu hususlarda inandırıcı olması şarttır⁵⁷.

Senede iştirak halinde malik olan kimselerin (örneğin mirasçılar) bu konuda müştereken talepte bulunmaları gereklidir. Paylı mülkiyette ise, her bir malik tek başına böyle bir koruma talebinde bulunabilir⁵⁸. Hayat sigortası poliçesinin kaybı halinde ise lehtarın da iptal talebinde bulunmak hakkı vardır⁵⁹.

Demek oluyor ki, alacaklı, intifa hakkı sahibi ya da rehin alacaklısı sıfatları olmadan sırf senede zilyet olması sebebiyle ödeme yasağı talebinde bulunamaz⁶⁰. Senedi devrini istemek konusunda bir şahsi hakka sahip olan kişiler de ödeme yasağı talebinde bulunamazlar⁶¹. Yani devir hususunda şahsi hakka sahip olmak ödeme yasağı istemek için yeterli değildir. Örneğin, alıcı satılan senedin mülkiyeti kendisine geçmeden önce, bunların teslimi hususunda bir şahsi talep hakkına sahip olmaktaysa da, mülkiyet halen kendisine geçmemiş olduğundan aynı bir hakkı yoktur. Dolayısıyla, bu kişi

⁵⁶ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997 s. 289

⁵⁷ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 289

⁵⁸ MK'nın 693. maddesi uyarınca paydaşlardan her biri bölünemeyen ortak menfaatlerin korunmasını diğer paydaşları temsilen sağlayabilir. Yargıtay 3. HD., 2009/3455 E., 2009/6994 K., 20/04/2009 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi: 25/11/2013)

⁵⁹ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 289

⁶⁰ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 289; Davacı temsilcisi, davacı şirkete ait olan çeklerin boş ve koçan halinde kaybolduğunu ileri sürerek, dava konusu çeklerin iptaline karar verilmesini istemiştir. Zayi nedeniyle çek iptal davası açma hakkı hamile tanınmış bir hak olduğu, keşidecinin bu hükme dayanarak iptal davası açma hakkı bulunmadığı, davacı şirketin iptalini istediği dava konusu çeklerin keşidecisi olduğu gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir. Karar hukuka uygundur. Yargıtay 11. HD., 2009/7835 E., 2011/901 K., 31/01/2011T. ; davaya konu çekin hamili olduğu iddiasıyla işbu davayı açan davacı tarafından "çekin kendisi tarafından muhatabına ibraz edildiği, karşılıksız olduğunun saptanması üzerine çeki iade alan davacının elinde iken çekin kaybedildiği ve davacının çekin kaybı esnasında çek üzerinde hak sahibi olduğu" ileri sürülmüş olmakla, mahkemece davacının ileri sürdüğü bu hususlar gerektiği takdirde çeki takas odasına ibraz eden vekil hamil bankadan layıkıyla sorulup **davacının gerçekten de ibraz anında çekin yetkili hamili olup olmadığı saptanmadan** davanın konusuz kaldığına hükmedilmesi doğru olmamıştır. Yargıtay 11. HD., 2012/4800 E., 2012/11627 K., 02/07/2012 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi: 25/11/2013)

⁶¹ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 289

TTK'nın aradığı anlamda senedin zayi olduğu anda hak sahibi olan kimse sayılamaz.

Fer'i zilyedin ise önleyici tedbirler talep etmekte hukuksal yararı vardır⁶². Hatta bu tedbirlerin alınmasını kendi adına dahi talep edebilir. Çünkü bu şahsın menfaatiyle, senedin asli zilyedinin menfaati arasında hiçbir fark bulunmamaktadır⁶³.

2.1.4.1.4 Önleyici Tedbir Talebinde Teminat

Önleyici tedbir talebinde bulunurken, talepte bulunandan mahkeme tarafından teminat alınmasının gerekli olup olmadığı hususlarında kanunda açık bir hüküm yoktur.

HMK'nın 392. maddesine göre tedbir isteyen tarafın, bundan ötürü karşı taraf ya da üçüncü kişilerin uğraması muhtemel zararlarına karşılık, teminat vermesi gerekir. Ancak hâkim uygun görürse, bu zorunluluğu ortadan kaldırabilir. Örneğin talep resmi bir belgeye, başkaca bir kesin delile dayanıyor ya da durum ve koşullar gerektiriyorsa, mahkeme gerekçesini açıkça ve sağlam bir şekilde belirterek teminat alınmamasına da karar verebilir. Keza adli yardımdan yararlananların da teminat göstermesi gerekmez⁶⁴.

Kıymetli evrakın zayi edilmesi durumunda, talep eden kişiden mahkemece teminat alınıp alınmaması sorununa gelince, senedin ziya halinde alınacak önleyici tedbirden dolayı, üçüncü kişilerin zarara uğrama ihtimali varsayılmaktadır. Önleyici tedbirin alınmasına ilişkin bir karar verilip, borçluya tebliğ edilince, borçlu senedi ibraz eden üçüncü kişiye borcu ifa edemeyecek, bu da doğal olarak üçüncü kişileri zarara uğratacaktır. Bu durumda önleyici tedbir kararı da bir çeşit özel ihtiyati tedbir olduğuna göre,

⁶²Bir şeye, malik sıfatıyla veya malik olma iradesiyle zilyet olan kişinin zilyetliğine "asli zilyetlik" denir. Örneğin "bir malın maliki" veya "onu çalan hırsız" asli zilyet; buna karşılık sınırlı bir ayni hakka veya şahsi hakka dayanarak zilyet olan kişinin zilyetliği de fer'i zilyetliktir. Örneğin "bir evi kiralayıp kullanan kişifere" zilyettir. Fer'i zilyet, mülkiyet dışında bir ayni veya şahsi hakka dayanan zilyettir.

⁶³ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 289

⁶⁴PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, a.g.e., s.722

HMK'nın 389. ve devamı maddeleri kıyasen uygulandığında aynı yasanın 392. maddesi gereğince, önleyici tedbir talebinde bulunan kişilerin de teminat yatırması gereklidir. Teminatın miktarı, tedbire konu kıymetli evrakın tutarına göre hâkim tarafından takdir edilir. Teminat, para, tahvil, banka teminat mektubu olabileceği gibi gayrimenkul rehni de olabilir⁶⁵.

Uygulamada, birçok mahkeme %15 oranında teminat aramakla birlikte, bu oran, bazı mahkemelerce %10 bazılarınca %5 olarak da belirlenmektedir. Bazı mahkemelerin de teminatsız iptal kararı verdiği görülmektedir. Kanaatimizce, önleyici tedbir talep eden inandırıcı ve sağlam kanıtlar sunuyorsa, örneğin senedin fotokopisini mahkemeye sunmuş ve fotokopi üzerinde yapılan inceleme sonucunda talep edenin kimliği ile hak sahibinin kimliği örtüşüyorsa bir de ayrıca teminat aranmasına gerek yoktur.

2.1.4.1.5 Önleyici Tedbir Talebinde Şekil

TTK'nın 757. maddesi uyarınca, rızası olmaksızın kıymetli evrak elinden çıkan kimse, ödeme ya da hamilin yerleşim yerindeki asliye ticaret mahkemesinden muhatabın poliçeyi ödemekten men edilmesini isteyebilir. Kanun hükmünden de anlaşılacağı üzere, mahkeme ancak talep üzerine ödeme yasağı kararı verebilir. Kıymetli evrakın iptali ve bu çerçevedeki ödeme yasağı talebi, kişilerin özel menfaatine hizmet ettiğinden ötürü kamu düzenine ilişkin değildir. Dolayısıyla mahkemenin re'sen ödeme yasağı kararı vermesi mümkün değildir. Öte yandan TTK'nın 759. maddesinden anlaşılacağı üzere “poliçeyi eline geçiren kimse ortaya çıktığı takdirde, mahkeme **dilekçe sahibine**istirdat davası açması için uygun bir süre verir” hükmüne göre ödeme yasağı istemek ancak mahkemeye dilekçe vermek suretiyle mümkündür. Yani sözlü olarak, mahkeme zabıt kâtibine beyanda bulunmak suretiyle ya da duruşma açılması suretiyle hâkime sözlü beyanda bulunarak önleyici tedbir talep edilemez⁶⁶.

⁶⁵ GÜLTEKİN, a.g.e., s. 109

⁶⁶ GÜRÜHAN, Caner: Çekin Zayı Olması ve İptali, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 28

Görevli ve yetkili mahkemeye sunulan dilekçede, HMK'nın 119. maddesindeki unsurların yanı sıra ödeme yasağı istemenin hangi nedenlerle gerektiğini, dilekçe ile beraber senedin rıza dışı elden çıktığını ve hak sahipliğini gösterir deliller ile istenilen önleyici tedbirin ne olduğu açıkça belirtilmelidir⁶⁷. Dilekçe sahibinin senedi rızası dışında elinden çıktığını *mutlaka* ispat etmesi gerekmez⁶⁸. Bir başka söyleyişle, senet hamilinin mahkemeye başvurarak ödemedi men kararı alabilmesi için iddia ve açıklamaları kuvvetle muhtemel görülmelidir⁶⁹. Ödeme yasağı talebi hasımsız olarak istenebildiğinden mahkemeye de bir nüsha dilekçe verilmesi yeterlidir⁷⁰.

Ödeme yasağı, zayi nedeniyle iptal davasından önce istenebileceği gibi iptal davası ile birlikte veya iptal davası sürerken de istenebilir⁷¹. Ancak yargılama ekonomisi bakımından ödeme yasağı talebi ile iptal davasının aynı dilekçeyle istenmesi daha uygun olacaktır⁷².

---

⁶⁷ GÜRÜHAN, a.g.e., s. 28

⁶⁸ DOĞANAY, a.g.e., s. 2056

⁶⁹ DOMANIÇ, Hayri: Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi Cilt IV, İstanbul, 1990, s. 430; Davacı davasında esas itibarıyla senetlerinin zayi olduğu vakıasına dayanmıştır. Bu arada kuvvetli bir ihtimal olarak, fabrika yangınında yanmış olmasını ileri sürmüştür. Ziyadan dolayı iptal kararı verebilmek için senetlerin zayi edildiği yerin mutlaka ispatına ilişkin mecburiyet yoktur. Yargıtay 11. HD., 1973/5011 E., 1973/5147 K., 24/12/1973 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013); Davacının delil olarak ibraz ettiği gazetelerin TTK'nın 573/3. maddesi gereğince emre muharrer senetlerin zayi iddiasının mevcudiyetini (kuvvetle muhtemel) gösterecek derecede delil sayılması gerekir. Yargıtay 11. HD., 1980/48 E., 1980/57 K., 14/01/1980 T. (DOĞANAY, s. 1767)

⁷⁰ GÜRÜHAN, a.g.e., s. 28

⁷¹ SEZER, a.g.e., s. 89; TTK'nın 669. maddesi gereğince ödemedi men kararı dava ile istenebileceği gibi davadan önce ayrı bir şekilde talep edilebilir. Yargıtay 11. HD., 2000/9920 E., 2001/701 K., 01/02/2001 T. (SEZER, a.g.e., s. 89, 153.dn); TTK'nın 669. maddesinde öngörülen ödeme yasağı, senedin zayi nedeniyle açılacak iptal davasında istenebileceği gibi, bu davanın ikamesinden önce HUMK'nın 101 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş ihtiyati tedbir yoluyla da talep edilebilir. Yargıtay 11. HD., 1985/3596 E., 1985/3300 K., 27/05/1985 T. (SEZER, a.g.e., s. 87, 150. dn)

⁷² HMK'nın 119. maddesi ve TTK'nın 757. ve devamı maddelerine uygun olarak ödeme yasağı talepli iptal davası dilekçe örneği için Bkz. Ek-1

2.1.4.1.6 Önleyici Tedbir Kararı ve Sonuçları

2.1.4.1.6.1 Genel Olarak

Önleyici tedbir kararı verilebilmesi bakımından göz önünde bulundurulacak şartlar, esas itibariyle iptal davasına benzemektedir. Lakin ödeme yasağı istendiğinde, mahkemece aranacak hususlar iptal davası bakımından nispeten iki bakımdan hafifletilmiştir. Öncelikle, mahkeme, o anki zilyedin kim olduğu bilinse dahi ödemeyi men edebilir. Ayrıca, ödemenin men'indeki "koruyucu olma özelliği", senede zilyet bulunmak ve senedin rıza hilafına elden çıktığı hususlarıyla ilgili ispat konusunda, iptal davasındakine oranla daha az talepkâr olmayı gerektirmektedir⁷³.

Ödeme yasağı kararı da sonuçları açısından sınırlı bir iptal kararına benzediği için, söz konusu durum önleyici tedbir açısından da geçerliliğini korur. Bunun için de önleyici tedbir isteyen şahsın, senedi ferdileştirmesi gerekir. Bu amaçla mahkemeye senet ile ilgili yeterli bilgileri vermelidir. Keza burada hâkim söz konusu senedin kıymetli evrak vasfında senet olduğu konusunda ikna edilmelidir. Talep eden elinde kıymetli evrakın fotokopisi varsa mutlaka mahkemeye ibraz etmelidir. Eğer fotokopisi yoksa da senedin içeriği, numarası, serisi, vadesi, keşide yılı, keşide edildiği tarih, miktarı gibi konular ve ziya ile zilyetlik hakkında detaylı bilgiler mahkemeye verilmelidir⁷⁴.

⁷³ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 289

⁷⁴ GÜLTEKİN, a.g.e., s. 109; Davacı banka, hamili bulunduğu bononun Yavuzlar Şubesi'nden Zincirlikuyu Şubesi'ne gönderilirken kaybolduğunu ileri sürmüş, bu konuda banka şubesi tarafından tutulan tutanağını, **senet ekran görüntüsünü**, kargo irsaliyesini, **notere gönderilen senet protesto listesini** delil olarak dosyaya sunmuştur. Esasen hasımsız olarak açılan ve kesin hüküm niteliği de taşımayacak olan bu türden davalarda, davacının aktif dava ehliyetinin bulunduğu konusunda, mahkemeye olumlu bir kanaat verecek kadar delil sunulmasını yeterli saymak gerekir. Aksinin kabulüyle davacının daha fazlasını ispata zorlanması, zayı sebebiyle bono iptali hükümlerinin uygulanmasını imkânsız hale getirecektir. Yargıtay 11. HD., 2009/15065 E., 2011/7532 K., 21/06/2011 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

2.1.4.1.6.2 Kararın Temyizi

Mahkeme tarafından verilen önleyici tedbir kararının HMK'nın 389. vd. maddelerinde düzenlenen ihtiyati tedbirin özel çeşidi olduğunu yukarıda belirtmiştik. TTK'da önleyici tedbir kararına karşı hangi kanun yollarına başvurulabileceği açıkça düzenlenmemiştir. Ancak ödeme yasağı kurumu, ihtiyati tedbirin özel bir çeşidi olduğuna göre TTK'da hüküm olmayan hallerde daha genel kanun olan HMK'daki ihtiyati tedbire ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması gereklidir.

Önleyici tedbir kararı mahkemece kabul edildiği takdirde herhangi bir problem olmayacaktır. Kaldı ki, mahkemenin talep doğrultusunda tedbire hükmetmesine rağmen davacının kanun yoluna başvurmasında hukuki yarar bulunduğu da söylenemez.

Tedbir istemi mahkeme tarafından ret edildiğinde davacının gideceği kanun yolu ne olacaktır? HMK'nın 394. maddesine göre, öncelikle verilen ihtiyati tedbir kararına karşı kararı veren mahkemeye itiraz edilmelidir. Mahkeme itiraz üzerine yapacağı inceleme sonucunda, itiraz hakkında ret ya da kabul kararı verir. İtiraz haklı görülürse, tedbir konulabilecektir. İtiraz ret edilirse bu karara karşı kanun yolu olarak temyize başvurulabilir. Bu başvuru Yargıtay'ca öncelikle incelenir ve kesin olarak karara bağlanır⁷⁵.

⁷⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, a.g.e., s.726; HMK'nın 391. maddesinde sadece ihtiyati tedbir isteminin reddine ilişkin kararlara karşı kanun yoluna başvurulabileceği öngörülmüşken, HMK'nın 394. maddesinde ise sadece ihtiyati tedbire itiraz üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulacağı düzenlenmiştir. "Teminat karşılığı tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılmasına" ilişkin 395/3. fıkrası ile durum ve koşulların değişmesi sebebiyle tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılmasına ilişkin 396/2. fıkrasında, kanun yollarını düzenleyen HMK'nın 394/ 4'üncü fıkrasına bilinçli olarak atıf yapılmamıştır. Kanun koyucunun, ihtiyati tedbire ilişkin tüm kararlara karşı kanun yolunu açma gibi bir iradesinin olmadığı HMK'nın 395 ve 396. maddelerinin gerekçesinden de açıkça anlaşılmaktadır. Özellikle HMK'nın 396. maddesine karşılık gelen Hükümet Tasarısının 400. maddesinin gerekçesinde bu husus çok açık ve ayrıntılı şekilde ifade edilmiştir. Gerekçeye göre, "İhtiyatî tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılmasını düzenleyen bu maddede de, yukarıda belirtilen iki maddedeki ortak yönler dikkate alınarak itiraza ilişkin benzer hükümlere ayrıca atıf yapılmıştır. Ancak, itiraz üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulması hakkındaki fikraya atıf yapılmamıştır. Zira hâl ve şartların değişmesi, hukukî bir değerlendirmeden daha çok, maddî şartlarla yakından ilgili, nispeten sübjektif ve doğrudan mahkemenin takdirine bağlı bir husustur. Ayrıca, aynı yargılama süreci içinde, birçok kez hâl ve şartlarda değişiklik olması sebebiyle, tedbirde değişiklik yapılması veya kaldırılması, bu yönde talepte bulunulması ya da talebin reddi söz konusu olabilir. Her talepten sonra verilecek karar hakkında kanun yoluna başvurulması, ihtiyatî tedbirler için kanun yoluna başvurulmasında istenen amacı da sağlamayacaktır. Kanun yolunun açılmış olmasının amacı, ihtiyatî tedbirlerle ilgili itiraza ilişkin benzer hükümlere önüne geçmektir. Bu sebeple, **ihtiyatî tedbirin reddi ve ihtiyatî tedbire itiraz üzerine verilen kararlar için kanun yolu imkânı getirilmiştir.** Yargıtay 19. HD.,

Yani öncelikle önleyici tedbir kararını veren mahkemeye kararını değiştirmesi için başvurulacak, eğer mahkeme kararını düzeltmezse ikinci basamak olarak temyiz kanun yoluna başvurulabilecektir. HMK'nın 394/5. maddesindeki düzenleme hukukumuzda yeni HMK ile girmiş olup ihtiyati haciz kurumuna paralel bir düzenlemedir. İtiraz üzerine mahkemenin vereceği karara karşı kanun yoluna başvurabilme yolu açılmıştır. Kanun metninde geçen kanun yolu ibaresi, istinaf mahkemeleri henüz resmen göreve başlamadığından Yargıtay nezdinde temyiz kanun yolu olarak anlaşılmalıdır. Öte yandan kanun yolu incelemesi için dosya ve delillerinin sadece örneklerinin temyiz merciine yollanması yeterlidir.

2.1.4.1.6.3 Sonuçları

Kanunda açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, mahkemece verilen tedbir kararının hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesi için çekte muhatap bankaya, bonoda da borçlu veya keşideciye tebliği gereklidir.

Kararın tebliğ edilmesiyle senedin teşhis işlevi ortadan kalkacaktır. Bu nedenle ödeme yasağı devam ettiği sürece, senedi elinde bulunduran kimse muhatap banka ya da borçludan ödeme yapmasını talep edemeyecek, borçlu da senedin kendisine sunulması halinde ödemediği imtina edebilecek ve hak sahibi olmayan hamile ödeme yapmakla borcundan kurtulamayacaktır. Hatta bu durumda borçlu mükerrer ödeme tehlikesi ile karşı karşıya kalabilecektir.

2013/1088 E., 2013/4111 K., 05/03/2013 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013); Dava, ihtiyati tedbir kararına itiraza ilişkindir. HMK'nın 394/4. maddesinde, tedbir kararına itiraz üzerine mahkemenin ilgilileri dinlemek üzere davet edeceği, gelmedikleri takdirde dosya üzerinde inceleme yaparak kararını vereceği belirtilmiş olup, itiraz üzerine incelemenin duruşmalı yapılması zorunlu olduğundan, mahkemece öncelikle, duruşma günü verilerek ilgililer dinlenmek üzere usulen davet edildikten sonra gelmeseler dahi itiraz sebepleri incelenerek sonucuna göre gerekçeli karar yazılmak suretiyle bir karar verilmesi gerekir. İhtiyati tedbir kararlarının içeriğinin HMK'nın 391/2. maddesine uygun olması gerektiği gibi, itiraz üzerine verilen kararın da HMK'nın 297/1-c maddesine uygun olarak yazımı gereklidir. Yargıtay denetimi ancak bir kararın gerekçe taşıması halinde mümkün olabilir. Bu durumda, taraflar davet edilmeden dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda, dilekçe üzerine el yazısı ile not yazılmak suretiyle ve herhangi bir gerekçe gösterilmeden tedbire itirazın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır. Yargıtay 23. HD., 2013/4010 E., 2013/4195 K., 19/06/2013 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

Önleyici tedbir talebine ilişkin karar zamanaşımını kesmez⁷⁶. Çünkü burada talep üzerine yapılan yargılama bir dava olmayıp, çekişmesiz yargı olduğundan, zamanaşımının kesilmesi söz konusu olmayacaktır⁷⁷. Kaldı ki, bu yargılamaya borçlu katılmamaktadır. Buradaki işlem icrai bir işlem de olmadığından dava niteliğinde değildir. Yargıtay da, önleyici tedbir kararının zamanaşımını kesmeyeceğini benimsemiştir⁷⁸.

2.1.4.2 Senet Bedelinin Mahkemece Belirlenecek Yere Tevdii

TTK'nın 757/2. maddesi hükmü uyarınca mahkemeden, ödemeyi men eden kararda muhataba, vadenin gelmesi üzerine senet bedelini tevdi etmek için tevdi yerini tayin eder⁷⁹.

Tevdi kararının mahkemece re'sen mi yoksa borçlunun talebi üzerine mi verileceği hususu doktrinde tartışmalıdır. *Ertekin ve Karataş*, tevdi kararının ancak borçlunun talep etmesi üzerine verilebileceğini, mahkemece re'sen tevdi kararı verilemeyeceğini savunmuşlardır⁸⁰. Öte yandan, *Sezer* ise kanunda “tevdi etmeye müsaade ve tevdi yerini tayin eder” ibaresinin

---

⁷⁶Dava, çeke ilişkin sebepsiz iktisap davasıdır. Davanın çekin zamanaşımına uğramasından itibaren 1 yıllık zamanaşımı süresinde açılması gerekir. Keşideci davalının hasımsız olarak açtığı önleyici tedbir talebi ve zayi davası açılması ile davacının o davaya müdahil olması zamanaşımını kesen nedenlerden değildir. Mahkemece davalının zamanaşımı definin kabulüyle davanın zamanaşımı yönünden reddine karar verilmesi gerekir. Yargıtay 11. HD., 2009/341 E., 2010/6169 K., 31/05/2010 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

⁷⁷ GÜLTEKİN, a.g.e., s. 117

⁷⁸ TTK'nın 662, 663. maddeleri zamanaşımını kesen nedenleri sayılı ve sınırlı olarak göstermiş olmakla beraber, zamanaşımının hangi hallerde duracağına dair sınırlı bir hüküm ihtiva etmediğinden TTK'nın 1. maddesinin yaptığı yollama ile BK'nın 132. maddesi ticari senetler hakkında da uygulanabilirse de **ödeme yasağı konulmuş olması, hamilin alacağını mahkemede iddia etmesine engel teşkil etmeyeceğine göre zamanaşımını kesen sebep olarak kabulü mümkün değildir.** Yargıtay 11. HD., 1997/7707 E., 1997/9187 K., 15/12/1997 T.(GÜLTEKİN, a.g.e., s. 118); TTK'nın 662.maddesinde zamanaşımını kesen sebepler, dava açılması, takip talebinde bulunulması, davanın ihbar edilmesi veya alacağın iflas masasına bildirilmesi şeklinde sınırlı olarak sayılmıştır. Ticari işlemlerin itimat, itibar ve sürat gibi özellikleri nedeniyle Türk Ticaret Kanunu'nda daha kısa süreli zamanaşımını süreleri belirlenmiş olup, Borçlar Kanunu'ndaki zamanaşımı süreleri burada uygulanmaz.Anılan maddede, dava açılması ile kastedilen, kambiyo senetleri hukukuna ilişkin bir talep dolayısıyla yetkili mahkeme nezdinde, usulüne uygun bir davanın açılmış bulunmasıdır. Örneğin senet borçlusunun açtığı senet iptal davası zamanaşımını kesmez.**Keza ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir, önceki davada fazlaya ilişkin hakların saklı tutulması vs. davaları da zamanaşımını kesici nitelikte değildir.** Zira açılmış bulunan davanın, HUMK'nın 237. maddesindeki kesin hükme konu teşkil edecek biçimde nizalı kazaya konu edilmesi gerekir. Yargıtay 12. HD., 2012/2464 E., 2012/21280 K., 19/06/2012 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

⁷⁹ GÜLTEKİN, Özkan: Kıymetli Evrakın Zayi Olması Halinde Hamilin Hakları, THD, Aralık, 2007, S:16, s.33

⁸⁰ ERTEKİN / KARATAŞ, a.g.e., s.40; GÜLTEKİN, a.g.e., s. 33

kullanılmasından bahisle vadenin gelmesi üzerine mahkemenin re'sen talep aranmaksızın tevdi yeri tayini kararı verebileceğini savunmuştur⁸¹.

Yargıtay ise, mahkemenin tevdi kararını ancak borçlunun talebi üzerine verebileceği görüşündedir⁸².

Bizim de katıldığımız görüşe göre, özellikle çekler bakımından rıza dışında elden çıkma halinde, bankanın da çek ilişkisine dâhil olmaması nedeniyle, mahkemenin meşru hamilin haklarını korumak ve mağduriyeti önlemek amacıyla re'sen tevdi kararı vermesi gerekmektedir. Çünkü çekin zayi olması halinde ortada çeki elinde bulunduran bir hamil olmadığı gibi, çeki eline geçiren kimsenin meşru hamil olup olmadığı da bilinmemektedir⁸³. Tevdi kararının talep üzerine verileceğine ilişkin kanunda herhangi bir açıkça bir düzenleme yok ise de TTK'nın 757/2. maddesinde, mahkemenin ödeme yasağı kararında muhataba, vadenin gelmesi üzerine poliçe bedelini tevdi etmeye izin vereceği ve tevdi yerini göstereceği belirtilmiştir. Kanun metninin lafzına bakıldığında "tevdi yerini tayin eder" ibaresinden düzenlemenin emredici olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kanunun lafzından da dolaylı olarak tevdi yeri tayinine ilişkin kararın re'sen verilebileceği anlamı çıkmaktadır.

---

⁸¹ SEZER, a.g.e., s. 97

⁸² Yargıtay 11. HD., 1985/3596 E., 1985/330 K., 27/05/1985 T. SEZER, a.g.e., s. 87

⁸³ GÜRÜHAN, a.g.e., s. 28

2.2 Kıymetli Evrakın İptali

2.2.1 İptalin Şartları

2.2.1.1 Senet Zayi Edilmiş Olmalıdır

TTK'nın 651. maddesi uyarınca kıymetli evrakın mahkeme tarafından iptaline karar verilebilmesi için zayi edilmiş olması gerekir. Kıymetli evrakın zayi edilmiş olması ibaresi sadece senede ilişkin bir durumu belirtir ve senette yer alan hak ile herhangi bir ilişkisi yoktur.

Zayi alacaklının senedin rızası hilafına elden çıkması nedeniyle ibraz imkânının olmamasını ifade eder. Burada zayi edilen senedin kendisidir. Senedin bir sureti bulunsa bile senet zayi edilmişse, ziya sebebiyle iptal talep edilebilir. Ancak senedin nüshası varsa, bu durumda ziyadan söz edilemeyecektir⁸⁴.

Senedin ibrazının imkânsızlaşmasından, “ibrazın herkese karşı objektif anlamda mümkün olamamasını” anlamak gerekir. Bu nedenle, örneğin borçlunun seyahate ya da yurt dışına çıkması nedeniyle senedi ibraz edememesi hali buraya girmez. Aynı şekilde, hamilin körlüğü sebebiyle senedi bulamaması da objektif anlamda bir imkânsızlık değildir⁸⁵.

Zilyetliğin kaybına neyin sebep olduğunun önemi yoktur. Senet doğal bir afet sonucunda elden çıkabileceği gibi, bir insan davranışıyla da elden çıkabilir. Öte yandan bir senedin, ehliyetsiz birine ya da hacir altına alınmamış bir akıl hastasının üçüncü şahsa vermesi halinde de zayi halinin ortaya çıkacağı hususu doktrinde oy birliği ile kabul görmüştür⁸⁶.

---

⁸⁴ DİRİKKAN, a.g.e., s.9

⁸⁵ ÖZTAN,Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 270

⁸⁶ ÖZTAN,Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 270

2.2.1.2 Senette Yer Alan Hakkın Varlığını Sürdüremelidir

Kanunda açık bir hüküm bulunmama ile birlikte, işin mahiyeti gereği bir senedin iptaline karar verebilmek için, senedi zayi eden şahsın, yani iptal talebinde bulunan davacının, senette mündemiç hakkının ortadan kalkmamış olması lazımdır⁸⁷. Bu hak mesela bir ödeme neticesinde ortadan kalkmışsa, artık senedin iptaline lüzum kalmaz⁸⁸.

Aynı şekilde, bu hak senedin kaybindan önce doğmamışsa ve kayıptan sonra da doğma imkânı olmazsa durum yine aynıdır. Senet alacaklıya verilmediği ve iyiniyetli üçüncü kişi tarafından iktisabı da mümkün olmadığı takdirde iptali icap etmez⁸⁹. Öte yandan açık senedin de öğretisi ve uygulamada hâkim olan görüşe göre iptali mümkündür⁹⁰.

Senette yer alan hak zamanaşımına uğramış olsa dahi, sadece bu durum senedin kıymetli evrak vasfını yitirmesine sebep olmayacağı ve hakkı sona erdirmeyeceği için, iptal talebinde bulunulabilir⁹¹.

⁸⁷ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 270

⁸⁸ ... davacı senetle ne lehtar ve ne de ciranta sıfatını taşımaktadır. Dosya kapsamından davacının senet bedellerini senet borçlularından haricen tahsil ettiği ve onlara makbuz verdiği çekişmesizdir. Yani, davacı senette lehtar olduğu bir an için kabul edilse bile, bu senetten dolayı artık borçlularından bir talep hakkı kalmamıştır. TTK'nın 669 ve onu izleyen maddeleri ise, senet lehtarını veya hamiline onun hilafına elinden çıkmış bulunan senet bedelini tahsil imkânı sağlamak amacıyla vazedilmiş bulunmaktadır. **Davacı senet bedellerini tahsil etmiş bulunduğunu kabul etmiş bulunmasına göre, anılan madde hükümlerine dayanarak senet iptal davacı açması mümkün değildir.** Yargıtay 11. HD., 1983/1891 E., 1983/1919 K., 12/04/1983 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

⁸⁹ ERTEKİN / KARATAŞ, a.g.e., s.46

⁹⁰ ERTEKİN / KARATAŞ, a.g.e., s.47; Dava, zayi nedeniyle bono iptaline ilişkindir. Açık bono düzenlenmesi mümkün olup eksiklikler sonradan tamamlanabilir. **Doldurulmadan önce boş olarak kaybedilen bononun zayi nedeniyle iptali istenebilir.** Başlangıçta unsurları bulunmadığı, kıymetli evrak sayılamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi isabetsizdir. Yargıtay 19. HD., 2007/11415 E., 2007/82 K., 12/01/2009 T. (COŞKUN, Mahmut: Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek, 1. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s. 1001)

⁹¹ DİRİKKAN, a.g.e., s. 9; Davacı, ödemedi men kararı verilerek senedin iptalini talep ve dava etmiştir. Mahkemece iptali istenen çekin zamanaşımına uğraması nedeniyle kıymetli evrak vasfını kaybettiği, dolayısıyla tedavül kabiliyetinin kalmadığı gerekçesi ile davacının dava açmakta hukuki yararı bulunmadığından davanın reddine karar verilmiştir. Ancak zamanaşımı savunması bir defa olup ilgilisi tarafından ileri sürülmeden gözetilmesi mümkün bulunmadığı gibi zayi nedeniyle iptal davasının hak sahipliğini teşhise yönelik sonuç doğuran niteliği gözden kaçırılarak açıklanan gerekçe ile talebin reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir. Yargıtay 11. HD., 2011/15276 E., 2012/16219 K., 15/10/2012 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

2.2.1.3 Senet Zilyetliğini Tekrardan Kazanmak İmkânsız Olmalıdır

Senedin zayi olması nedeniyle iptali kurumu daha çok alacaklının haklarını korumaya yöneliktir. Ancak senedin kaybının geçici olmaması gereklidir. Eğer zilyetliği geçici olarak elden çıkmışsa ve halen kimde olduğu da belli, biliniyorsa bu durumda iptal davası açılması mümkün değildir. Senedi elde tutan şahıs aleyhine ancak bu durumda istirdat davası açılabilir⁹².

Bir başka söyleyişle, senedin kimin elinde bulunduğu bilinmemesi gerekmektedir. Fakat senedin kimin elinde olduğu bilinmekle birlikte, bu şahsın yeri ve nerede bulunduğu tespit edilemiyorsa, pratik açıdan artık senedin ibraz edilmesi imkânsızlaşmış sayılır⁹³.

2.2.1.4 Senet İptali Mümkün Senetlerden Olmalıdır

Bütün senetlerin TTK'nın iptale ilişkin hükümlerine dayanılarak iptali istenemez. Senet, iptali mümkün senetlerden olmalıdır. Kanunun bu konudaki hükümleri emredici niteliktedir. Hukuki muamele yoluyla özellikle de borçlunun senet üzerine yazacağı beyanlarla bu hükümlerin etkisi ortadan kaldırılamaz. Böyle muameleler geçersizdir. İrade serbestisi esasına ancak mevcut hükümlere aykırı düşmediği oranda yer verilebilir⁹⁴.

Kural, sadece kıymetli evrakların iptali istenebileceği yönündedir. Örneğin, limited ya da kooperatif şirketlerin çıkardığı senetlerin, kıymetli evrak vasfı taşımadıklarından, bu hükümlere dayanılarak iptali istenemez. Bunların iptali TBK'nın 105. maddesine tabidir. Doğal olarak borç senedi

⁹² ERTEKİN / KARATAŞ, a.g.e., s.47; Elden çıkarılan çek ya da senet getirilirse mahkeme, istirdat davası açması için dilekçe sahibi davacıya, münasip bir mühlet vermesi ve dava açıldığında bu çek yönünden davanın konusuz kaldığından esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir. Somut olayda davacı, çek keşidecisi olarak dava açmış olup açılan çek iptali davasının davacının keşidecisi olması nedeniyle reddi gerektiği gibi, iptali istenen çek, yargılama sırasında Duran Ç..., tarafından ibraz edilmiş olup, çekin keşidecisi Ş.... Petrol Gıda İnşaat Ltd. Şti olarak gösterilmesi nedeniyle davacının keşideci dahi olmadığı anlaşılmaktadır. Yargıtay 11. HD., 2008/2721 E., 2009/6964 K., 08/06/2009 T. (COŞKUN, a.g.e., s. 1025)

⁹³ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 272

⁹⁴ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 272

olmayan evrakın iptali de imkânsızdır. Mesela protesto evrakının iptali istenemez. Dolayısıyla öncelikle, senedin kıymetli evrak vasfını taşıyıp taşımadığı tespit edilmeli, daha sonra da kıymetli evrakın iptalinin kanun hükmüyle yasaklanıp yasaklanmadığı hususları araştırılmalıdır. Bu konuda tek ve genel bir kural olmadığından, her senet için bu hususların ayrı ayrı tespiti gereklidir⁹⁵.

Kanunkoyucu zayi olan para ve sürrogatlarında ise (paranın yerine geçen kaim değerler) “*iptal edilemezlik*” kuralını kabul etmiştir. Gerçekten de TTK’nın 668/1. maddesine göre “banknot ve büyük miktarda çıkarılıp görüldüğünde ödenmesi gereken ve para yerine ödeme vasıtası olarak kullanılan ve muayyen bedelleri yazılı olan diğer hamiline yazılı senetlerin iptaline karar verilemez” denilmiştir. Büyük miktarda çıkarılıp, görüldüğünde ödenmesi gereken ve para yerine kullanılan hamiline senetler ile Türkiye’de halen mevcut bulunmayan para sürrogatları ifade edilmiştir. Hazine bonoları ve benzeri devlet kâğıtları, kamu ihalelerinde para gibi teminat olarak kabul edilmelerine, banka hukukunda disponibl değerler sayılmalarına karşın 668. maddedeki büyük miktarda çıkarılıp görüldüğünde ödenmesi gereken ve para yerine geçen ödeme aracı değildirlir. Çünkü para gibi işlem görmeleri sınırlı ve çok istisnaidir. Devlet kâğıtları ziyaları halinde iptal edilebilir⁹⁶.

Olsa olsa, bunları kötü niyetli olarak ele geçirenlere karşı TMK’daki hükümlere göre istirdat ve taşınır davası açılabilir⁹⁷.

---

⁹⁵ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 271; Boş ve imzasız çek kaybolsa dahi iptali istenemez. Ancak, bu çek rıza dışı doldurularak işleme konulursa, alacaklı olduğunu iddia edene karşı, menfî tespit davası açılabilir. Yargıtay 11. HD., 2007/6429 E., 2007/8998 K., 12/06/2007 T. (ERİŞ, a.g.e., s. 3893)

⁹⁶Hazinece çıkarılan tahvillerin yitilmesi durumunda 865 sayılı Ticaret Yasasının 434-440. maddeleri kurallarının örneksene yoluyla uygulanması gerekir. Yargıtay İBK., 1944/6-1944/40 E., 1945/11 K., 30/05/1945 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

⁹⁷ TEKİL, Fahiman: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 1994, s. 75

2.2.1.5 İptali İsteyen, Senedin Zayi Olduğu Sırada ya da Zayiın Öğrenildiği Esnada Hak Sahibi Olmalıdır

Senedin iptaline karar verebilmek için, bu husus senedin zayi olduğunun öğrenildiği esnada senet üzerinde hak sahibi olan kimse tarafından talep edilmesi gerekir. Başka bir deyişle, senedi ibraz edemeyen şahsın, o senette mündemiç hakkın alacaklısı olması gereklidir. Kıymetli evrak hukukunda senet üzerinde hak sahibi olmaktan anlaşılan şey, senede malik bulunmaktır veya senet üzerinde sınırlı bir aynı hakkın sahibi olmaktır. Senet üzerindeki hak ile senetteki hak kural olarak mecburen aynı şahsa ait bulunduğundan, mülkiyet teorisi gereğince, senet üzerinde hak sahibi olan kimse deyimiyle sadece senedin maliki değil, aynı zamanda senetteki hakkın alacaklısı da ve onun yanında rehin alan ile intifa hakkı sahibi veya bunların temsilcisi de kastedilmektedir. Senetteki hakkın sahibi olmayan, intifa hakkı sahibi olmayan veya rehin hakkı alacaklısı sıfatını taşımayan bir kimsenin iptal davası açmak hususunda dava açma ehliyeti yoktur. Özellikle sadece zilyet olan bir şahsın ya da borçlunun iptal davaları açmaları imkânsızdır. Mesela zayi edilen hisse senetlerinin iptali için anonim şirketin değil, hissedarların dava açması gerekir⁹⁸.

Öte yandan senedin nakli hususunda sadece kişisel hakka sahip olan kişilerin de iptal davası açmalarına imkân yoktur. Örneğin, alıcının, satım sözleşmesi nedeniyle, satım sözleşmesinin ifasından önce, senedin kendisine tesliminden önce iptal talebinde bulunmaya hakkı yoktur.

---

⁹⁸ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 271; Nama yazılı hisse senetlerinin iptali ve zayi açık bir şekilde yasa düzenlenmemiş olmasına karşın nama yazılı hisse senetleri, kanunen emre yazılı hisse senedi mahiyetinde olduklarından TTK'nın 831/2. maddesinin yaptığı yollama nedeniyle poliçeler hakkındaki ziya ve iptale dair hükümler uygulanarak iptal edilebilir. Hamiline yazılı hisse senetleri ise, hamile yazılı kıymetli evrakın iptali usulünü düzenleyen TTK'nın 661-667. maddeleri hükümlerine göre iptal olunabilir. Hamile yazılı hisse senetlerinin zayi olması durumunda hak sahibinin anonim şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde zayi nedeniyle iptal davası açması gerekir. Dava hasımsız olarak açılır. İptal kararını alan davacı, masrafı kendisine ait olmak üzere yeni hisse senedi verilmesini talep edebilir. Hisse senetleri anonim şirket veya şirket yetkilileri elinde iken zayi olmuş ise anonim şirket, tüzel kişiliği adına iptal davası açabilir. (COŞKUN, a.g.e., s.1024)

Senedi tahsil cirosu ile devralan vekil konumundaki hamil de iptal davası açabilir⁹⁹. Senet tahsil cirosu ile devredilmiş ise, senedi ciro eden ciranta da senedin iptali talebinde bulunabilir¹⁰⁰. Çünkü tahsil cirosu da bir çeşit vekâlettir¹⁰¹.

Senet üzerinde hak sahibi olmayan kişilerin aktif husumet ehliyeti olmayacağından, senedin iptali davası açmaları mümkün değildir. Senet üzerinde hak sahibi olmayan kişilerin dava açmaları durumunda, mahkemece davacının aktif husumet ehliyetinin bulunmadığından bahisle davanın reddine karar verilmelidir.

Senet üzerinde asli zilyet olmayan, senedi saklama göreviyle geçici olarak elinde bulunduran kişinin ya da senet borçlusunun senedin zayi olması nedeniyle iptal davası açması mümkün değildir. Örneğin, yukarıda da belirtildiği üzere zayi olan hisse senetlerinin iptali için anonim şirketin değil, pay sahiplerinin iptal davası açması gereklidir.

Senedi keşide eden aynı zamanda hamil ise, keşideci olma sıfatına değil hamillik sıfatına dayanarak iptal davası açabilir¹⁰².

TMK'nın 701. ve 703. maddelerinde düzenlenen iştirak halinde mülkiyette, ortaklığın, tüzel kişiliği olmadığı gibi eşya üzerinde ortaklardan her birinin belirlenmiş olan bir hakkı da mevcut değildir. Mülkiyet bir bütün halinde ortakların tümüne aittir. Elbirliği mülkiyetinde, malikler mülkiyet

---

⁹⁹ ÖGÜTÇÜ, A. Tahir/ ALTIN Mehmet: Ticari Senetler, Ankara, 1979, s. 149; Bonoyu tahsil için alan vekil, bonodan doğan bütün hakları kullanabilir, fakat o bonoyu, ancak tahsil cirosu biçiminde tekrar ciro edebilir. Bonodan doğan bütün bu haklar içinde, kaybolan bononun iptalini istemek hakkı da vardır. Yargıtay 11. HD., 1989/7906 E., 1990/7901 K., 10/12/1990 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

¹⁰⁰ Dava konusu senedin **taahsil cirosu ile davacı Bankanın A. şubesine verildiği**, borçlunun adresi itibarıyla tahsil edilebilmesi için ödeme yeri olan Konya'ya gönderildiği sırada postada kaybolduğu iddia edildiğine göre, davanın ifa yeri mahkemesinde açılmasında bir isabetsizlik olmadığından, mahkemece işin esasına girilerek elde edilecek sonuca uygun bir karar verilmesi gerekirken.. Yargıtay 11. HD., 2001/2068 E., 2001/4105 K., 10/05/2001 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

¹⁰¹ SEZER, a.g.e, s. 105

¹⁰² Davacı tarafından zayi edildiği ve bu nedenle de iptali istenen poliçenin, TTK'nın 585.maddesi uyarınca keşidecinin emrine yazılı veya bizzat keşideci üzerine çekilmiş bir poliçe olduğunun metninin tercümesinden istihraç edilebiliyor ve bu nedenle **davacının aynı zamanda hamil olduğunun anlaşılması sebebiyle TTK'nın 671 ve sonraki maddeleri uyarınca açtığı iptal davasının dinlenmesi mümkün** ise de, iptali istenen poliçe de TTK'nın 583/8. maddesinde öngörülen keşideci imzasının bulunmaması, bu unsurun yokluğunun TTK'nın 584/1.maddesi uyarınca senedin poliçe sayılmasına imkân vermemesine göre, sonucu itibarıyla doğru olan hükmün onanması gerekmiştir.Yargıtay 11. HD., 2002/1951 E., 2002/6400 K., 21/06/2002 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

payları ayrılmadığından paydaş değil, ortaklardır. Nitekim bu husus 701/2. maddesinde “elbirliği mülkiyetinde ortakların belirlenmiş payları olmayıp her birinin hakkı, ortaklığa giren malların tamamına yaygındır” şeklinde düzenlenmiştir. El birliği mülkiyetinin bu özelliği nedeniyle ortaklar arasında mecburi dava arkadaşlığı söz konusudur. Senet üzerinde elbirliği mülkiyeti varsa, TMK’nın 702. maddesine göre, mirasçılarının her birinin terekedeki hakların korunmasını tek başına isteyebileceği ve sağlanan korumadan mirasçılarının hepsinin yararlanacağı açıkça belirtilmiş olduğundan ve önleyici tedbir kararıyla hakkın aktarımı söz konusu olmadığından, ortaklardan her biri müstakilen ödeme yasağı kararı aldirabilmeliler¹⁰³. Ortaklardan birinin talep edeceği ödeme yasağı istemi ile tüm ortakların hakkı korunduğundan tereke yararına bir netice doğmaktadır. Kaldı ki, elbirliği mülkiyetinde, ortaklardan her biri senet üzerinde hak sahibidir. Dolayısıyla, ödeme yasağı istemini tek bir ortak tek başına mahkemedan talep edebilir.

Ancak, elbirliği mülkiyetinde, iptal ve istirdat davasını bütün mirasçılar hep birlikte açmalıdırlar. Bu durumda tüm mirasçılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmaktadır. Davacının iptal ya da istirdat talep ettiği senedin elbirliği halinde mülkiyete konu olması halinde tüm ortakların birlikte dava açması gereklidir. Ortaklardan yalnızca birisi dava açmışsa dava hemen ret edilmemelidir. Böyle bir durumda davaya diğer ortakların muvafakat vermeleri ya da dâhil edilmeleri için davacıya süre verilmelidir¹⁰⁴.

Aynı şekilde, iptal ve istirdat davasına konu senet üzerinde paylı mülkiyet durumu söz konusu olduğunda ise TMK’nın 693/3. maddesi gereğince, bölünemeyen ortak menfaatlerin korunması amaçlı olarak paydaşlardan her biri ayrı ayrı dava açabilmektedir¹⁰⁵.

---

¹⁰³ SEZER, a.g.e., s. 106

¹⁰⁴ Elbirliği halinde mülkiyet söz konusu olduğundan; dava dışı ortaklar bulunduğundan, davaya katılmayan ortakların olurlarının alınması ya da miras şirketine Medeni Kanununun 640.maddesi uyarınca atanacak temsili aracılığıyla davanın sürdürülmesi, davanın görülebilirlik koşulu yerine getirildikten sonra esas hakkında hüküm kurulması gerekir. Yargıtay HGK., 2005/8-22 E., 2005/64 K., T. 16.2.2005 (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

¹⁰⁵ TMK’nın 693. maddesi uyarınca paydaşlardan her biri bölünemeyen ortak menfaatlerin korunmasını diğer paydaşları temsilen sağlayabilir. TMK’nın **ortak menfaatlerin korunması konusunda paydaşın yasal temsilci olabileceği** yönündeki bu hükmü, paydaşların giderlere katılmasının sağlanması ve yetki verildiği takdirde dava açılmasını da kapsamaktadır. Bu nedenle davacının paydaşları temsilen dava açabileceğinin kabulü gerekir. Yargıtay 3. HD., 2009/3455 E., 2009/6944 K., 20/04/2009 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

2.3 Kıymetli Evrakın İptalinin Diğer Kurumlardan Farkları

2.3.1 Adi Senetlerin Ziya Nedeniyle İptalinden Farkları

TBK'nın 105. maddesinde, borcun ifasına rağmen alacaklının senedi iade edememesi nedeniyle başvurulacak yasal yollar hüküm altına alınmıştır. Buna göre, borçlu, bu durumda alacaklıdan senedin iptaline ve bu yolla borcun sona erdiğine dair resmen düzenlenmiş ya da usulüne uygun tasdik edilmiş bir belge ya da ilmühaber verilmesini talep edebilir. Alacaklı senedin iptaline ilişkin olarak resmen düzenlenmiş ya da usulüne göre onanmış bir belgeyi noterden temin edebilir. Alacaklı notere müracaat ederek, borcu gösterir ve borçludan aldığı senedin iptal edildiğini, borcun ifa ile sona erdiğini gösteren düzenleme biçiminde bir noter senedi düzenlenmesini ya da buna dair beyanını içeren belgenin onaylanmasını talep edecek, düzenlenen bu resmi belgeyi borçluya verecektir¹⁰⁶.

Görüldüğü üzere TBK'da zayi edilen adi senette mahkeme kararıyla iptale gerek duyulmamıştır. Borçlunun ödeme yaptığının yazılı senede bağlanması yeterli görülmüştür. Ancak kanun koyucu kıymetli evrak için de böyle bir düzenleme öngöremezdi. Çünkü kıymetli evraklar tedavül eden ve büyük çoğunluğu itibariyle kamu güvenliğini haiz senetlerdir. Bu nedenle ki aynı maddenin ikinci fıkrasında kıymetli evrakın iptaline ilişkin özel hükümler saklı tutulmuştur¹⁰⁷.

---

¹⁰⁶ KILIÇOĞLU, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 15. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara,2012, s.619

¹⁰⁷ POROY/TEKİNALP, a.g.e, s. 112

2.3.2 Bedelsizlik Nedeniyle İptal Davasından Farkları

Kıymetli evrak, her ne kadar illetten soyut olsa dahi mutlaka bir hukuksal ilişkiye istinaden düzenlenmektedir¹⁰⁸. Kıymetli evrakın doğmasına neden olan hukuksal ilişki satım, bağış, kira, ödünç vb. birçok çeşitli nedenlere dayanabilir¹⁰⁹. Bir ticari senedin temel ilişkisinde yer alan senedin borçlusunun borcunun, senetle birlikte veya ondan bağımsız olarak, hukuka, ahlaka aykırılık, imkânsızlık veya karşı edimin yerine getirilmemiş olması gibi sebeplerle ortadan kalkması veya hiç doğmamış olması halinde, o senet bedelsiz bir ticari senettir¹¹⁰.

¹⁰⁸ Kambiyo taahhüdü mücerret olup mücerretlik konusunda Türk, İsviçre ve Alman Hukukçuları görüş birliği hakimdir. Ancak mücerretlikten ne anlaşılması gerektiği hususunda Alman ve İsviçre Hukuklarında görüş farklılıkları vardır. Alman Hukukçularına göre, kambiyo taahhüdündeki mücerretlik iki anlam ifade etmektedir. Kambiyo senedi düzenlemek suretiyle oluşturulan alacak hakkı temel alacak hakkından tamamen bağımsız bir alacak hakkıdır ve bu hak temel alacaklardan ayrı devredilir. Bir başka deyişle, soyut borç ikrarıyla doğan borç “maddi anlamda soyuttur” ve temel borç ilişkisinden bağımsızdır. Alman Hukukundaki ikinci anlam ise, kambiyo taahhüdüyle oluşturulan alacağın belli bir sözleşme tipine bağlanmış bir alacak teşkil etmeyip, renksiz bir para alacağı teşkil etmesidir. Bu nedenle kambiyo senedi hak doğurucu ya da yaratıcıdır. Fakat borçlu temel borç ilişkisinde irade sakatlığını ileri sürüyorsa “haksız zenginleşme def’i” ileri sürebilir. Öte yandan İsviçre doktrini ise, mücerretlik konusunda Alman doktrininden ayrılır. İsviçre Hukuku’na göre borç ikrarı sorumluluğu gerektirir bir sebep bildirilmemiş olsa dahi geçerlidir. Buradaki ikrar sadece “şekli anlamda soyuttur” ve sadece ispat külfetinin yer değiştirmesi anlamını taşır. Onun dışında gerçekte illidir. Zira borç ikrarında bulunan bir kişi daha önceden doğmuş olan bir borcu veya senetle birlikte doğan bir borcu ikrar etmektedir. Yani senedin geçerliliği esasında temel ilişkinin geçerliliği ile bağlantılıdır. Borçlu, senedin ilk alacaklısına temel borç ilişkisinden doğan tüm def’ileri ileri sürebilir. Ancak kambiyo senetleri şekli anlamda soyut olduğundan senet ciro ile devredildiğinde temel ilişkiden doğan def’iler iyi niyetli hamile karşı ileri sürülemez. Türk Hukuku’nda KINACIOĞLU da İsviçre Hukuku’ndaki sistemi benimsemiştir. DOMANIÇ, kambiyo senedi düzenlenmesi için bir hakkın varlığının şart olduğu, adi hak ya da borcun kambiyo senedinin hukuki sebebinin teşkil ettiği görüşündedir. ÖZTAN’a göre, tüm mücerret alacaklarda olduğu gibi kambiyo senedi alacağı da prensip olarak uygun bir asıl borç ilişkisine, bir illi ilişkiye dayanır. YILMAZ’a göre ise, kambiyo senetleri yüksek tedavül kabiliyetine sahip kıymetli evraklardır. Bu senetlerde hak ile senet sıkı sıkıya bağlı olup senetsiz dermeyan mümkün değildir. Dolayısıyla, temel borç ilişkisine ilişkin def’iler iyi niyetli hamillere karşı ileri sürülemez. Ancak, mücerret kıymetli evrak hiçbir temel borç ilişkisine dayanmayan kıymetli evrak demek değildir. Mücerret kıymetli evrakta temeldeki borç ilişkisinin senede etkisi, senedin keşidecisi ile ilk hamili yönünden önem teşkil edip onunla sınırlıdır. Bunun dışında alt ve temel ilişkiden ayrı, mücerret bir taahhüttür. Kambiyo taahhüdü için temelde borç ilişkisi olması şart değildir. Karşılıksız ve hatır için dahi kambiyo taahhüdünde bulunulabilir. (YILMAZ, a.g.e., s.60 vd.)

¹⁰⁹ CAN, Halil / GÜNER, Semih: Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 1999, s. 42; Yargıtay, kambiyo senedinin hukuki niteliğini şu şekilde tanımlamıştır: Bütün mücerret alacaklarda olduğu gibi kambiyo senedi alacağı da kural olarak, uygun bir asıl borç ilişkisine, bir illi ilişkiye dayanır. Bir kambiyo senedi düzenleyip veren ve bu senedi alan herkes, bütün hukuki işlemlerin yapılmasına temel teşkil eden bir gayeye ulaşmak istemektedir. İşte bu gaye bir kambiyo senedinde mündemiç hakkın doğumu ve devri açısından hukuki sebebi teşkil eder. Kambiyo senedi düzenlenmesi dolayısıyla ortaya çıkan bu ilişki “kambiyo ilişkisi” olarak anılmaktadır. Kambiyo senedi vermek suretiyle borç altına giren borçlu kambiyo taahhüdünde bulunmuş olur. Kambiyo ilişkisinin altında esas itibarıyla bir asıl temel borç ilişkisi vardır. Kambiyo senedinden kaynaklanan talebin geçerliliği, temel ilişkiden kaynaklanan talebin ve bununla ilgili taraflar arasında varılmış amaca ilişkin mutabakatın geçerliliğinden tamamen bağımsızdır. Kambiyo senedinden doğan talep hakkına kambiyo hukuku, temel talebe ise, bu talebin ait olduğu hukuk kuralları uygulanır. Yargıtay HGK., 2011/19-473 E., 2011/607 K., 12/10/2011 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 07/12/2013)

¹¹⁰ YILMAZ, a.g.e., s.226; Dava, bono keşidecisinin muhasebecisi olduğu öne sürülen dava dışı lehtar davacının işinde gerektiğinde kullanılmak koşuluyla bırakılan boş bononun, anlaşmaya ya da aradaki iş ilişkisine aykırı biçimde ve kendi yararına doldurulup, tedavüle konduğu yolundaki iddia senedin anlaşmaya aykırı biçimde doldurulmasına ilişkin TTK’nın 592. maddesine dayalıdır. Hamile karşı açılan bedelsizliğe dayalı bono iptali davalarında TTK’nın 599. maddesi uyarınca; hamilin, senedi bile bile borçlunun zararına olarak devralması hali dışındakeşideciyle, lehtar arasındaki kişisel defiler hamile karşı ileri sürülemeyeceğinden, öncelikle lehtar

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda kıymetli evrakın zayi olması nedeniyle iptal davaları düzenlenmiş ancak bedelsizlik nedeniyle iptal davaları düzenlenmemiştir. Uygulamada, isim benzerliği nedeniyle zayi nedeniyle iptal davası ile bedelsizlik nedeniyle iptal davasını birbirine karıştırılmaktadır.

Bir kıymetli evrakın düzenlenmesine yol açan temel ilişki, irade fesadı nedeniyle sakatlanmış olabilir. Temel ilişki satış olup, mal tamamen veya kısmen alıcıya teslim edilmemiş olabilir. Ya da teslim edilen mal ayıplı çıkmış olabilir. Senedin hatır için verilmesinde de kıymetli evrakın bedelsiz kalması söz konusu olacaktır¹¹¹. Bu durumda, hukuki sebebi geçersiz, gerçekleşmemiş ya da son bulmuş senetlerde bedelsizlik söz konusu olacaktır. Çünkü bu gibi durumlarda, senedin hala lehtar elinde olması ya da tedavül etmesi elden ele dolaştırılması borçlunun aleyhinedir. Uygulamada borçlular, bedelsizlik gerekçesiyle lehtara ve senedin kötü niyetli hamillerine (sonraki müktesiplerine) karşı “bedelsizlik nedeniyle iptal davası” denilen bir dava açmakta ve mahkemeler de açılan bu davalara cevaz vermektedirler¹¹².

---

açısından senedin karşılıksızlığının kanıtlanması zorunludur. Bunun kanıtlanması halinde bu kez de davalı hamilin bu bedelsizliği bildiği halde sırf borçlunun zararına bir davranışla senedi devraldığının kanıtlanması gerekecektir. Ayrıca, TTK'nın 599/2. maddesi hükmüne dayalı bile bile borçlu zararına davranış iddiası yönünden tanık dinleme olanağı vardır. Anılan yasanın 592. maddesinde sözü edilen, senedin anlaşmaya aykırı biçimde doldurulduğu yolundaki iddia ise yazılı belgeyle kanıtlanmalıdır. Bu konuda tanık dinleme olanağı yoktur. Yargıtay 11. HD., 1982/1781 E., 1982/2264 K., 13/05/1982 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 03/12/2013)

¹¹¹Davacı, davalının çek bedellerini tahsili için aleyhine takibe geçtiğini, ancak takip konusu çeklerin dava dışı Çetinler Konfeksiyon San.Ltd.Şti.nin bankadan kredi kullanabilmesi için henüz borç doğmadan hatır çeki olarak tarafından verildiğini, kredi verilirken kıymetli evrakın da yasak olduğunu iddia ederek borçlu olmadığını tespitiyle takip konusu çeklerin iptaline ve %40 tazminata hükmedilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili, davaya konu çeklerin kredi borçlusunu dava dışı Çetinler Ltd.Şti. tarafından temlik cirosu ile ve kredi borcunu ödeme amacıyla verildiğini, müvekkilinin iyi niyetli hamil olduğunu ve iyiniyetli hamile bedelsizlik iddiası ileri sürülemeyeceğini belirterek davanın reddiyle %40 tazminata hükmedilmesini istemiştir. Mahkemece verilen, iddia, savunma ve toplanan delillere göre davacının dava konusu çeklerin hatır çeki olarak verildiği iddiasını yazılı delille ispatlayamadığı dayandığı dava dışı Çetinler Ltd.Şti. defterlerinde de buna ilişkin kayıt bulunmadığı gibi, davacı delillerinin hüküm kurmaya yeterli olmadığından davanın reddine %40 tazminatın davacıdan tahsiliyle davalıya verilmesine dair verilen hükmün davacı vekilinin davanın esasına yönelik temyiz itirazlarının reddi ile onanması gerekmiştir. Yargıtay 19. HD., 2004/8733 E., 2005/2659 K., 14/03/2005 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi, 06/12/2013)

¹¹²BAHTİYAR, Mehmet: Kıymetli Evrak Hukuku, 9. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012, s. 37; İşin yapılmadığı ve bu nedenle çekin karşılıksız kaldığını ileri süren davacının açtığı dava hukuki niteliği itibarıyla İİK'nın 72. maddesine göre açılmış menfi tespit davası niteliğindedir. Yargıtay 15. HD., 1995/5227 E., 1995/40 K., 16/01/1995 T. (COŞKUN, a.g.e., s. 1035); Davalı tarafından takibe konulan senetteki imzanın kendisine ait olmadığını ileri sürerek borçlu bulunmadığının tespitine karar verilmesini istemiş olan davacının açtığı davanın, İİK'nın 72. maddesine göre açılmış menfi tespit davası niteliğindedir. Yargıtay 19. HD., 1995/1431 E., 1995/8874 K., 25/10/1995 T. (COŞKUN, a.g.e., s. 1035)

TTK'da düzenlenmemiş olan bu dava İİK'nın 72. maddesi anlamında bir menfi tespit davası niteliğinde olup, hukuki açıdan TBK 77 vd. hükümleri anlamında sebepsiz zenginleşme fikrine dayanmaktadır. Bedelsizlik def'ini senette imzası bulunan her borçlu sadece doğrudan doğruya hukuki ilişki içerisinde bulunduğu kimseye karşı ileri sürebilir¹¹³. İşte bu nedenledir ki, bedelsizliğe yol açan durumlar kişisel def'i oluşturmakta ve dolayısıyla emre ve hamiline yazılı kıymetli evrakta, senedin iyi niyetli hamillerine karşı ileri sürülemezdir. Böyle olunca da senet borçlusu fakirleşecek, lehtar ise haksız yere zenginleşecektir¹¹⁴.

Bedelsizlik nedeniyle iptal davası ziya nedeniyle iptal davasından başlıca dört noktada ayrılmaktadır. Öncelikle zayi nedeniyle iptal davası TTK'da düzenlenmiştir. Ancak bedelsizlik nedeniyle iptal davası kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Bu dava özü itibarıyla TBK'nın 77. maddesi uyarınca sebepsiz zenginleşme ve İİK'nın 72. maddesi uyarınca menfi tespit davalarına dayanmaktadır¹¹⁵. HMK'nın 382/2-e-6. maddesi uyarınca zayi nedeniyle iptal davası çekişmesiz yargı işlerindedir. Zayi davası hasımsız açılır. Oysa bedelsizlik davası çekişmeli bir davanın konusu olup hasımlı olarak açılması gerekir. Bedelsizlik davalarında davalı davacıyı, bir borç ile tehdit eden kişidir¹¹⁶.

Zayi davalarında, temel ilişki mevcut olmakla beraber senet zayi olmuştur. Oysa bedelsizlikte, senet mevcut fakat temel ilişki geçersiz ya da yoktur. Zayi nedeniyle iptali, senedi zayi eden kişi (hamil) talep edebilirken bedelsizlik nedeniyle iptal davası borçlu tarafından açılır.

---

¹¹³ YILMAZ, a.g.e., s. 226

¹¹⁴ BAHTİYAR, Kıymetli Evrak Hukuku, 9. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012, s. 38

¹¹⁵ CAN / GÜNER, a.g.e., s. 42

¹¹⁶ Dava Söke İcra Müdürlüğü'nün 2009/2251 E. sayılı icra takip dosyasında takibe konu olan 30/01/2009 keşide tarihli, 5.000 TL bedelli çekten ötürü menfi tespit istemine ilişkindir. Dava konusu çek üzerinde davalı Cem Talay'ın ciranta sıfatıyla imzası bulunmamaktadır. **Çek üzerinde imzası bulunmayana karşı bedelsizlik davası yöneltilemez.** Bu nedenle davalı Cem Talay'a husumet yöneltilemez. Yargıtay 19. HD., 2011/7669 E., 2012/820 K., 25/01/2012 T. (COŞKUN, a.g.e., s. 1037); Bedelsizlik davası **lehtara karşı açılır.** Yargıtay HGK., 1988/11-802 E., 1989/7 K., 25/01/1989 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013); **Bedelsizlik davası hasımsız olarak açılmaz.** Yargıtay 11. HD., 2009/7631 E., 2011/708 K., 25/01/2011 T. (COŞKUN, a.g.e., s. 1037)

2.4 Davanın Açılması ve Yargılama Süreci

2.4.1 Davacı

Kıymetli evrakın zayi olduğu ya da zayinin ortaya çıktığı zamanda senet üzerinde hak sahibi olan şahıs veya mirasçıları senedin iptalini isteyebilirler. Anılan kişi, senedin maliki, zilyedi, intifa hakkı sahibi, senedi rehin alan hamil, senedi tahsil cirosu ile devralan hamil ya da komisyoncu olabilir¹¹⁷. Yargıtay da, hamiline yazılı pay senedini satıp devreden kişinin, senetler yeni hamilin elindeyken çalınması nedeniyle açtığı davayı, davanın hamile yazılı senetleri zayi eden hamil zilyet tarafından açılması gerektiği sebebiyle davayı ret eden ilk derece mahkemesi kararını doğru bularak onamıştır¹¹⁸.

Keşidecinin zayi nedeniyle iptal davası açmaya hakkı yoktur. Bu davayı açmada keşidecinin hukuki yararı da yoktur. Çünkü senet ibraz edildiği takdirde, hak talep eden hamile karşı İİK'nın 72.maddesi uyarınca keşidecilerin menfi tespit davası açma imkânları mevcut bulunmaktadır. Yargıtay'ın da istikrar kazanmış içtihatları bu yöndedir¹¹⁹. Keşidecinin bu davayı açması halinde davanın esasına girilmesine ve duruşma açılmasına gerek olmaksızın dava usulden ret edilebilir. Çünkü hukuki yarar dava şartı olup hukuki yararın yokluğu halinde davanın esasını incelenemez. Hâkim, yargılamanın her aşamasında dava şartlarının bulunup bulunmadığını kendiliğinden inceler¹²⁰. Gerçekten de HMK'nın 115. maddesinde de mahkemenin dava şartlarının mevcut olup olmadığını davanın her aşamasında kendiliğinden araştıracağı düzenlenmiştir. Öte yandan dava şartlarında

¹¹⁷ GÜRBÜZ, a.g.e., s. 771

¹¹⁸ GÜRBÜZ, a.g.e.,s. 771

¹¹⁹ Davacı temsilcisi, davacı şirkete ait olan çeklerin boş ve koçan halinde kaybolduğunu ileri sürerek, dava konusu çeklerin iptaline karar verilmesini istemiştir. Mahkemece, dosya kapsamına göre, TTK'nın 669 ve devam eden maddeleri gereğince **zayi nedeniyle çek iptal davası açma hakkı hamile tanınmış bir hak olduğu, keşidecinin bu hükme dayanarak iptal davası açma hakkı bulunmadığı**, davacı şirketin iptalini istediği dava konusu çeklerin keşidecisi olduğu gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacının tüm temyiz itirazları yerinde değildir. Yargıtay 11. H.D., 2009/7835 E., 2011/901 K., 31.1.2011 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

¹²⁰ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, a.g.e., s.298

eksiklik bulunması halinde HMK'nın 138.maddesi uyarınca tahkikat ve ön inceleme duruşmasına geçilmeksizin dosya üzerinden karar verilmesi mümkündür¹²¹.

Davacı dava dilekçesinde, iptalini istediği senedi somutlaştırmalıdır. Bir başka deyişle, senedi düzenleyen kim olduğu, düzenleme tarihi ve yeri, vadesi, senetteki diğer tüm kayıtlar, senedin rengi, boyutları, seri halde çıkarılan senetlerde seri numaraları gibi tüm tanımlayıcı özelliklere yer vermesi gerekir. Senedin fotokopisi varsa mutlaka dilekçeye eklenmelidir. Davacı iptalini talep ettiği senedin kaybolduğunu inanılır şekilde ispat etmelidir.

Senedi tahsil ciroosuyla alan vekil hamilin de, zayi nedeniyle iptal davası açma hakkı vardır¹²². Buna ilişkin Yargıtay içtihatları da istikrar kazanmış durumdadır. Zira tahsil ciroosu bir çeşit vekâlettir. Vekilin de en önemli borçlarından birisi de vekâletin iyi surette ifa edilmesidir. Bu nedenle, tahsil ciroosu ile senedi devralan vekil, cirantanın menfaatine uygun hareket ederek, borcunu eksiksiz bir şekilde yerine getirmelidir. Aksi durumda, TBK'nın 112.maddesi uyarınca, cirantaya karşı sorumlu olacaktır. Alacağın elde edilmesi için bir basamak teşkil eden iptali talep edilmesi de vekilin borçları arasında yer alacağından, senedi tahsil ciroosuyla devralan vekilin, iptal davası açmaya yetkili olduğunun kabulü gerekir¹²³.

---

¹²¹ Gerekçeli Karar Örneği İçin Bkz. Ek-2

¹²² Çek, bankaya tahsil için verildiğine ve başka şubeye gönderilmesi esnasında kaybolduğuna göre, vekil hamil konumunda bulunan davacı banka da çek iptali davası açabilecektir. Yargıtay 11. HD., 2010/7886 E., 2012/157 K., 16/01/2012 T. (COŞKUN, a.g.e., s. 1005); Davacı vekili, lehtar Mustafa tarafından Ankara Hamamönü Şubesi aracılığı ile tahsile verilen ve borçlusu Kamil, vadesi 28.2.1989 olan 380.000 TL değerindeki senedin kaybolduğunu belirterek ödeme yasağı ve iptal kararı verilmesini talep ve dava etmiştir. Mahkemece; TTK. 600 ve 573. maddeye göre senedin iptalini ancak hak sahibinin isteyebileceği, olayda bankanın sadece tahsil için rol oynadığı senedin iptalini isteme yetkisi bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Davacı banka vekili, emre muharrer senet lehtarı Mustafa tarafından müvekkili bankaya verilen senedin kaybolduğunu ileri sürerek senedin iptalini ve ödeme yasağı konulmasına karar verilmesini istemiş bulunmaktadır. Dava konusu senet bono olduğundan, TTK'nın 690. maddesi yollaması ile aynı Yasanın 669 ve devamı maddeleri hükümleri bu davada uygulanır. TTK'nın 669. maddesi uyarınca, rızası olmaksızın poliçe, bu uyuşmazlık için bono, elinden çıkan kimse, ödeme yerindeki mahkemeden, borçlunun bonoyu ödemekten men edilmesini isteyebilir. Ayrıca, bonolar için de uygulama olanağı bulunan kıymetli evraka ilişkin genel hükümler arasında olan TTK'nın 563. maddesine göre, senet üzerinde hak sahibi bulunan kişi, senedin zayi nedeniyle iptaline karar verilmesini isteyebilir. Öte yandan, aynı Yasanın 600/1. maddesine göre de, bonoyu tahsil için alan vekil, bonodan doğan bütün hakları kullanabilir, fakat o bonoyu, ancak tahsil ciroosu biçiminde tekrar ciroo edebilir. Bonodan doğan bütün bu haklar içinde, kaybolan bononun iptalini istemek hakkı da vardır. Yargıtay 11. HD, 1989/7806 E., 1990/7901 K., 10/12/1990 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 05/12/2013)

¹²³ DİRİKKAN, a.g.e., s.23

Her ne kadar ETK'nın 573/ 3. maddesinde, dilekçe sahibinden senedin zilyedi olarak bahsedilmekte ise de, sadece bu fiili durum, iptalin talep edilebilmesi için yeterli değildir. Hak sahipliğini zilyetliği de kapsayacak şekilde genişletirsek, hırsızın bile bu davayı açmaya hakkı olduğunun kabulü gerekecektir. Hâlbuki kanundaki iptale dair hükümleri bir bütün olarak değerlendirirsek, hak sahibi veya çeşitli nedenlerle senedin meşru hamili olmanın özellikle arandığı görülecektir. Dolayısıyla, sadece zilyet olan kişinin iptali talep edemeyeceği kanaatine varmak mümkündür¹²⁴.

Senet üzerindeki hakka birden fazla kişi sahip olabilir. Bunlar, ya aile şirketinde veya adi şirkette olduğu gibi iştirak halinde maliktirler ve müşterek malik konumundadırlar. İştirak halinde mülkiyet varsa, bütün ortakların birlikte dava açmaları gerekirken, paylı mülkiyetin söz konusu olduğu durumlarda her ortak ayrı ayrı dava açabilir¹²⁵.

Şahıs sigortalarında, lehine sigorta yapılan kişi, zayi olan sigorta poliçesinin iptalini talep edebilecektir¹²⁶.

Senet üzerinde, sadece şahsi borç ilişkisinden kaynaklanan bir hakka sahip olan kimsenin iptali talep edemeyeceği de genellikle kabul edilmektedir. Mesela, alıcı satım akdi ifa edilmeden, senet üzerinde hak sahibi olmadan önce ziya dolayısıyla iptal talebine yetkili değildir. Senedin devrine ilişkin bir sözleşme yapılmış fakat henüz zilyetlik devralana geçmemişse, iptal talebinde bulunabilecek olan, devretmeyi taahhüt eden kişidir.

Burada senedin devri borcunu yükleyen anlaşma ile zilyetliğinin devrine ilişkin aynı nitelikteki anlaşmayı birbirinden ayırmak gerekir. Tarafların bu konuda iradesi uyumuş ise, borçlar kanunu anlamında sözleşme meydana gelmiştir. Bundan sonra kıymetli evrakın türlerine göre ciro ya da alacağın temlik işlemlerinden başka eşya hukuku anlamında

¹²⁴ DİRİKKAN, a.g.e., s.23

¹²⁵ Paylı mülkiyette paydaşların her biri bölünemeyen ortak menfaatlerin korunmasını diğer paydaşları temsilen sağlayabilir. Bu temsil dava açılmasını da kapsamaktadır. Yargıtay 3. HD., 2009/3455 E., 2009/6944 K., 20/04/2009 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 03/12/2013)

¹²⁶ DİRİKKAN, a.g.e., s.24

zilyetliğin devri sözleşmesi yapılarak tasarruf aşaması gerçekleştirilir. Kısaca senedin devrine ilişkin taahhüt yapılmış, fakat henüz tasarruf aşaması gerçekleşmemişse, iptali talebe yetkili olan, senedin devrini taahhüt edendir¹²⁷.

Nama yazılı hisse senetlerinin devri, tam ciro ve zilyetliğin nakli ile olur ancak böyle bir devir şirkete karşı, durumun pay defterine kaydedilmesiyle hüküm ifade eder. Giro ve teslim, nama yazılı hisse senedi üzerindeki mülkiyetin devralana geçmesini sağlar. Yani, devralan, senetteki hakkın sahibi olur. Bu muamelenin pay defterine kaydı ise, sadece bu hakkın şirkete karşı ileri sürülmesini sağlar. Bu durumda, senet üzerinde hak sahibi olan kişi devralan olduğuna göre, zayi edilen senedin iptalini talep yetkisi de ona ait olmalıdır.

Hisse senetlerinin zayi olması durumunda, onları çıkaran anonim şirketin, bu senetlerin iptalini istemesi ise mümkün değildir. Çünkü sadece, senedin meşru hamili iptal talebi ile mahkemeye başvurulabilir.

2.4.2 Husumet

Zayi nedeniyle açılan iptal davaları için niteliği ve meydana getireceği neticeleri itibariyle hasımsız olarak açılması gerekir¹²⁸. Bu davanın hasımsız açılması halinde, senet keşidecisine, zayi nedeniyle iptal kararı alan davacıya ödeme yaparak borcundan kurtulma şansı tanındığı gibi ileride senedi ibraz edecek olan yetkili hamilin senedin iptaline ilişkin mahkeme kararının iptali hususunda dava açmasına da imkân verilmiş ve bu şekilde gerçek hak sahibinin ortaya çıkması dolayısıyla da borçlunun mükerrer ödeme yapma tehlikesiyle karşılaşması önlenmiş olacaktır¹²⁹.

---

¹²⁷ DİRİKKAN, a.g.e., s.24

¹²⁸ Zayi nedeniyle çek iptali davalarının, işin niteliği ve meydana getireceği hukuki sonuçlar itibariyle hasımsız açılması gerektiği gibi, bu davada çekin ziyayı nedeniyle iptal davası açma hakkı lehtar ve hamile tanınmış bir hak olup, keşidecinin bu yasal hükümlere dayanarak iptal davası açma hakkı bulunmamaktadır. Yargıtay 11. HD., 2004/5892 E., 2005/3009 K., 29.3.2005 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

¹²⁹ BİLGEN, Mahmut: Uygulamada Kambyo Senetleri, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 24

Eğer dava hasımlı olarak açılmışsa mahkemece nasıl bir karar verilmelidir? Yargıtay'ın Ticaret Hukuku Dairesi olan 11. Hukuk Dairesi 1989/4243 E., 1990/4437 K. sayılı, 04/06/1990 tarihli içtihadında, “Mahkemece, iddia ve savunmaya, toplanan taraf delillerine göre, zayıf nedeniyle senet iptal davasının hasımsız olarak açılması gerektiğinden bahisle birlikte açılan iptal ve tahsil davasının reddine karar verilmiştir. Hükmü, davacı vekili temyiz etmiştir. Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre davacı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir.” şeklinde oy çokluğu ile karar vermiştir. Ancak aynı kararda muhalif kalan üye, “Davacı, hamili bulunduğu bononun zayıf olduğundan bahisle hem TTT. 690 maddesinin yollamasıyla 671. maddesi gereğince bononun iptaline hem de davalı olarak gösterdiği bono keşidecisinden bono bedelinin tahsiline karar verilmesini istemiştir. Mahkeme, bononun zayıf nedeni ile açılan iptal davasının hasımsız açılması gerektiğinden bahisle her iki davanın reddine karar vermiştir. HUMK.nun 77. maddesi hükmüne göre **yargıç tahkikat ve yargılamanın mümkün olduğu kadar sürat ve intizam içinde cereyanına ve boş yere gider yapılmamasına dikkat etmekle mükelleftir.** Şimdi mahkemenin işbu red kararı kesinleştiği takdirde ne olacaktır? Davacı tekrar hasımsız olarak iptal davası açacak ve kararı elde ettikten sonra bu karara dayanarak yine tekrar tahsil davası açacaktır. O halde bu red kararı ile ne elde edilmiş bulunacaktır? **Bu red kararının hiçbir faydası olmayacak, taraflar ve mahkemeler tekrar aynı uyuşmazlıkla uğraşacaklar, biraz daha gidere katlanacaklar ve buna zaman kaybı da eklenecektir.** Bu durumda böyle bir red kararı herşeyden önce HUMK.nun 77. maddesine uygun olarak alınmış bir karar olmayacaktır. Ne yapmak gerekirdi? Gerçekten kambiyo senedinin zayıfından dolayı açılacak davanın hasımsız olarak açılması gerektiği yerleşmiş Dairemiz içtihatlarındandır. Öğreti de aynı görüşü paylaşmaktadır (Prof. Dr. Hayri Domaniç, Kıymetli Evrak Hukuku, 1975, sh. 55 Doç. Fuat Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, 1976, sh. 126 Edip Şimşek, Ticari Senetler, 1982, sh. 44 Gönen Eriş, Kıymetli Evrak ve Taşıma, 1988, sh. 595). Öyleyse bu durumda mahkemece yapılacak iş **her iki davayı yani zayıf nedeniyle bononun iptali davası ile bono bedelinin tahsili davalarını tefrik etmek, iptal davasına hasımsız olarak devam etmek,**

tahsil davasını iptal davası sonucuna kadar bekletmek ve iptal davasının sonucuna göre tahsil davasına devam etmek olmalıydı. Böyle bir davranış HUMK.nun 77. maddesine uygun olarak ve gereksiz zaman ve gider kaybına neden olmayacaktır” şeklinde muhalefet şerhi belirtmiştir¹³⁰. Gerçekten de bizim de katıldığımız bu görüşe göre, davanın hasımlı açılması durumunda husumet nedeniyle davanın reddi yerine davalı olarak gösterilen tarafın davadan çıkarılarak hasımsız olarak davaya devam edilmesi usul ekonomisine hem de iptal davalarının amacına daha çok hizmet edecektir.

Öte yandan çekin hamili ortaya çıktığında davanın konusuz kaldığından karar verilmesine yer olmadığı yönünde karar verilmesi gerekir¹³¹. Bu durumda, davacı çeki elinde bulundurana karşı istirdat davası yönelterek çekin iadesini talep edebilecektir.

2.4.3 6100 Sayılı HMK Bağlamında Görevli Mahkeme Sorunu

Kıymetli evrakın iptali davalarında görevli mahkeme konusunda TTK’da açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle görevli mahkemenin tespiti için TTK’nın 4. Maddesindeki genel kurala göre hareket edilmelidir.¹³²

TTK’nın 4/1-a bendine göre, ticaret kanununda düzenlenen hususlardan doğan davalar uyuşmazlığın ticari olup olmadığına veya tarafların niteliğine bakılmaksızın mutlak ticari dava sayılır¹³³.

Öte yandan, 6100 Sayılı Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanununun 382 ve devamı maddelerinde çekişmesiz yargı işleri düzenlenmiştir. HMK’nın 382/2-e-6. bendinde kıymetli evrakın iptali çekişmesiz yargı işi olarak sayılmıştır. Yine aynı kanunun 383. maddesinde de çekişmesiz yargı işlerinde

---

¹³⁰ Kazancı İçtihat Bankası

¹³¹ Keşidecinin çeki zayi etmesi halinde TTK.nun 711/son maddesinin keşideciye tanıdığı imkan, muhatabı çeki ödemekten men etmektir. Çekin iptalini lehtar veya hamil isteyebilir. Keşidecinin, çek iptali davası açma hakkı bulunmadığından ve **çek hamili ortaya çıktığından, davanın konusuz kaldığından karar oluşturulmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.** Hasımsız olarak açılan davaya müdahale dilekçesi verilmesi o kişiye taraf sıfatı kazandırmaz. Yargıtay 19. HD., 2002/4495 E., 2003/1319 K., 21/02/2003 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

¹³² GÜRÜHAN, a.g.e., s.67

¹³³ BAHTİYAR, Mehmet: Ticari İşletme Hukuku, 12. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012, s.72

aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece görevli mahkemenin sulh hukuk mahkemesi olacağı hüküm altına alınmıştır.

Yeni usul yasası döneminde Yargıtay'ın Ticaret Dairesi olan 11. Hukuk Dairesi ile görevli mahkeme ve merci tayini işlerine bakan 17. Hukuk dairesi arasında kıymetli evrakın iptali davalarında görevli mahkeme konusunda görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır.

17. Hukuk Dairesi, *Türk Ticaret Kanununun 4.maddesinde, bu kanundan doğan hukuk "davalarının" ticari dava sayıldığı, aynı kanunun 5.maddesinin 2.fıkrasında, bir yerde ticaret mahkemesi varsa asliye hukuk mahkemesinin vazifesi içinde bulunan ve bu kanunun 4.maddesi hükmünce ticari sayılan "davalara", ticaret mahkemesinde bakılacağı hususları düzenlenmiştir. Diğer taraftan, 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı HMK'nın 382.nci maddesinde, "çekişmesiz yargı işleri" düzenlenmiş, aynı maddenin 2.fıkrasının (e)bendinde, "**Ticaret hukukundaki çekişmesiz yargı işleri**" başlığı altında 6. madde olarak kıymetli evrakın iptaline ilişkin taleplerin çekişmesiz yargı işi olduğu belirtilmiş, aynı yasanın 383. Maddesinde de, çekişmesiz yargı işlerinde görevli mahkemenin aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece **sulh hukuk mahkemesi** olacağı hükmüne yer verilmiştir. Yukarıda açıklanan yasa hükümlerine göre, çekişmesiz yargıda "dava" deyiminin yeri olmayıp "iş" deyimi vardır. Dava, iki taraf sistemine göre kurulmuş ise de çekişmesiz yargıda birbiriyle çekişme halinde olan iki taraf olmadığından çekişmesiz yargı işleri için "dava" teriminin kullanılması doğru değildir. Yine çekişmesiz yargıda "taraf" değil, "ilgililer" kavramı vardır. Çekişmesiz yargıda dava söz konusu olmadığı için davacı ve davalı terimlerinin de yeri yoktur. HMK'nın 383.maddesine göre çekişmesiz yargıda sulh hukuk mahkemesinin görevi asıl olup asliye hukuk mahkemesinin görevi istisna olduğundan yalnız "mahkeme" veya "hâkim" terimlerinin kullanıldığı **bütün çekişmesiz yargı işleri için sulh hukuk mahkemesinin görevli olduğu** sonucuna varılmaktadır. Somut olayda uyuşmazlık 13.10.2011 tarihinde yani 6100 sayılı HMK'nın yürürlüğe girmesinden sonra mahkemeye getirilmiştir. 6100 sayılı HMK'nın geçici 1.maddesinin 1 bendine göre bu kanunun yargı yolu ve göreve ilişkin hükümleri Kanunun yürürlüğe girmesinden önceki*

tarihte açılmış olan davalara uygulanmaz. Bu durumda, kıymetli evrakın zayii nedeniyle iptali ve ödeme yasağı konulmasına ilişkin uyuşmazlık 6100 sayılı HMK'nın 1.10.2011 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra açılan çekişmesiz yargı işi niteliğinde olup Sulh Hukuk Mahkemesinde görülüp, sonuçlandırılması gerekmektedir şeklinde karar vermiştir¹³⁴. 17. Hukuk Dairesi, zayi davalarını dava olarak değil çekişmesiz yargı işi olarak nitelendirip, sulh hukuk mahkemelerinin görevli olduğunu belirtmiştir.

11. Hukuk Dairesi ise, *İstem, kambiyo senedinin zayii nedeniyle iptaline ilişkindir. Mahkemece 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren HMK'nun 383. maddesi uyarınca çek iptal davalarının sulh hukuk mahkemelerinin görevine girdiği gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiştir. HMK'nun 383. maddesinde çekişmesiz yargı işleri ile ilgili olarak aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece sulh hukuk mahkemesinin görevli olacağı öngörülmüştür. Yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 4. maddesine göre Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılır. Yine aynı Yasa'nın 5/2. maddesi uyarınca bir yerde ticaret mahkemesi varsa Asliye Hukuk Mahkemesi'nin vazifesi içinde bulunan ve TTK'nun 4. maddesinde ticari sayılan davalara ticaret mahkemesinde bakılır. Bu nedenle TTK'nun 669 ve devamı maddelerinde düzenlenen kambiyo senetlerinin zayi nedeniyle iptaline ilişkin davalarda HMK'nun 383. maddesinde öngörülen aksine düzenleme bulunduğundan sulh hukuk mahkemeleri değil ticaret mahkemeleri görevlidir. Kaldı ki 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 757/1. maddesinde de bu tür işlerde ticaret mahkemelerinin görevli olacağı öngörülmüştür. Bu da yasa koyucunun iradesinin bu tür işlerde ticaret mahkemelerinin görevli olması gerektiği yolunda olduğunu göstermektedir. Açıklanan bu nedenle istemle ilgili işe bakma görevi asliye ticaret mahkemesine ait olmasına rağmen görevsizlik ve dosyanın görevli sulh hukuk mahkemesine gönderilmesine dair verilen mahkeme kararının*

---

¹³⁴ Yargıtay 17. HD., 2011/12469 E., 2011/12751 K., 12/02/2007 T. 21/12/2011 (www.adalet.org; Erişim Tarihi 25/11/2013)

bozulmasına karar vermek gerekmiştir¹³⁵. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre, kıymetli evrakın iptali davaları asliye ticaret mahkemelerinde görülmelidir. Kaldı ki, HMK'nın 383. maddesinde çekişmesiz yargıda aksine düzenleme olmadığı sürece sulh hukuk mahkemelerinin görevli olacağı açıkça düzenlenmiştir¹³⁶. Ancak TTK'da özel nitelikte usul hükümleri bulunmaktadır. Nitekim daha sonraki kararlarında da 11. Daire bu görüşünü pekiştirmiştir¹³⁷. Kıymetli evrakın iptali davalarının HMK'nun 383/2-e-6 maddesi uyarınca ticaret hukukuna dâhil çekişmesiz yargı işi niteliğinde olduğunda tereddüt yoktur. Dolayısıyla ilk bakışta sadece HMK hükümleri yorumlandığında, bu davaların sulh hukuk mahkemesinde görülmesi gerektiği düşünülebilir. Fakat bu dava veya işlerin, aynı zamanda TTK'nun 4. ve 5. maddeleri uyarınca ticari dava ya da iş olduğu da açıktır. TTK'nun 4 ve 5. maddesinin özel nitelikte birer usul hükmü niteliğinde buldukları düşünüldüğünde, bu davalar ve esasen ticaret hukukuna dâhil ve mahkemece görülecek olan çekişmesiz yargı işlerinin tümü bakımından görevli mahkemenin tayininde, HMK'nın 383. maddesinde belirtilen hükmün aksine ve özel bir düzenlemenin var olduğunda duraksanmamalıdır. Bu

¹³⁵ Yargıtay 11. HD., 2011/13181 E., 2011/16340 K., 02/12/2011 T. (www.adalet.org; Erişim Tarihi 05/11/2013)

¹³⁶ 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren HMK'nın 383. maddesinde çekişmesiz yargı işleri ile ilgili olarak "aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece" sulh hukuk mahkemesinin görevli olacağı öngörülmüştür. Bu bağlamda konuya yaklaşıldığında, TTK'nın 563 vd. maddelerinde düzenlenen kıymetli evrakın zayı nedeniyle iptaline ilişkin davaların gerek 1086 sayılı Kanun'un yürürlükte kaldığı süreçteki yargısal uygulama ve gerekse de 6100 sayılı HMK'nın 383/2-e/6 maddesi uyarınca ticaret hukukuna dâhil çekişmesiz yargı işi niteliğinde olduğu açıktır. Bu nedenle, ilk bakışta, bu nitelikteki davaların da sulh hukuk mahkemesinde görülmesi gerektiği ileri sürülebilecektir. Ancak bu nitelikteki davalar ve/veya HMK'da tercih edilmiş tanımıyla işlerin, aynı zamanda TTK'nın 4. ve 5. maddeleri uyarınca ticari dava ve/veya iş niteliğinde bulunduğu da kuşkusuzdur. **TTK'nın 4 ve 5. maddesinin özel nitelikte birer usul hükmü niteliğinde buldukları düşünüldüğünde, bu davalar ve esasen ticaret hukukuna dâhil ve mahkemece görülecek olan çekişmesiz yargı işlerinin tümü bakımından görevli mahkemenin tayininde, HMK'nın 383. maddesinde belirtilen hükmün aksine ve özel bir düzenlemenin var olduğunda duraksanmamalıdır.** Bu durumda **TTK'nın 5. maddesi başlığı ile birlikte nazara alındığında, ticaret hukukunda yer alan çekişmesiz yargı işleri bakımından asıl görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olduğu,** ticaret mahkemesinin bulunmadığı yerler bakımından ise asliye hukuk mahkemesinin görevli kabul edilmesi gerektiği açıktır. Nitekim, 6100 sayılı HMK ile aynı tarihte kabul edilen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 757/1. maddesinde bu tür işlerde ticaret mahkemelerinin görevli olduğunun belirtilmiş olması da yasa koyucunun iradesinin de Dairemizin yorumu yönünde olduğunu göstermektedir. Yargıtay 11. HD., 2012/404 E., 2012/12243 K., 11/07/2012 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

¹³⁷ **Dava, kıymetli evrakın zayı sebebiyle iptali istemine ilişkindir. Bu tür davaların aynı zamanda ticari dava veya iş niteliğinde bulunduğu kuşkusuzdur ve bu davalar ve esasen ticaret hukukuna dâhil ve mahkemece görülecek olan çekişmesiz yargı işlerinin tümü bakımından görevli mahkemenin tayininde, 6100 HMK'nın 383. maddesinde belirtilen hükmünün aksine özel bir düzenlemenin var olduğu; bu durumda Ticaret Kanunu'nda yer alan çekişmesiz yargı işleri bakımından asıl görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olup ticaret mahkemesinin bulunmadığı yerler bakımından ise asliye hukuk mahkemesinin görevli kabul edilmesi gerekir.**Görevsizlik kararı hukuka aykırıdır. Yargıtay 11. HD., 2012/7234 E., 2012/9580 K.,01/06/2012 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013) ; Aynı Yönde, Dava, kambiyo senedinin zayı nedeniyle iptaline ilişkindir. İstemle ilgili işe bakma görevi **asliye ticaret mahkemesine** ait olmasına rağmen görevsizlik ve dosyanın görevli sulh hukuk mahkemesine gönderilmesine dair verilen karar hukuka aykırıdır. Yargıtay 11. HD., 2012/3489 E., 2012/4595 K., 23/03/2012 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

durumda TTK'nın 5. maddesi başlığı ile birlikte nazara alındığında, ticaret hukukunda yer alan çekişmesiz yargı işleri bakımından asıl görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olduğu, ticaret mahkemesinin bulunmadığı yerler bakımından ise asliye hukuk mahkemesinin görevli kabul edilmesi gerektiği açıktır. Nitekim 6100 sayılı HMK ile aynı tarihte kabul edilen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 757/1. maddesinde bu tür işlerde ticaret mahkemelerinin görevli olduğunun belirtilmiş olması da yasa koyucunun iradesininticaret mahkemelerinin görevli olacağı yönünde olduğunu açıkça göstermektedir.

Öte yandan 6102 sayılı TTK'nın 5/3. fıkrasına 26/06/2012 6335 sayılı değişiklik getiren kanunla, asliye ticaret mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi ve diğer hukuk mahkemeleri arasındaki ilişki görev ilişkisi haline getirilmiştir. Böylece artık ticaret mahkemeleri ile asliye hukuk mahkemeleri arasındaki iş bölümü ilişkisi kaldırılmış olup görev haline getirilmiştir. Dolayısıyla da bir yargı çevresinde hem asliye hukuk hem de ticaret mahkemeleri olup davanın asliye hukuk mahkemesinde açılması halinde mahkemenin re'sen görevsizlik kararı vererek ticaret mahkemelerine dosyayı göndermesi gereklidir. Ayrıca asliye ticaret mahkemesi bulunmayan yerlerde ise asliye hukuk mahkemesi mutlaka davayı ticaret mahkemesi sıfatıyla görmelidir. Tensip ya da bir ara karar ile "davanın asliye ticaret mahkemesi sıfatıyla yürütülmesine" karar vererek TTK'daki ticari yargıya ilişkin hükümlere göre yargılamayı yürütmelidir.

2.4.4 Yetkili Mahkeme

Ticaret Kanununda bu konuda açık bir düzenleme yoktur. Ancak TTK'nın 757/1. fıkrasında ödeme yeri ya da hamilin yerleşim yerindeki asliye ticaret mahkemesinden önleyici tedbir istenebileceği düzenlenmiştir. Ancak iptal davasının aşamalarından birisi olan ödeme yasağının ödeme yeri ya da hamilin yerleşim yeri mahkemelerinden talep edilebileceği düzenlendiğinden iptal davasının da kıyasen ödeme yeri ya da hamilin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilceğinin kabulü gerekir.

6762 sayılı ETK'nın 669. maddesinde sadece ödeme yerindeki mahkemeden tedbir istenebileceği düzenlenmekteydi. Yeni düzenleme ile kambiyo senetlerinin zıyaı halinde açılacak iptal davasında "hamilin yerleşim yeri" mahkemesi de yetkili kılınmıştır. Böylece hamilin, ödeme yerindeki –ki bu genellikle ödeme yeri ayrıca gösterilmeyen poliçe ya da bonolarda borçlunun yerleşim yeridir- dava açmasının zorluğundan kaynaklanan mesele çözüldüğü gibi, özellikle ödeme yerleri farklı birden fazla kambiyo senedinin, örneğin bir hırsızlık sonucu aynı zamanda zayı olasılığında hamile tek dava ile zayı olan tüm kambiyo senetlerinin iptalini sağlama imkânı da tanınmıştır. Dolayısıyla bu düzenleme, usul ekonomisi bakımından da isabetlidir¹³⁸.

İptale ilişkin hükümler emredici olduğu ve çekişmesiz yargıda yetki kamu düzenine ilişkin sayıldığından, mahkemenin yetki hususunu re'sen nazara alması gerekmektedir¹³⁹. Öte yandan, kıymetli evrakın iptali davalarında yetki sözleşmesi de yapılamaz.

Öte yandan yeni kanunda davanın "asliye ticaret mahkemesinde" açılabileceği de açıkça belirtilerek bir görev hükmü getirilmiştir. Ancak, 6335 sayılı kanun ile TTK'nın 5/3. maddesine eklenen fıkra ile artık bu düzenlemenin anlamı kalmamıştır. TTK'dan doğan hususlar her durumda mutlak ticari dava sayılıp, aynı kanunun 5/3. maddesi uyarınca artık ticaret mahkemeleri ile genel mahkemeler arasındaki ilişki iş bölümü olmaktan çıkarılarak görev ilişkisi haline getirilmiştir.

2.4.5 Yargılama Giderleri

Yargılama giderleri kural olarak davada haksız çıkan tarafa yani, aleyhine hüküm veren tarafa yükletilir. Bu giderler ya davayı kazanan tarafın daha önce peşin olarak ödediği ya da hazine tarafından peşin olarak ödenen harç ve giderlerdir. Ayrıca davayı kazanan taraf davasını avukat aracılığıyla

¹³⁸ KENDİGELEN, Abuzer: Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 2. Baskı, İstanbul, 2012, s.575

¹³⁹ ESENKAR, Burhanettin: Çekin Zıyaı Özellikle Çalınma Hali, 3. Baskı, Ankara, 2007, s.91; **Hasımsız davalarda yetki hususu re'sen nazara alınmalıdır.** Mahkemece re'sen yetkisizlik kararı verilmesi gerekirken, işin esasına girilerek yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır. Yargıtay 11. HD., 2004/9402 E., 2004/3794 K., 12/04/2004 T. (ERİŞ, a.g.e., s.3888)

takip etmişse, davayı kaybeden yani haksız çıkan taraf yargılama gideri olarak vekâlet ücretine de mahkûm edilir¹⁴⁰.

Kıymetli evrakın zayi olması nedeniyle açılan iptal davaları hasımsız olarak açılması nedeniyle, bu davalarda maktu karar ve ilam harcı alınır¹⁴¹. Davacı, davası burada kabul edilse dahi alınması davanın karşı tarafı olmadığı için doğaldır ki alınması gereken maktu harcın tamamından sorumlu tutulacaktır.

Aynı şekilde, hasımsız olarak açılan bu davada, davacı vekil ile temsil edilmiş olsa dahi, davanın niteliği gereğince, davanın kabulü halinde, davacı lehine vekâlet ücretine hükmedilemez.

2.4.6 Gider Avansı

Hukuk mahkemesinin davanın esasına girebilmesi için davacının gerekli gider avansını yatırması gerekir. Bu kurum, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile gelen *yeni bir dava şartıdır*¹⁴². Davacı, yargılama harçları ile heryıl Adalet Bakanlığınca çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirlenecek olan tutarı, dava açarken mahkeme veznesine depo etmek zorundadır. Gerekli masrafların zamanında yatırılmamasından dolayı davaların sürüncemede kalmaması için, her türlü tebligat ücretleri, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderleri karşılayacak tutarın, avans olarak davacıdan dava açılırken yatırılması zorunluluğu kanunda dava şartları arasında sayılmıştır. Esasında avans yatırılmadan dava açılmaması, mahkeme veznelerinin gider avansı yatırılmadığı sürece dilekçeleri işleme koymamaları gerekir. Ancak bu durum atlanılmış olsa bile, yargılamanın her safhasında hâkim davacıya gider avansını yatırması için 2 haftalık kesin süre

¹⁴⁰ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, a.g.e., s.700

¹⁴¹ Harçlar Kanununa bağlı (1) sayılı tarifenin karar ve ilam harcını düzenleyen üçüncü kısmının ikinci bendinin a fıkrasına göre, **taraf teşkiline imkân bulunmayan davalarda, maktu harç alınması hükmü getirilmiş olduğundan**, davada maktu harç yerine nisbi harç alınması doğru görülmemiştir. Yargıtay 11. HD., 2005/14477 E., 2007/1996 K., 12/02/2007 T. (GÜLTEKİN, a.g.e., s.183)

¹⁴² ERCAN, İsmail: Medeni Usul Hukuku, 6. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2011, s 162.

vermelidir. Bu verilen süre zarfında avansın yatırılmaması halinde ise dava esasa girmeksizin dava şartı yokluğundan ret edilmelidir¹⁴³.

Eğer davacı taraf gider avansını yatırmadan davayı açmışsa mahkemece verilecek kesin sürede avansı yatırması için kesin süre verilecektir. Ancak, davacıya çıkarılacak muhtırada süresinde yatırılmazsa davanın açılmamış sayılacağı hususunun yanı sıra gider avansı kalemlerinin nelerden ibaret olduğu da açık ve denetime elverişli olarak belirtilmesi gerekir¹⁴⁴. Aksi takdirde süresinde yatırılmayan gider avansı nedeniyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilemez¹⁴⁵.

2.4.7 Yargılama Usulü

Hukuk muhakemeleri kanunu iki temel yargılama usulü düzenlemiştir. Bunlar yazılı ve basit yargılama usulleridir. Davanın açıldığı mahkemeye ya da uyuşmazlığın niteliğine göre uygulanacak yargılama usulü farklı olacaktır. Örneğin, asliye hukuk mahkemelerinde asıl olan yazılı yargılama usulü sulh hukuk mahkemelerinde ise basit yargılama usulüdür.

Basit yargılama usulü, daha çabuk sonuçlandırılması gereken daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılacak dava ve işler için kabul edilmiş bir usuldür. Basit

¹⁴³ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, a.g.e., s.296

¹⁴⁴Davanın açıldığı tarihte eksik veya hiç gider alınmamış olsa bile gider avansı dava şartı olmakla hüküm verilinceye kadar ikmal ettirilebilir. Bu durum davanın her aşamasında resen gözetilmesi gerekir. Gider avansının yatırılmaması halinde dava usulden reddedilir. Davacıya gider avansının ikmal edilmesi hususunda iki haftalık kesin süre verilmiş ise de, **talep edilen giderlere nelerin dâhil olduğu, bu giderler içinde delil ikamesine yönelik gider olup olmadığı ve miktarı belirtilmemiştir.** Delil ikamesi avansının verilen kesin süre içinde yatırılmaması dava şartı nedeni ile davanın reddini gerektirmeyecektir. Taraf belirlenen sürede delil avansı giderini yatırmazsa dayandığı o delilden vazgeçmiş sayılır. **Soyut kesin süre verilerek dava şartı noksanlığından davanın reddine karar verilmesi hukuka aykırıdır.** Yargıtay 6. HD., 2012/3222 E., 2012/7175 K., 14.5.2012 T. (www.adalet.org, Erişim Tarihi 20/11/2013)

¹⁴⁵Kıymetli evrakın zayı olması nedeniyle açılacak iptal davalarında yatırılacak gider avansı nasıl hesaplanmalıdır? Başka bir söyleyişle avukatlar dava açarken müvekkillerinden ne kadar masraf istemelidirler? Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan gider avansı tarifesinin 4/1-a maddesine göre, zayı davaları için taraf sayısının beş katı tutarında tebligat gideri, yine 4/1-d bendine göre 2013 yılı için diğer iş ve işlemler için 50 TL yatırılması gerekir. Zayı davalarında tek taraf olduğuna göre, beş tebligat gideri ve diğer iş ve işlemler için 50 TL yatırması gerekir. Diğer iş ve işlemlerden, somut inceleme konumuz açısından ilan, müzekkere ve posta masrafları anlaşılmalıdır. Eğer mevcut gider avansının masrafları karşılamadığı anlaşılırsa yine mahkemece kalemleri gösterilmek suretiyle davacıya muhtıra gönderilecektir. Örneğin, dava 2011 yılında açılmış olsun dava ve ilanlar 2012 yılına sarktığı takdirde ilan ve müzekkere masraflarında artış olabilir. Bu durumda yetmeyen kısmın ikmal ettirilmesi için davacı yana kesin süre verir.

yargılama usulü, ismine uygun olarak daha basit, daha kısa, daha seri bir yargılama usulüdür.

Kıymetli evrakın iptali ve zayi davaları da nispeten kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılacak davalardandır. Ayrıca HMK'nın 382. maddesine göre, zayi davaları çekişmesiz yargı işlerinden sayılmıştır. Aynı kanunun 385. maddesinde de, çekişmesiz yargı işlerinde niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulü uygulanacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla, kıymetli evrakın iptali davalarında da basit yargılama usulü uygulanacaktır¹⁴⁶.

2.5 İptal Davasında İspat Yükü

Zayi sebebiyle iptal davaları tek taraflı hasımsız bir dava niteliğinde olup dilekçe sahibi, mahkemeye karşı *senedin hak sahibi olarak zilyedi bulunduğunu ve onu kaybettiğini* ispat etmek zorundadır¹⁴⁷. Mahkeme de, karar verebilmek için bu yolda ileri sürülen iddiaları ve gerekli gördüğü hususları araştırdıktan sonra iddiayı kuvvetle muhtemele bulması halinde davanın kabulüne aksi halde reddine karar vermelidir. Davacının senede zilyet olması ve elinden irade dışı çıkması “fiili durum” olduğundan tanıkla da ispat edilebilir¹⁴⁸.

---

¹⁴⁶Kıymetli evrakın iptaline ilişkin davanın, çekişmesiz yargı alanına girdiği açıktır. Bu davalar hasımsız olarak açılır ve çekişmesiz yargıya tabi bu gibi davalarda verilen kararlar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Bu nedenle bu kararlar aleyhine kanun yollarına başvurulsa bile kesin hüküm oluşturmadıklarından açılacak bir iptal davası ile değiştirilebilir ve ortadan kaldırılabirler. Çekişmesiz yargıda hâkim, tarafların talepleri ile bağlı olmadığından, re'sen araştırma ilkesi uyarınca davacının bozma kararına uyulması talebi ile de bağlı değildir. Hâkim, kendiliğinden direnme kararı verebileceğinden, usul ve yasaya uygun direnme kararının onanması gerekir. Yargıtay HGK., 1997/11-313 E., 1997/569 K., 25/06/1997 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 06/12/2013)

¹⁴⁷ DOMANIÇ, a.g.e., s. 440

¹⁴⁸ COŞKUN, a.g.e., s. 1015; Dava dilekçesinde, tanık deliline de dayanıldığından, davacının bononun kaybedildiğini tanık beyanları ile kanıtlamak istediği sonucuna varılarak, davacıdan tanıklarını bildirmesi istenilmelidir. Bildirilip masrafi verildiğinde dinlenip, sonucuna göre karar verilmesi gerekir. Yargıtay 11. HD.,2002/700 E., 2002/4724 K., 13/05/2002 T. (ERİŞ, a.g.e., s. 3898)

2.6 Senedin Ferdileştirilmesi

TTK'nın 661/3. maddesi gereğince iptal kararı için dilekçe sahibinin senedin zilyedi bulunduğu ve onu zayi ettiği yolundaki iddialarının, mahkemece kuvvetle muhtemel görülmesi lazımdır.

Mahkemede bu yönde kanaat hasıl olması içinse, dava dilekçesinde senedin ferdileştirilmesi yani senet içeriği, numarası, serisi, vadesi, keşide yılı, tarihi, miktarı gibi konularda ve ziya ile zilyetlik hakkında izahat verilmesi, suret ya da varsa fotokopisinin eklenmesi gerekir. Özellikle senedin kıymetli evrak, kambiyo senedi vasfında senet olduğu konusunda mahkemenin ikna edilmesi gerekir. Aksi halde tıpkı aşağıdaki somut mahkeme kararındaki gibi davanın reddedilmesi tehlikesi ile karşı karşıya kalınabilecektir¹⁴⁹.

2.7 Mahkemece İzlenecek Yol

İptal talebi ile başvurulmuş mahkeme, öncelikle usul hukukuna ilişkin şartları inceleyecektir. Yetki, görev, dilekçenin usulüne uygun olup olmadığı araştırılmalıdır. Dava dilekçesinde HMK'nın 119. maddesindeki zorunlu unsurlar eksiksiz olarak bulunmak zorundadır. Aksi takdirde, mahkemece davacıya 2 haftalık kesin süre verilir. Bu kesin süre içinde de eksiklik giderilmezse dava açılmamış sayılır. Daha sonra, davacının hukuki yararı olup olmadığını araştırmalıdır.

TTK'nın 759/2. maddesi uyarınca senedin zilyetliğinden söz edilmekte ise de, burada sadece senede zilyet olduğunun ispatlanması yetmeyecektir. Zilyedin aynı zamanda hak sahibi olması gereklidir. Bundan başka, senedin kıymetli evrak vasfında olup olmadığı da incelenmelidir. Çünkü bilindiği üzere, TTK'nın iptale ilişkin hükümleri kıymetli evrak içindir. Bu vasıfta olmayan senetlerin iptali için TBK genel hükümleri uygulanacaktır. Dilekçe sahibi, iptal talebine hakkı olduğunu, senedi zayi ettiğini, halen hak sahibi olmasına rağmen, senedi ibraz edemediğini

---

¹⁴⁹ Senedin ferdileştirilmemesi nedeniyle davanın reddine ilişkin mahkeme kararı örneği için Bkz. Ek-3

ispatlamaya yarayacak bütün delillerini mahkemeye sunmalıdır¹⁵⁰. Öte yandan senedin üçüncü kişiler tarafından borçluya ibraz edilmediğinin ispatlanması da, dilekçe sahibinin iddialarını kuvvetlendireceğinden, uygun olacaktır. Senedin ibrazının imkânsız olduğu ortaya çıksa dahi zayi olayı ispat edilemezse iptale hükmedilemez. Bunun nedeni de, zayi olayı gerçekleşmemesine rağmen, senedin ibrazının imkânsız olmasının, senedin başkasına devredildiği ya da rehnedildiği konusunda bir kuşku uyandırmasıdır.

Mahkeme bu şekilde dava şartları ve dilekçedeki bulunması gereken hususları saptadıktan sonra tensiben ilan işlemleri için gerekli kararları alarak yargılamaya başlar. Mahkeme tensip kararı ile çekin ibraz edilip edilmediğini bankaya müzekkere yazarak sormalıdır¹⁵¹. Çünkü eğer çek bankaya ibraz edilmiş olursa zayi olgusunun gerçekleşmediği sabit olacağından dava konusuz kalacaktır¹⁵².

2.8 İptal Davasında İlan Aşaması

2.8.1 İlanın Yapılması

İptal davasında hâkim dilekçe sahibinin iddialarının inandırıcı bulursa eğer, senedi elinde tutan kişinin belli süre içerisinde senedi mahkemeye getirmeye ilan yolu ile davet eder. Bu davette senetle ilgili bilgiler de açıklanır ve ayrıca ilanda belirtilenin aksine hareket edildiği takdirde senedin iptaline karar verileceği özellikle ihtar olunur. İlanın amacı, bir hak sahibinin varlığı halinde bu kişinin ortaya çıkmasını sağlamak ve böylece iyi niyetli üçüncü kişilerin menfaatlerini korumaktır. TTK'nın 760. maddesindeki hüküm emredici olduğundan senet üzerindeki hakkın miktarına bakmaksızın mutlaka yapılması gerekir. Ancak ilan ile ilgili bu tedbirler alınırken, mahkemenin senedin değerini de göz önüne alması daha uygun olur. Değeri

¹⁵⁰ Dava zayi nedeniyle çek iptali istemine ilişkindir. Somut olayda, davacı banka tarafından, davaya komu çekin vekil sıfatıyla ve tahsil amacıyla ellerinde bulunduğu sırada kaybedildiği ileri sürülmüş ve anılan çekin ön yüzünün fotokopisi de mahkemeye sunulmuştur. Esasen hasımsız olarak açılan ve kesin hüküm niteliği de taşımayacak olan bu tür davalarda, davacının aktif dava ehliyetinin olduğu hususunda, mahkemeye olumlu bir kanaat verecek kadar delil sunulmasını yeterli saymak gerekir. Yargıtay 11. HD., 2008/3979 E., 2008/5577 K., 28/04/2008 T. (ERİŞ, a.g.e., s. 3898)

¹⁵¹ Çekin ibraz edilip edilmediğinin bankadan müzekkere ile sorulmasına ilişkin örnek için Bkz. Ek-4

¹⁵² Zayi davalarına ilişkin tensip örneği için Bkz.Ek-5

çok az olan bir senet için Türkiye çapında yayınlanan birkaç gazetede ilan yapılmasına karar verilmesi halinde, yapılan ilan masrafı belki de senetteki alacak miktarını aşacağından, iptalin faydası kalmayacaktır.

TTK'nın 761/1. maddesine göre, poliçeyi getirme müddeti en az üç ay ve en çok bir yıldır. Ancak vadesi gelmiş emre yazılı senetlerde zamanaşımı üç ayın dolmasından önce tahakkuk edecekse mahkeme, üç aylık süre ile bağlı değildir. Yani, mahkeme daha kısa bir süre tespit edebilir¹⁵³. Mahkeme iptali istenen senedin (en az üç en çok bir yıl arasında) tespit edilecek süre içerisinde mahkemeye ibraz edilmesini, belirtilen süre içinde senedin mahkemeye ibraz edilmemesi halinde senedin iptaline karar vereceğini üç defa ilan eder¹⁵⁴. Vadesi gelen senetler hakkında süre, birinci ilan gününden, vadesi gelmeyen senetler hakkında ise süre, vadenin gelmesinden itibaren işlemeye başlar. Örneğin, senedin vadesi 15/11/2016 yılında dolacak olan senet hakkında 2014 yılında zayi davası açılmış olsa bile 15/11/2016 yılından önce üç aylık ilan süresi işlemeye başlamayacaktır. Bu nedenle de 15/02/2017 tarihinden önce iptal kararı verilemeyecektir. İptali istenen senedin zayi olması özellik arz ediyorsa, mahkeme, uygun göreceği başka ilan önlemlerine de başvurabilir.

İlan yoluyla davet, TTK'nın 37. maddesinde belirtilen Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde aralıklarla üç kez yapılır. Sadece yerel gazetelerde yapılan ilanlar yetersizdir¹⁵⁵.

Vadesi gelen senetler hakkında süre, birinci ilan gününden, vadesi gelmeyen senetler hakkında ise süre, vadenin gelmesinden itibaren işlemeye başlar¹⁵⁶.

---

¹⁵³ GÜLTEKİN, a.g.e., s. 136

¹⁵⁴ SEZER, a.g.e., s. 176

¹⁵⁵ TTK'nın 576. maddesine göre ilanın TTK'nın 37. maddesinde yazılı gazete ile üç defa yayınlanması lazımdır. Mahkemenin bu kanuni yükümlülüğün gereğini yerine getirmeden iptal kararı vermesi kanuna aykırıdır. Yargıtay 11. HD., 1977/5495 E., 1977/5501 K., 12/12/1977 T.; Ticaret Sicili Gazetesinde üç defa ilan yapılması gerekirken, bir defa yapılan ilanla yetinilmesi doğru görülmemiş ve hükmün bozulması gerekmiştir. Yargıtay 11. HD., 1983/4717 E., 1983/4739 K., 03/11/1983 T. (KAÇAK, Nazif: Kambiyo Senetlerinin Takibi İle Kambiyo Senetlerine İlişkin Borçtan Kurtulma Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Seçkin Yayınevi, İstanbul, 2003, s.1000)

¹⁵⁶ Zayi Davalarına İlişkin Gazete İlan Metni Örneği İçin Bkz. Ek-6

2.8.2 İlanlar Sonucunda Senedin Ortaya Çıkmaması

Yapılan ilanlar sonucunda senet ortaya çıkmazsa, ilan süresi geçmesine rağmen, senet mahkemeye getirilmemişse, mahkeme senedin iptaline karar verir. Mahkeme senedin iptaline karar vermeden önce, borçluya senet bedelini tevdi etmesini ya da yeterli teminat karşılığında bunu ödemesini de emredebilir. Bunun amacı senedi iyi niyetli iktisap edenleri korumaktır¹⁵⁷.

TTK'nın 764/2. maddesine göre, poliçenin iptaline karar verilmiş olmasına rağmen dilekçe sahibi, kabul edene karşı, poliçeden doğan talep hakkını ileri sürebilir. Buna göre, emre yazılı senetlerde asıl borçlu (poliçede, poliçeyi kabul eden muhatap; bonoda, düzenleyen ve buna aval verenler) iptal kararı alan kimseye karşı sorumludurlar.

2.8.3 İlanlar Sonucunda Senedin Ortaya Çıkması

Senedi elinde bulunduran hamil, ilanlarda belirtilen süre içinde iptale konu olan senedi getirip mahkemeye ibraz ederse, mahkeme senedin iptalini isteyen davacıya, senedi mahkemeye getirip ibraz eden hamil aleyhine istirdat davası açması için uygun süre verir¹⁵⁸. İlan süresi içinde senet mahkemeye getirilirse, mahkemeye bir makbuz karşılığında tevdi olunmalıdır.

Doktrinde Sezer, senedin ortaya çıkmasından sonra dilekçe sahibi istirdat davasını açar ve kazanırsa istirdat davasında verilen karar taraflar açısından kesin hüküm oluşturacağından iptal davasının davacısının istirdat davası sonucunda verilen kararlar senedin meşru hamili haline geleceği böylece iptal davasının da konusuz kalacağını belirtmiştir. İstirdat davası kaybedilirse eğer bu dava sonucunda verilen kararlar meşru hamil tespit edilmiş olacağından hâkimin senedi elinde bulunduran kişiye iade edeceğini iptal davasının da davacının aktif husumet yokluğu nedeniyle reddedilmesi gerektiğini savunmuştur¹⁵⁹.

---

¹⁵⁷ PULAŞLI, a.g.e., s.102

¹⁵⁸ SEZER, a.g.e., s. 177

¹⁵⁹ SEZER, a.g.e., s. 178

Öztañ da, getirilen senet mahkemeye tevdi edilirse iptal davasının davacısına süre verilmesi gerektiğini, bu sürede dava açılmaz ya da açılır da davacı kazanamazsa, senedin getirene iade edilmesi gerektiğini savunmuştur¹⁶⁰.

Bilindiğı üzere senedin iptali davasının konusu zayı olmuş senettir. Dolayısıyla zayı olmadığı, başkasının elinde olduğu ve ibraz edildiğı sabit olmuş senet ile ilgili iptal davasının sürdürülmesi, istirdat davasının bekletici mesele yapılması anlamsızdır. Kanaatimizce senedin gerek bankaya ibrazında, gerekse de mahkemeye ibrazında mevcut iptal davasının konusuz kaldığından bahisle davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına ilişkin karar verilmesi daha yerinde olacaktır. Çünkü söz konusu senet mahkeme ya da bankaya ibraz edilmekle zayı olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle de zayı davasının konusu ortadan kalkmaktadır.

Her ne kadar doktrinde Öztañ, istirdat davasının açılabilmesi için senedin mahkemeye tevdi edilmesini, sadece göstermekle yetinilemeyeceğini şart koşmuş ise de¹⁶¹ kanaatimizce çekin bankaya ibrazında da istirdat davasının açılma koşulları oluşmuş olacaktır. Yeter ki senedin zayı olmadığı ortaya çıksın ve çeki ibraz edenin kimliğı belli olsun. Burada mahkemece yapılması gereken iş, çekin bankaya ibraz edilmesi nedeniyle konusuz kaldığından bahisle iptal davası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek, ödeme yasağı varsa nihai kararlarla birlikte istirdat davası açılması için süre vermek ve bu süre içinde istirdat davası açılmazsa ödeme yasağının kaldırılacağını ihtar etmek olmalıdır¹⁶².

2.9 İptal Davasında Hüküm Fıkrasının Yazılması

Mahkemece verilen süre zarfında senet getirilmezse diğere bir ifade ile, senedi ele geçiren kimse ortaya çıkmazsa, mahkeme kıymetli evrakın iptaline karar verir.

Nama ve hamile yazılı senetlerde iptal kararı, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile ve mahkeme gerek duyarsa eğer, başka araçlarla da ilan yapılabilir.

¹⁶⁰ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 299

¹⁶¹ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 299

¹⁶² Buna ilişkin örnek olay ve karar örneğı için Bkz. Ek-7

Emre yazılı senetlerde, kanun iptal kararının ilanı hakkında bir hüküm sevk etmemiştir. Aslında buna gerek de yoktur. Nitekim ancak ve ancak, sadece vadesi gelmiş senetler iptal konusu olabilmektedir. Vadesi gelmiş ve protesto süresi dolmuş emre yazılı senetler de artık ciro yoluyla tedavül yeteneğini kaybetmiş senetlerdir¹⁶³. Öte yandan iptal davasında bedelin tahsiline karar verilemez¹⁶⁴.

Mahkemenin iptal kararı, maddi hukuk anlamında kesin hüküm oluşturmayacaktır. Hakkın varlığına, içeriğine ve bu hak üzerinde tasarruf edebilme yetkisine etki yapmaz. Örneğin, bir hisse senedinin iptalini talep etmiş olan kişi, hisse senetleri iptal edilse, bu iptal kararını anonim şirkete ibraz etse dahi, ortaklık gerçek pay sahibini biliyorsa veya pay defterindeki kayda dayanarak iptal kararını infaz etmeyebilir¹⁶⁵.

Keza, iptal kararı, kararı alan kişiye, senet içeriği hakkını kanıtlamak kaydı ile sadece senet borçlusuna başvuru hakkı sağlar, senetten dolayı çeşitli sıfatlarla (lehdar, ciranta, avalist) rücu mekanizmasında mesuliyet altına girmiş kişilere başvuru hakkı sağlamaz¹⁶⁶.

İptal kararında davaya konu senedin bütün özellikleri ve unsurları açık, anlaşılır ve infazda tereddüt uyandırmayacak şekilde belirtilmelidir. Çünkü hamil bu karara dayanarak ilgililere başvuruda bulunacaktır¹⁶⁷.

---

¹⁶³ CERRAHOĞLU, a.g.e., s. 193

¹⁶⁴ Davacının kaybolduğundan bahisle iptallerine ve ayrıca tevdi yeri tayini suretiyle bedellerinin kendisine verilmesine karar verilmesini istedikleri 4 adet bonodan birinin borçlusuna olan Emine, verilen tevdi kararına dayanarak kendiliğinden senet bedelini T.C. Ziraat Bankası Şişli Şubesine yatırmış olmasına ve diğer üç bono borçluları ise ödemedede bulunmamış olmalarına göre davacı bu üç bonu borçlusuna hakkında ayrıca (alacak) davası açmak hakkına sahip olması nedeniyle mahkemeye iptal kararından ayrı olarak tahsil kararı verilmemiş olmasında kanuna aykırı bir yön yoktur. Yargıtay 11. HD., 1970/3854 E., 1971/504 K., 26/01/1971 T. (ÖĞÜTÇÜ/ALTIN, a.g.e., s.148)

¹⁶⁵ İMREGÜN, Oğuz: Kıymetli Evrak Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2007, s.32

¹⁶⁶ Kaybolan senetlere uygulama olanağı bulunan TTK'nın 676/11. maddesi hükmüne göre, senet hamili iptal edilen senetler için senedin asıl borçlusuna (poliçede kabul edene) karşı senetten doğan hakkını ileri sürebilir. Yargıtay 11. HD., 1985/1331 E., 1985/1633 K., 22/03/1985 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

¹⁶⁷ İptal kararına ilişkin olarak hüküm fıkrası örneği için Bkz. Ek-8

2.10 İptal Kararının Diğer Müracaat Borçlularına İleri Sürülüp Sürülemeyeceği Sorunu

İsviçre ve Türk öğretisinde tartışmalı olan husus, iptal kararının, poliçeyi kabul eden muhatap ve bonoda keşideciden başka diğer müracaat borçlularına(ciranta ve avalistlere) karşı ileri sürülüp sürülemeyeceği sorunudur. Kural olarak, iptal kararı ile ancak poliçeyi kabul eden kişiye(bonoda keşideciye) ve ona aval veren kimseye müracaat edilebilir.Buna göre, cirantalara başvurulması ve senet bedelinin talebi mümkün değildir.¹⁶⁸Zira Yargıtay kararlarında da, iptal kararının, bu kararı almış olan davacıya, haklarını asıl borçluya karşı kullanmak hakkını vereceği ve müracaat borçlularına başvurusu hakkının olmadığı; kendisine müracaat edilen asıl borçlunun ise, iptal kararını alan kişiye karşı onun alacaklılık sıfatına, borcun mevcudiyetine ve muhtevasına ilişkin def'iler ileri sürebileceği ifade edilerek, iptal kararı almış olan kişinin müracaat hakkının, senet hamilinin hakkı kadar geniş olmayıp sınırlı olduğu belirtilmiştir. Yüksek mahkeme de kararında, iptal kararının, davacının alacaklı olduğunu göstermeyeceğini sadece, davacının senedi ibraz edememesine rağmen hak sahibiymiş gibi kabul edilmesine imkân verdiğini ve kıymetli evrakta hak ile senet arasındaki mevcut sıkı bağılılığın ancak bu ölçüde ve bu durumda çözülebildiği yerinde olarak vurgulanmıştır. Sonuç olarak, poliçe ya da bononun kaybı nedeniyle mahkemece verilen iptal kararıyla, cirantalara değil ancak düzenleyenlerden senet bedelinin istenebileceği ve ancak, zayi ettiği senedi (bonoyu) iptal ettirmiş olan hamilin, bonoyu düzenleyeni *protesto ettirmiş olması halinde*, cirantalara karşı da müracaat hakkı vardır¹⁶⁹.

¹⁶⁸ Senedin zayi halinde müracaat borçlularına başvuru olmaz. Yargıtay 11. HD., 1985/5809 E., 1985/52 K., 22/01/1985 T. (KAÇAK, a.g.e. s. 991)

¹⁶⁹ PULAŞLI, a.g.e., s.98

2.11 İptal Kararının Temyizi

İptal kararı aleyhine Yargıtay nezdinde temyiz yoluna başvurulamaz¹⁷⁰. Ancak iptal talebi mahkemece **reddolunduğu** takdirde, **dilekçe sahibi** temyiz kanun yoluna gidebilir. Buna karşın, iptal kararları hakkında senet borçlusunun temyiz yoluna başvurusu hiçbir şekilde söz konusu olamaz. Nitekim Yargıtay'ın Ticaret Dairesi olan 11. Hukuk Dairesi de, iptal kararları aleyhine, senet borçlusunun kanun yollarına başvuramayacağını kabul etmiştir.

2.12 Kıymetli Evrak Türlerine Göre İptal Usulü

2.12.1 Emre Yazılı Senetlerin İptali

İptal konusunda en geniş düzenleme emre yazılı senetler için getirilmiştir. TTK'nın 831. maddesine göre poliçenin iptali hakkındaki hükümler (varant ve makbuz senedi dışındaki) emre yazılı senetlerin iptali hakkında da uygulanır. Bunun sonucu poliçenin iptali hakkındaki hükümler ilke olarak tüm emre yazılı kıymetli evrakın iptal işlemini düzenler.¹⁷¹ Poliçenin iptali ise 757 ve 765. maddelerde düzenlemiştir. Dolayısıyla emre yazılı çek, poliçe, bono hakkında da aşağıdaki hükümler uygulanır.

Rızası olmaksızın poliçesi elinden çıkmış olan kimse, hamilin yerleşim yerindeki veya ödeme yerindeki asliye ticaret mahkemesine başvurarak önleyici tedbir olarak muhatabın poliçe bedelini ödemekten

---

¹⁷⁰ Bonoda düzgün cirolara dayanarak hamili olduğunu iddia eden kişi tarafından senedin kaybedilmesi üzerine mahkemeden aldığı (iptal) kararı aleyhine senet borçlusunun kanun yoluna başvurma yetkisi yoktur. Yargıtay 11. HD., 1959/3301 E., 1960/27 K., 07/01/1960 T. (ÖĞÜTÇÜ / ALTIN, a.g.e., s.148)

¹⁷¹TUNA, Ergun: Ticaret Hukuku Prensipleri, İstanbul, 2009, s.62

yasaklanmasını talep edebilir. Ödeme yeri ibaresi önceki bölümde de değinildiği üzere yeni kanun ile getirilmiştir¹⁷².

Hamiline yazılı senetlerde iptal davası açılmadan ödemeden men kararı verilememesine karşın, emre yazılı senetlerde böyle bir şart aranmamaktadır. Emre yazılı senetlerde istenirse doğrudan doğruya iptal davası açılabileceği gibi, ödeme yasağı talebinde de bulunulabilir.

Önleyici tedbir yargılaması bir dava olmadığından, çekişmesiz yargıya girdiğinden, zamanaşımını da kesmeyecektir. Kaldı ki bu yargılamaya borçlu katılmamıştır ve işlem de icra işlemi ya da dava niteliğinde değildir. Bu sonuç, TTK'nın 761. maddesinden de çıkarılabilir. Bu maddede, vadesi gelen poliçelerde zaman aşımı, poliçeyi getirme süresi olan üç aydan önce dolacaksa, mahkemenin bu süre ile bağlı olmayacağı belirtilmiştir. O halde, önleyici tedbir talebi ve bunun sonucu olarak verilen karar zamanaşımını kesmeyecektir.

Önleyici tedbir alınmasına ilişkin karar, zayi edilmiş senedin kimin elinde olduğunun bilinmesi halinde dahi alınabilir. TTK'nın 665. ve 758. maddelerinden bu sonuç çıkmaktadır. Zira kanun, istirdat davası devam ettiği sürece önleyici tedbirlerin devam edeceğini öngörmektedir¹⁷³.

Bu aşamadan sonra, senedin kimin elinde olduğunun bilinip bilinmemesine göre iptal ya da istirdat davası açılır.

TTK'nın 758. maddesine göre, emre yazılı senedi eline geçiren kişi belli olduğu takdirde mahkeme, dilekçe sahibine istirdat davası açması için uygun bir süre verir. Dilekçe sahibi, belirlenen süre içerisinde davayı açmazsa mahkeme, borçlu hakkındaki ödeme yasağını kaldırır.

İstirdat davası, senedin kimin elinde olduğunun bilinmesi durumunda açılacaktır. Bu dava hukuki niteliği itibarıyla TMK'daki taşınır davasıdır.

¹⁷² KENDİGELEN, Abuzer: Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 2. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2013, s.63

¹⁷³ DİRİKKAN, a.g.e., s.43

Ancak TMK'daki taşınır davasından farklı olarak bu davanın başarı ile sonuçlanması için, senedi elinde tutanın kötü niyetli ya da senedin iktisabında ağır kusurlu olması gereklidir.

Burada iki ihtimal söz konusu olacaktır. Senedin kimin elinde olduğu baştan biliniyorsa artık bu ihtimalde iptal davası açılamaz. İkinci ihtimalde hâkimin yapacağı ilanların sonucunda senedin kimin elinde olduğu belli olabilir ve bu durumda da senet iptal edilmeyip, istirdat davası için uygun süre verilir ve böylece en başa dönmüş olur.

Senedin kimin elinde olduğu belli değilse ya da senet yok olmuşsa, yanmışsa artık iptal davası açılmak zorunludur. Ancak iptal talebinde bulunan kişinin, senedin elindeyken zayi olduğunu kuvvetle muhtemel gösteren delilleri mahkemeye sunması gerekir. Burada mümkünse senedin bir sureti ya da fotokopisinin ibraz edilmesi ya da senedin esasına ilişkin içeriği hakkında bilgi verilmesi gerekir. Mahkeme, dilekçe sahibinin, senet elinde iken zayi olduğuna dair verdiği bilgilerin doğruluğunu kuvvetle muhtemel görürse ilan yolu ile poliçeyi eline geçireni, poliçeyi belli bir süre içinde getirmeye davet eder; aksi durumda senedin iptaline karar vereceğini de ihtar eder. Senedin iadesine ilişkin ilan Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile üç defa yapılır. Senedi iade süresi en az üç ay ve en çok bir yıldır. Vadesi gelmiş senetlerde zamanaşımı üç ayın dolmasından önce gerçekleşecekse mahkeme üç aylık süre ile bağlı değildir. Bu süre, vadesi gelen senetler hakkında birinci ilan gününden, vadesi gelmeyen senetler hakkında vadenin gelmesinden itibaren başlar. Bu ilanlar sonucunda senet iade edilirse, davacıya istirdat davası açması için süre verilir. Elden çıkan senet belirlenen süre içerisinde ibraz edilmezse de mahkeme senedin iptaline karar verir.

Mahkeme, iptale karar vermeden önce borçluya, poliçe bedelini tevdi etmeyi veya yeterli teminat karşılığında bunu ödemeyi de emredebilir. Teminat, senedi iyi niyetle kazanan kişinin zararlarına bir karşılık teşkil eder. Senet iptal edildiği veya senetten doğan haklar diğer bir sebeple ortadan kalktığı durumda, teminat geri alınabilir.

2.12.2 Hamile Yazılı Senetlerin İptali

İptali mümkün olan hamile yazılı bir senet zayi olmuşsa, bu senedin iptali için emre yazılı senetlerde olduğu gibi mahkemeye başvurmak gereklidir. İptal talebi ile başvuru mahkemeden, ayrıca önleyici tedbir kararı da istenebilecektir.

Hamiline yazılı senetlerde, emre yazılı senetlerin iptali usulünden farklı olarak, ancak iptal talep edilmişse önleyici tedbir kararı istenebilir. TTK'nın 662. maddesinde "dilekçe sahibinin talebi üzerine" denildiğine göre, önce iptal talebini içeren bir dilekçeyle başvuruda bulunmak gerekir. Öte yandan, 661. maddede "iptal talebi" ondan sonraki maddesinde ise "ödeme yasağı kararı" düzenlendiğinden, bu durumda önleyici tedbir kararının, iptal talebinden sonra verileceğini gösteren bir husus olarak kabul edilebilir¹⁷⁴.

Önleyici tedbirin alınmasına dair talebin iptal isteminden sonra yapılabileceği şeklinde kanunda yer alan düzenlemenin, senedi zayi eden hamilin aleyhineymiş gibi düşünülse de her iki talebin de eş zamanlı olarak yapılabilmesi imkânının bulunması, bunu kısmen önleyebilecektir. Kanunda engelleyici bir hüküm bulunmadığından, iptal ve önleyici tedbir taleplerinin aynı anda yapılması mümkün sayılmalıdır¹⁷⁵.

Hamiline yazılı senetlerde, önleyici tedbir talebinin en erken iptal talebi ile birlikte yapılabilmesi, senedin kimde olduğunun bilinmesi halinde istirdat davası açmak gerektiğinden, iptalin talep edilememesi ve dolayısıyla bu durumda TTK'ya göre önleyici tedbir alınmaması sonucunu doğuracaktır. Bununla beraber, TTK'nın 662. maddesi çok açık olduğundan, iptal talebinden önce bu kanunun hükümlerine göre önleyici tedbir kararı alınması için talepte bulunmak mümkün değildir. Önleyici tedbir kararının alınmasını, senedin iptalini isteyebilecek kişiler isteyebilir. Bu tedbirlerin alınması, daha önce de belirtildiği gibi ancak senedin nisbi anlamda zayi olması halinde söz

---

¹⁷⁴ DİRİKKAN, a.g.e., s. 73

¹⁷⁵ DİRİKKAN, a.g.e., s. 73

konusu olabilecektir, zira senet başkasını eline geçemeyecek şekilde tamamen yok olmuşsa, böyle bir talepte bulunmak da gereksizdir¹⁷⁶.

Önleyici tedbir kararına karşın yapılan ödeme borçluyu borcundan kurtarmaz. Hamile yazılı olan senetlerde, hâkimin borçluya senet bedelinin tevdi edilmesi konusunda yetki verilmesi konusu yasada düzenlenmemiştir. Ancak, kanunda düzenlenmese de, TBK'nın 107. maddesine göre, borcun bir yere tevdi edilmesi düşünülebilir. Nitekim ödeme yasağı kararı ile birlikte ödeme talebinde bulunan kimsenin hak sahipliği konusunda kuşkuya düşülmesi şartı gerçekleşmiştir¹⁷⁷.

Hamile yazılı senetlerde, emre yazılına aksine, senedin kimde olduğunun belli olması ihtimalinde, istirdat davası açılabilmesine dair açık bir düzenleme yoktur. Fakat bu tür senetler için de bu tür imkânın tanınması ve emre yazılı senetlerde olduğu gibi, davanın açılması için süre verilmesi uygun olacaktır¹⁷⁸.

Burada da tıpkı emre yazılı senetlerdeki gibi senet ferdileştirilmelidir. Senedin mümkün olduğunca bütün unsurları dilekçede belirtmelidir. Öte yandan dilekçe sahibi senede zilyet olduğunu ve onu zayi ettiğini kuvvetle muhtemel gösterir delilleri mahkemeye ibraz etmelidir.

Münferit kuponlar zayi edilmişse, esas senedin ibrazı, dilekçe sahibinin haklı olduğuna karine teşkil eder¹⁷⁹. Kupon varakası veya talonun zayi olduğuna dair asıl senedin mahkemeye ibrazı, senedin zayi olduğunun ispatı açısından yeterli sayılır¹⁸⁰.

Hâkim dilekçe sahibinin, senedin zilyedi olduğu ve onu zayi etmiş olduğuna dair verdiği dilekçenin doğruluğunu inandırıcı bulursa, belli olmayan hamili ilan yolu ile davaya konu senedi, belirlenen süre içerisinde

---

¹⁷⁶ Kıymetli evrakın kaybolması halinde uygulanacak hükümleri yırtılmış, parçalanmış, fiziken kullanılamaz hale gelmiş senetlere uygulanması düşünülemez. Yargıtay 11. HD., 2008/1760 E., 2009/5874 K., 18/05/2009 T. (COŞKUN, a.g.e., s. 1001)

¹⁷⁷ DİRİKKAN, a.g.e., s. 74

¹⁷⁸ DİRİKKAN, a.g.e., s. 74

¹⁷⁹ DİRİKKAN, a.g.e., s.74

¹⁸⁰ SEZER, a.g.e., s.119

mahkemeye ibraz etmeye, belirlenen süre içinde senedin mahkemeye ibraz edilmemesi halinde, senedin iptaline karar vereceğini ilan eden ihtar eder. Burada mahkemenin ibraz için belirleyeceği süre poliçeden farklı olarak TTK'nın 663. maddesi uyarınca en az altı aydır. Bu süre ilk ilan gününden itibaren işlemeye başlar. Bu altı aylık süre mahkemece uzatılabilir fakat kısaltılamaz¹⁸¹. İlan TTK'nın 35/4. maddesindeki gazete ile üç kere yapılır. Fakat mahkeme başka şekillerde yapılmasını uygun görebilir. Mahkeme yapacağı ilanda, senedin ne zaman, nerede, kim tarafından ve ne şekilde kaybedildiği ve senedin teşhisine yarayacak özelliklere yer verir¹⁸².

Mahkemece yapılan ilan üzerine senet ibraz edilirse, mahkeme TTK'nın 665. maddesine göre dilekçe sahibine, senedin istirdadına ilişkin dava açması için süre verir. Bu süre içerisinde dava açılmazsa, mahkeme senedi geri verir ve ödeme yasağını kaldırır. Her ne kadar bazı yazarlar iptal davasına bakan mahkemenin istirdat davasını bekletici mesele yapması gerektiğini savunmuşlar ise de, senedin ibrazı ile artık elde bulunduran belli olduğundan, senedin zayi olmadığı anlaşıldığından iptal davası konusuz kalacaktır. İstirdat davasının sonucunun beklenmesinin eldeki iptal davasına herhangi bir etkisi olmayacaktır. Davaya konu olan senet çünkü artık ortaya çıkmıştır. Uygulamada bizim de katıldığımız görüşe göre, senedi ibraz eden aleyhine istirdat davası açması için iptal davasının davacısına 20 günlük kesin süre verilmekte, önleyici tedbir kararının 20 gün daha devam etmesine, davacının istirdat davası açıp, mahkemece ödeme yasağının devamı yönünde ihtiyati tedbir verildiğine dair kararın bu süre içinde mahkemeye ibraz edilmemesi halinde ödeme yasağının kendiliğinden kalkmış sayılmasına karar verilmektedir. Yani, senet ortaya çıktığında mahkemece yapılacak iş, iptal davası hakkında konusuz kalması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına ilişkin karar tesis etmek, aynı nihai kararda davacı yana verilecek süre içerisinde istirdat davası açmak için süre tanımak aksi takdirde mevcut ödeme yasağının kalkacağını ihtar etmekle yetinmek olmalıdır.

---

¹⁸¹ POROY/TEKİNALP, a.g.e., s.123

¹⁸² ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 303

TTK'nın 668. maddesi uyarınca banknot ve büyük miktarda çıkarılıp görüldüğünde ödenmesi gereken ve para yerine ödeme aracı olarak kullanılan ve belirli bedelleri yazılı olan diğer hamile yazılı senetlerin iptaline karar verilemez. Devlet tarafından çıkarılmış olan tahvillere ilişkin özel hükümler saklıdır. Banknot veya para yerine kullanılan hamile yazılı senedi kaybeden kimse, TMK'nın 991. maddesi uyarınca kötü niyetli zilyede karşı taşınır davası ya da sebepsiz zenginleşme davası açabilir. TMK'nın 990. maddesine göre de, zilyet iradesi dışında elinden çıkmış olsa bile, para ve hamile yazılı senetleri iyi niyetle edinmiş olan kimseye karşı taşınır davası açamaz¹⁸³.

2.12.3 Nama Yazılı Senetlerin İptali

TTK'nın 654. maddesinde nama yazılı senet tanımlanmıştır. Buna göre, belli bir kişinin adına yazılı olup da onun emrine kaydı içermeyen ve kanunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evrak nama yazılı senet sayılır. Buna göre bir senedin nama yazılı senet sayılabilmesi için, senette emre kaydının bulunmaması, kanunen emre yazılı senetlerden olmaması, senedin belli bir kişi adına yazılmaması gerekir. Nama yazılı senetler, nama yazıldıkları için, illi senet türlerindedir. Nama yazılı senetlerin devri, devir beyanı ve senet zilyetliğinin teslimiyle devredildiklerinden, zayi olmaları halinde, borçlunun gerçek ve meşru hak sahibinden başka birisine ödemede bulunarak borcundan kurtulma ihtimali oldukça zayıftır. Buna rağmen, hak sahibinin senedin içerdiği hakkı, borçludan talep edebilmesi için, senet zilyetliğinin borçluya teslimi şarttır. Yazılı senedin zayi olması halinde, hak sahibi senedin zilyetliğini borçluya ibraz ederek senetteki hakkı talep edemeyecektir. Böyle durumla karşılaşan

---

¹⁸³Davalı vekili, müvekkilinin iyiniyetli olduğunu ve çekleri ciro yolu ile mal karşılığı olarak 3.kişilerden aldığını savunmuştur. (Eski)TMK'nın 903. maddesinde öngörülen kuralın aksine, TTK'nın 704. maddesi uyarınca, hamile yazılı çeki kötü niyetle iktisap etmiş olduğu veya iyiniyetle ve fakat ağır kusuru bulunarak çeki iktisap eden hamile karşı istihkak, yani çek istirdat davası açılabilir. Davacının bu iddiayla açtığı davada, tanık dâhil her türlü delil ibraz ve ikame edilebilir.Bu itibarla, mahkemece, ispat külfeti davacıda olmak üzere, davacıya tanık dâhil olmak üzere her türlü kanıt ibraz hakkı tanınmak ve ibrazı halinde bu delilleri değerlendirmek ve davalının da karşı delilleri varsa, ibraz olanağı sağlanmak ve bu delillere göre oluşacak sonuç çerçevesinde bir karar verilmek gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş ve kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir. Yargıtay 11. HD., 1997/5906 E., 1997/6325 K., 29/09/1997 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

hak sahibi, mahkemeden iptal kararı alıp, bu iptal kararını borçluya ibraz ederek, senedin içerdiği hakkı borçludan isteyebilir¹⁸⁴.

TTK'nın 657. maddesi nama yazılı senetlerin iptalini düzenlemiştir. Nama yazılı senetler hamiline yazılı senetlere ilişkin hükümlere göre iptal olunur. Borçlu, senette ilanların sayısını azaltmak veya mehilleri kısaltmak suretiyle iptal için daha basit bir usul öngörebileceği gibi, alacaklı kendisine senedin iptal ve borcun ödendiğini gösteren, resmen düzenlenmiş veya usulen onaylanmış bir belge verdiği takdirde, senet ibraz edilmeksizin ve iptaline karar verilmeksizin de geçerli olmak üzere ödemek hakkını da saklı tutabilir. Görüldüğü üzere, bu durumda TBK'nın 105. maddesine dönüş söz konusu olmaktadır¹⁸⁵.

Kural olarak bütün nama yazılı senetlerin iptali istenebilir. Kural olarak bütün nama yazılı senetlerin iptali istenebilir. Kural olarak nama yazılı senetlerin iptaline, hamiline yazılı senetlerin iptaline ilişkin hükümler uygulanır¹⁸⁶. Nama yazılı senedi zayi olan hak sahibi yetkili ve görevli mahkemeye başvurarak TTK'nın 661 vd. maddelerine göre ödeme yasağı ve senedin iptalini talep edebilir. Davacının mahkemeye sunacağı dilekçede, iptali istenen nama yazılı senedin bütün içeriğinin detaylı olarak açıklanması gerekir. Senedin numarası, tanzim tarihi, keşide tarihi, senette mündemiç olan bedelin miktarı, hakkın mahiyeti hususunda mahkemeye inandırıcı bilgi ve belge sunması gerekir¹⁸⁷.

---

¹⁸⁴TTK'nın 557. maddesi gereğince bonoda mündemiç olan hak senetten ayrı olarak dermeyeran edilemez. Bu nedenle davacı kaybolan asıl senet nedeni ile zayi belgesi almış ve böylelikle de senetsiz borçlu aleyhine dava açmak hakkını kazanmış bulunmaktadır. Ancak davacının alacağının varlığını da ispat etmesi gerekir. Davacı zayi olan senetle alacaklı olduğunu 17.11.1976 tarihli kasa fişi ile mezkûr senetten dolayı borçlu olduğu miktarı davacı bankaya yatırmış ancak 16.12.1976 tarihli kasa fişi ile de, senet kendisine iade edilmediği için bankaya borçlu olup, yatırmış olduğu miktarı bankadan tahsil etmiştir. Bu arada borçlu olmadığını söyleyen davalı ise davacıya hitaben yazdığı 7.2.1977 tarihli mektupta dava konusu olan senedin borçlusu olduğunu bizzat bildirmektedir. Bu durumda davacı zayi olan senede mündemiç olan alacağını ispat ettiğine göre davanın kabulüne karar verilmek gerekirken yazılı şekilde, iddianın ispat edilmediğinden ve gereksiz olarak yapılmış olan anda dayanılarak davanın reddi cihetine gidilmesi isabetsizdir. Yargıtay 11. HD., 1979/1436 E., 1979/1416 K., 21/03/1979 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

¹⁸⁵TEKİL, a.g.e., s. 70

¹⁸⁶SEZER, a.g.e., s. 131

¹⁸⁷Zayi nedeniyle iptali istenilen kıymetli evrak, çok sayıda çıkarılan senet ise, bunların ferdileştirilmesine yarayacak seri numaralarının ve hamillerinin bildirilmesi şarttır. **Ferdileştirme yapılmadan senedin iptaline karar verilemez.** Yargıtay 11. HD., 1999/437 E., 1999/2401 K., 22/03/1999 T. (GÜLTEKİN, a.g.e., s.134, dn., 203)

Nama yazılı senetlerin iptalinde, hamiline yazılı senetlerin iptalinden farklı olarak davacı, senedin zilyedi ve meşru hamili olduğunun yanında senedin kendi adına veya hukuki halefi adına yazıldığını ileri sürmesi ve mahkemede inandırıcı bir kanaat uyandırması gerekir¹⁸⁸.

Nama yazılı senetlerde iptal davasının ilan aşaması ve istirdat davası safhalarında hamile yazılı senetlere ilişkin hükümler aynen uygulanır. Bu nedenle hamiline yazılı senetlerin iptali kısmındaki açıklamalarımız nama yazılı senetlerin iptali usulünde de geçerlidir.

Nama yazılı paye senetleri eğer emre kaydını içermiyorsa, yasal olarak, emre yazılı senetlerde sayılacağından, nama yazılı pay senetlerinin iptali, emre yazılı senetlerin iptali usulüne tabidir. TTK'nın 657/2. maddesi uyarınca nama yazılı senetlerin iptal edilme usulü bazı hallerde borçlunun kabulüyle değiştirilebilir. Nama yazılı senetlerin iptali konusunda hamile yazılı senetlerin iptali hükümlerinin uygulanmayacağı durumlardan birincisi kanunun saklı tuttuğu hükümler, ikincisi ise, borçlunun iradesiyle daha basit olarak belirlenen iptal usulüdür.

TTK'nın 657/1. maddesinde aksine hükümler olmadıkça ibaresinden de anlaşılacağı üzere, özel düzenleme olan durumlarda nama yazılı senetlerin iptali genel iptal usulü olan hamile yazılı senetlerin iptaline tabi olmaz. Nama yazılı senetlerin iptali için özel hüküm bulunmuyorsa hamiline yazılı senetlerin iptaline göre iptal edilir. Mesela, nama yazılı poliçe, çek ve bonoda poliçenin iptaline ilişkin hükümler uygulanır. İpotekli borç senedi ve irat senetlerinde ise, TMK'nın 925. maddesindeki kurallar uygulanır.

Doğuştan ya da kanunen emre yazılı senet sayılan poliçe, bono ve çek üzerine “emre değildir” kaydı düşülerek nama yazılı senet haline getirilse bile, kambiyo senetlerinin iptali nama yazılı senetlerin iptalinin düzenlendiği hamile yazılı senetlerin iptali hükümlerine göre değil, TTK'nın 757 vd. maddelerinde düzenlenen poliçenin iptaline ilişkin hükümlere göre iptal

---

¹⁸⁸ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 304

edilir¹⁸⁹. Kambiyo senetlerinin iptali için poliçe hükümlerine atıf yapıldığından, poliçenin iptalini düzenleyen TTK hükümlerinde senedin emre ya da nama yazılı olmasına göre bir ayırım yapılmadığından, kambiyo senetlerinin iptalinde TTK'nın 757 vd. maddeleri uygulanır¹⁹⁰.

Makbuz senedi ve varant'ın zayi olması halinde TTK'nın 849. maddesi uygulanacaktır. TTK'nın 849. maddesine göre, makbuz senedi veya varantı kaybeden hamil, bu senetlere malik olduğunu ispat etmek ve teminat vermek suretiyle, mağazanın bulunduğu yerdeki mahkemeden alacağı izin üzerine, durumun kararda gösterilen o yer gazetelerinde ilanından ve itiraz için verilecek sürenin geçmesinden sonra ikinci bir nüsha alabilir. Kaybolan varantın süresi geçmişse, hamilin istemi üzerine mahkeme aynı şekilde borcun ödenmesine izin verebilir. İzin, mağazaya ve varanta ilişkin ise, hem mağazaya hem de ilk borçluya tebliğ olunur. Alacaklının, mağazanın bulunduğu yerde bir de yerleşim yeri göstermesi gerekir. Mağaza sahibi ve borçlu izin kararına itiraz edebilirler. İtiraz üzerine mahkeme derhâl hükmünü verir. Hüküm alacaklı lehine ise, icranın geri bırakılmasına karar verilemez. Ancak, ilgililerin istemi üzerine, icra mahkemesi hüküm kesinleşinceye kadar tevdi olunan eşyanın satışından elde edilecek paranın icra veznesinde saklanmasına karar verebilir.

---

¹⁸⁹ SEZER, a.g.e., s.136

¹⁹⁰ SEZER, a.g.e., s. 136

3. BÖLÜM

İPTAL DAVASININ SONUÇLARI

3.1 İptal Kararının Olumlu Sonucu

Alınan iptal kararı davacının hak sahipliğini borçluya karşı göstermesi bakımından önemlidir. Yani, hak sahibinin teşhisine imkân verir. Bu husus, iptal kararının olumlu sonucudur. İptal kararını almış olan şahıs, iptal edilmiş senetteki mündemiç haklarını ileri sürebilir, borçlu da bunun yanı sıra kendisine ödemedede bulunarak borcundan kurtulabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken şey, borçlunun iyi niyetle hareket etmiş olmasıdır¹⁹¹.

3.2 İptal Kararının Olumsuz Sonucu

Verilen iptal kararıyla zayi edilen kıymetli evrakın özelliği kısmen yok edilmekte, teşhis fonksiyonu ortadan kalkmaktadır. Bu da kararın olumsuz neticesidir. Bu kararın verilmesiyle, bir taraftan artık hakkın dermeyanı bakımından senedi elde bulundurmamak ve ibraz etmek mecburiyeti ortadan kalkmakta, öte yandan da böyle bir şey gereksiz bir hal almaktadır. Başka bir söyleyişle, iptal kararını alan davacı, borçludan, kendisine senedi ibraz etmeden ödemedede bulunmasını isteyebilmek hakkı kazanmaktadır. Böylece, borçlu bakımından senedi ibraz edene ödemek mecburiyeti ortadan kalkmaktadır¹⁹².

İptal kararı ile birlikte, senedi elinde bulunduran üçüncü kişi, emre yazılı senetlerde muntazam ciro zincirinin, hamile yazılı senetlerde ise, sadece hamil olmanın yarattığı hak sahipliği karinesinden yararlanamayacaktır. Yani kıymetli evrakın en önemli özelliği olan senedin hak sahibinin teşhis fonksiyonu ortadan kalkar. Böylece, borçlu senedi elinde

---

¹⁹¹ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s.274

¹⁹²ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s.275

tutan üçüncü kişinin ödeme isteğini reddetmesinden ötürü ortaya çıkabilecek zararlardan çekinmesine gerek kalmaksızın bu talebi reddedebilir.

İptal kararının her iki etkisi de, “hak sahipliğinin teşhisine” ilişkindir. Maddi hukuk yönünden kararın herhangi bir etkisi yoktur. Maddi hukuk yönünden mevcut durum aynen kalır. İptal kararı, hakkın varlığına, içeriğine, hak üzerindeki tasarruf yetkisine etki etmez. Bu kararlar, senedi elinde bulunduran üçüncü kişinin hakkının sona erdiği, onun yerine artık davacının hak sahibi olduğu sonucuna da varılamaz. Senet üçüncü kişinin elindeyse, bu şahsın alacaklı sıfatı, verilen iptal kararına rağmen devam eder. Bu da demek oluyor ki, iptal kararı sadece, davacının senedi ibraz edememesine rağmen, hak sahibiymiş gibi kabul edilmesine imkân vermektedir¹⁹³.

3.3 İptal Kararının Senetle İlgisi Olan Taraflar Arasındaki İlişkilere Etkisi

3.3.1 Karar Hamili İle Senet Borçlusu Arasındaki İlişkiye Etkisi

İptal kararı, karar hamilinin alacaklı olarak teşhisine imkân sağlar ve kararın kesinleşmesinden itibaren etkisini göstermeye başlar. İptal kararının kesinleşmesinden sonra karar hamili, elinde senet olmadığı halde hakkını ileri sürebilmek imkânı bulur. Alacak muaccel olmuşsa, iptal kararının hamili, başkaca bir işleme lüzum kalmaksızın hakkını borçluya karşı ileri sürebilir. Bunun için mahkeme ilamını göstermesi ve kimliğini ibraz etmesi yeterlidir. Bu durum, yalnızca senetteki hakkın alacaklısı sıfatıyla iptal kararını elde eden kişi için geçerlidir. Fer'i zilyet durumunda olan kişiler, ancak bu hakkın kendilerine sağladığı yetkileri kullanabileceklerinden ifayı talep edemezler¹⁹⁴. Öte yandan iptal kararı hamili, isterse yeni bir senedin ihdasını da talep edebilir. Borçlu bu talebi bunun için gerekli masrafların önceden ödenmiş olması karşılığında yerine getirir.

---

¹⁹³ GÜLTEKİN, a.g.e., s.146

¹⁹⁴ DİRİKKAN, a.g.e., s.86

İptal kararı hamili olan davacı, iptal kararı üzerine hakkını senetsiz olarak da ileri sürebilecektir. Borçlu iptal kararı hamilinin söz konusu mahkeme kararını ibraz etmesi ve kararda adı geçen alacaklının kendisi olduğunu ispat etmesi üzerine, ağır kusuru ve hilesi bulunmaksızın iptal kararı hamiline ödemedede bulunursa, borcundan kurtulmuş olur. Yani, hile ya da ağır kusuru olmadıkça iptal kararı hamiline yapacağı ödemeye borcundan kurtulacak olan senet borçlusunun ödemeye yanaşması durumunda karar hamili olan davacı ile aralarında mesele kalmayacaktır¹⁹⁵. Fakat borçlu iptal kararı hamilinin iptal kararını haksız olarak elde ettiğini biliyorsa borcundan kurtulamaz. Dolayısıyla, senet borçlusu, karar hamiline, onun hak sahibi sıfatının olmadığını bile bile kasten ya da ağır kusurla ödeme yaptığı takdirde, bundan ötürü sorumlu olacaktır¹⁹⁶.

Hakkın senetsiz olarak ileri sürülmesi, yani, iptal kararının senet yerine geçmesi, iptaline hükmedilen senede bağlı alacağın muaccel olması halinde mümkündür. Bu durumda, kararı borçluya ibraz eden alacaklı doğrudan doğruya senet bedelinin kendisine ödenmesini isteyebilir¹⁹⁷. Ancak iptal kararı ilamlı icraya da konu olamaz.

İptal kararı hamili, yeni bir senedin düzenlenerek kendisine verilmesini borçludan isteyebilir. Yeni senet düzenlenmesini isteyen iptal kararı sahibi, bununla ilgili masrafları ödemekle yükümlüdür. Yeni bir senet düzenlenmesine ilişkin talep kapsamı bakımından, senet bedelinin

---

¹⁹⁵ *Nitekim Doktrinde KENDİGELEN, borçlunun iptal kararı hamilinin mahkeme kararını ibraz etmesi üzerine, iyi niyetli olarak karar hamiline ödemedede bulunursa, borcundan kurtulmuş olacağı yönünde somut bir davada rapor tanzim etmiştir*:ETK'nın 730/I-b.20 maddesi uyarınca çekler hakkında da uygulama alanı bulan ETK 669 vd. maddelerinde düzenlenen poliçenin iptaline ilişkin hükümler kapsamında açılacak iptal davasının hasımsız olduğu ve yapılan ilanlar üzerine iptali talep edilen senetler ibraz edilmediği sürece hasımsız olarak görülmeye devam edileceği, bu yönü ile **dava sonunda verilen kararında esasen maddi hukuk anlamında bir kesin hüküm oluşturmayacağı** her türlü tartışmadan uzaktır. Bununla birlikte verilen iptal hükmünün bir yandan zayıf edilen kıymetli evrakın teşhis fonksiyonunu kısmen kaldırdığı, öte yandan ise iptal davasını açan kişinin borçluya karşı hak sahipliğini teşhise olanak sağladığı göz ardı edilmemelidir. Eş söyleyişle, iptal kararını alan kişi, senet borçlusuna karşı senette mündemiç olan hakkı, senet olmaksızın dahi ileri sürebilme imkânını ele geçirmiş olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında davacı vakfın iptal kararı üzerine çek bedellerini, haricen, lehine iptal kararı verilen kişiye ödemesinde herhangi bir hukuka aykırılık yoktur. Davacı **iptal kararına dayalı olarak ve iyi niyetle yaptığı ödeme sonunda tamamen borcundan kurtulacağından**, artık keşideci aleyhine bu senetlere dayalı olarak bir takip yapılması da söz konusu olamayacaktır. Bu yönü ile menfi tespit davasının, davacı hakkında icra takibine girişen davalılardan M açısından kabulü gerekir. (KENDİGELEN, Abuzer: Hukuki Mütalaalar(Mahkeme Kararlarıyla Birlikte) Cilt VI, Arıkan Yayınları, İstanbul, 2004, s. 277)

¹⁹⁶ Yargıtay 11. HD., 1979/4774E., 1979/5123K., 08/11/1979 T. ERTEKİN/KARATAŞ, a.g.e., s. 63

¹⁹⁷ ERTEKİN/KARATAŞ, a.g.e., s. 64

ödenmesine ilişkin talep gibidir¹⁹⁸. İptal kararı hamili davacının bu hakkı, alacağın müeccel olması durumunda söz konusu olur. Böylece karar hamili, alacak muaccel hale gelene kadar senette oluşan hak üzerinde tasarruf edebilmek amacı ile borçludan yeni bir senedin düzenlenerek kendisine verilmesini isteyebilir. Eğer alacak zaten o anda muaccel ise, karar hamilinin senet elindeymiş gibi doğrudan doğruya ifayı talep etme imkânı olduğuna göre, yeni bir senedin verilmesinde herhangi bir menfaati olmayacaktır.

Hisse senetlerinin iptali halinde talep, mutlak ortaklık haklarını elde etmek amacıyla yapılır. Ayrıca iptal kararı hamili, hiçbir zaman yeni bir senet düzenlenmesini talep etmek zorunda değildir. İptal kararı hamili, dilerse yeni senet ihdasını talep etmeyip ve bekleyerek borç muaccel olduktan sonra doğrudan doğruya ifayı talep edebilir. Yani davacının yeni bir senedin düzenlenmesini isteme tamamen kendi tercihine kalmıştır.

İptal davası hasımsız olarak açılan bir dava sonucunda alındığından mahkemece verilen bu karar dilekçe sahibinin alacaklılık sıfatını kesin olarak göstermez. Bu nedenle, borçlu iptal kararı hamilinin kendisine başvurması halinde, senet iptal edilmeseydi hangi def'ileri ileri sürebilecek idiyse, onları ileri sürebilir.

Borçlunun iptal kararı hamiline karşı ileri sürebileceği def'ilerin bir kısmı, karar hamilinin alacaklılık sıfatına ilişkin olabilir. Borçlu, iptal kararı hamilinin senede hiçbir zaman sahip olmadığını, senedi çaldığını, senet metninde tahrifat yaptığını, borcun yenilendiğini ya da takas edildiğini veya senette yazılı hakkı başkasına temlik etmesine karşın gerçek alacaklının ticari tecrübesizliğinden yararlanarak ziya olayını iddia ettiğini ve bu sebeple mahkemedен iptal kararı aldığı yönünde def'iler ileri sürebilir¹⁹⁹. Senet ibraz edilmedikçe ödememe def'i hariç bir iptal kararı verilmiş olması, bu def'ilerin dermeyanını engellemez. Ancak karar hamili hak sahibi olduğunu iptale ilişkin yargılamada az ya da çok ispat ettiğinden ötürü, bu def'ileri iddia eden borçlu bunları ispat etmek zorundadır. Borçlu, def'ilerin dayandığı sebepleri

---

¹⁹⁸ GÜLTEKİN, a.g.e., s. 149

¹⁹⁹ GÜLTEKİN, a.g.e., s. 151

ispatlarsa, iptal kararı hiçbir sonuç doğurmaz ve etkisini kaybeder. Bu durumda, bu def'ilere karşı iptal kararı hamilinin yapacağı şey ise, senette borçlu olarak görülen kişiyi dava etmektir²⁰⁰.

Borçlunun ileri sürebileceği def'iler, borcun niteliğine ya da varlığına ilişkin de olabilir. Mesela, borçlu, yazılı olan hakkın hiçbir zaman doğmadığı, mehil verildiği veya ıskat edildiği ya da ödeme yasağının veyahut iptal kararının ilanından önce borçlunun iyi niyetle edada bulunması gibi bir sebeple sukut ettiğine ilişkin def'ileri ileri sürebilir. Fakat bu def'iler zayi konusu olan kambiyo senedinin niteliğine de aykırı düşmemelidir. Söz gelimi, hamile yazılı senette borçlu senedin rızası hilafına tedavüle çıkarıldığı yolunda bir def'i de bulunamaz. Çünkü senet zayi olmasaydı ve vadesinde borçluya ibraz edilseydi, borçlu bu tür def'ileri senet hamiline karşı dermeyeran edemeyecekti.

Öte yandan iptal kararının iptali, borçlu tarafından yapılan iyi niyetli ödemeyi geçersiz kılmaz.

3.3.2 Senet Borçlusu İle Senet Zilyedi Üçüncü Kişi Arasındaki İlişkiye Etkisi

Gerçek hak sahibi olan veya olmayan bir şahsın elinde bulunan senedin, iptal kararının verilmesinden sonra hiçbir teşhis fonksiyonu kalmamaktadır. Bununla birlikte borçlu bu şahsa ödeme yapmadığı takdirde, hiçbir sorumluluk doğmaz. Senedin zilyedi gerçekten hak sahibi olsa da ödememe nedeniyle öngörülen sonuçların doğması mümkün değildir. Çünkü borçlu ya daha önceden verilmiş bir ödeme yasağı kararına uygun olarak hareket etmekte ya da iptal kararıyla bu imkâna sahip olmaktadır. Borçlu iptal

---

²⁰⁰ TTK'nın 557. maddesi gereğince bonoda yer alan hak, senetten ayrı olarak öne sürülemez. Bu nedenle davacı, asıl senet nedeniyle **zayi belgesi almış ve böylelikle de senetsiz borçlu aleyhine dava açma hakkını kazanmış bulunmaktadır. Ancak, davacının alacağına varlığını da ispat etmesi gerekir.** Davacı zayi olan senette alacaklı olduğunu, (kasa fişi ile) mezkûr senetten dolayı borçlu olduğu miktarı davacı bankaya yatırmış ancak, kasa fişi ile de senet kendisine iade edilmediği için bankaya borçlu olup yatırmış olduğu miktarı bankadan tahsil etmiştir. Bu arada borçlu olmadığını söyleyen davalı ise, davacıya hitaben yazdığı mektupta dava konusu olan senedin borçlusu olduğunu bizzat bildirmektedir. **Bu durumda davacı zayi senette yer alan alacağını ispat ettiğine göre davanın kabulü gerekirken** Yargıtay 11. HD., 1983/2399 E., 1983/2622 K., 17/05/1983 T. (GÜRBÜZ, a.g.e., s. 792)

kararını sunan davacıya ödemede bulunduğu takdirde, ödediği miktar oranında borçtan kurtulur. İptal kararı verildikten sonra, fakat daha davacı bir talepte bulunmadan önce, senede zilyet olan üçüncü şahıs senedi ibraz ederek ödeme talebinde bulunursa, borçlu bakımından yapılacak en doğru hareket, senet bedelini tevdi etmektir. Bu şekilde borçlu borcundan kurtulur ayrıca senedin zilyedi ile iptal davasının davacısı içlerinden hangisinin haklı olduğunun tespiti için mahkemeye başvurabilirler²⁰¹. Senet hamili burada kendi hakkının daha üstün olduğunu tespit ettirebilirse, senet bedelinin kendisine verilmesini talep etmeye hak kazanır. Senet hamilinin, bu arada iptal kararı hamiline ödemede bulunulmaması için, tedbir mahiyetinde, ödeme yasağı kararı alıp bunu tebliğ ettirmesi de mümkündür.

Senet hamili, iptal kararı hamiline ödeme yapıldıktan sonra borçluya başvurmuşsa, sebepsiz zenginleşme kurallarına dayanarak, ödenen meblağın kendisine verilmesini isteyebilir.

Borçlu iptal kararı almasına rağmen, davacının hak sahibi olmadığını bildiği takdirde, bu karara dayanarak ödemede bulunduğu iddiasını ileri sürüp borçtan kurtulamaz. Hile ya da ağır kusurla yapılan bir ödeme borçluyu hiçbir zaman borcundan kurtaramaz. Bu gibi hallerde, ödemedden imtina edip de keyfiyet borçlu ispat edemezse, geciken ödemedden ötürü, senedin zilyedine karşı, temerrüde ilişkin sonuçlara da katlanır. Senedin zilyedi, aslında hakkın sahibi ise, borçlu bu kişiye yapacağı ödeme ile borcundan kurtulur. Ancak

²⁰¹ Aynı çekten dolayı iki meşru hamil olamayacağından gerçek hak sahibinin tespiti gerekir. Dava dışı Nadir hamiline yazılı çekin meşru hamili bulunduğunu, çekin çalındığını ileri sürerek TTK'nın 669 vd. maddeleri uyarınca ödeme yasağı konulmasını ve çekin iptaline karar verilmesini istemiş, mahkeme 27.12.1999 tarihinde çeki ödeme yasağı koymuş bunu muhatap bankaya bildirmiş ve yapılan ilanlar sonucu çekin mahkemeye ibraz edilmemesi üzerine zayı karar verilmiştir. Çek hamili olan Yücel, süresi içinde 10.1.2000 tarihinde hamili bulunduğu çeki muhatap bankaya ibraz etmiş, banka tarafından "Hesap bakiyesi müsait olmadığından ödeme yapılmamıştır" şerhi verilerek çek hamil Yücel'e iade edilmiş ve bu kişi tarafından keşideci-borçlu Y..... Ltd. Şti. hakkında icra takibi yapılmıştır. Dava dışı Nadir ile davacı şirket arasında zayı kararının iptalinden sonra bir ödeme planı yapılmış ise de, dava tarihine kadar çek bedeli ödenmemiştir. Zira BK.83 ve 96 maddesi uyarınca edimin amacı fiilen gerçekleşmemiş, henüz para borcu ödenmemiş olduğundan gerçekleşmiş bir ifadan söz edilemeyecektir. O halde TTK'nın 558/2 maddesi uyarınca zayı belgesi alan Nadir'e iyiniyetle yapılmış bir ödeme olmadığından, keşideci borçlunun borcundan kurtulduğu söylenemez. Bu durumda ortada **çeki dayalı iki ödeme talebi ortaya çıkmıştır. Bunlardan Yücel hamiline yazılı çeki süresinde bankaya ibraz ettiğinden ve çeki elinde bulundurduğundan yasa gereği meşru hamil durumundadır. Dava dışı Nadir ise mahkemeden aldığı ve aksi sabit oluncaya kadar geçerli olamayacağından gerçek hak sahibinin tespiti öncelik alacaktır. O halde mahkemece yapılacak iş; davalı Yücel, Nadir'i hasım göstermek suretiyle bu şahsın aldığı çekin iptaline ilişkin ilamın iptalini talep etmek ve dolayısıyla meşru hamilin kim olduğunu açacağı bu dava ile kanıtlamak üzere önel verilmeli, açılacak dava bu dava ile birleştirilmeli** ve hasıl olacak sonuç dairesinde bir karar verilmelidir. Yargıtay HGK., 2002/19-443 E., 2002/474 K., 05/06/2002 T.(MEYDAN, Nihat/YAPAL, Fadime: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Emsal Kararları 2002-2003-2004, Ethemler Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 333)

borçlunun iptal kararı almış olan davacıya karşı senet zilyedi üçüncü şahsın aynı zamanda hakkın da sahibi olduğunu ispat etmesi lazımdır. Bütün bu zorluklardan kurtulmak isteyen borçlu için başvurulacak yol senet bedelinin tevdiidir²⁰².

Senedin iptaline karar verildiği zaman, iptal edilen senede dayanılarak icra yoluna gidilmesi imkânı kalmaz²⁰³. Zira iptal davasında bedelin tahsiline karar verilemeyeceğinden bu karara dayanılarak icra takibine geçilemez²⁰⁴.

3.3.3 İyi Niyetli Zilyet İle İptal Kararı Hamili Arasındaki İlişkiye Etkisi

Senede zilyet olan üçüncü kişi eğer iyi niyetliyse, bu kazanımı korunur²⁰⁵. İyi niyetli üçüncü kişi, elindeki senedin önceki hamil tarafından zayi edildiğini ve kendisinin de hak sahibi olmayan zilyetten senedi devraldığını sonradan öğrenirse, zayi eden kişiye karşı bir tespit davası açabilir, böylece daha sonra karşılaşacağı iddiaları önceden önlemiş olur.

Genel hükümler çerçevesinde, kıymetli evraka güvenerek bu senet üzerinde iyi niyetle bir hakkı iktisap etmiş olan zilyet karşısında, bu iktisap nedeniyle senet üzerinde artık hakkı kalmayan zayi eden hamilin korunması hakkaniyete uymaz²⁰⁶. Bununla birlikte, iptale ilişkin yargılamanın devamı

²⁰²ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s.284

²⁰³ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s.284

²⁰⁴Yargıtay 11. HD., 1970/3854 E., 1971/504 K., 26/01/1971 T. (ÖĞÜTÇÜ, Tahir / ALTIN Mehmet: Ticari Senetler(Poliçe Bono Çek) ve Özel Takip Yolları, Ankara, 1979, s. 148); Zayi nedeniyle iptal kararı alınmadan senet bedelinin tahsiline karar verilemez Yargıtay 11. HD., 1989/3674 E., 1989/530 K., 06/02/1989 T. (KAÇAK, a.g.e., s. 994)

²⁰⁵Çekin kaybolması sebebiyle açılan davada verilmiş bulunan iptal kararı, bir ilam değil, **tespit niteliğini haiz bir karardır. Ayrıca bu karar, hasımsız olarak verilmiş bulunduğundan davada taraf olmayan iyiniyetli üçüncü kişileri bağlamaz.** Bu husus, ticari senetlerin güvenli tedavül etmesinin de tabii sonucudur. Diğer taraftan dosyada, alacaklı cırantanın, çeki devralırken bunun kaybolduğunu bildiği ve bu durumu bile bile borçlunun zararına olarak devraldığı yolunda bir iddia ve delile de rastlanmamıştır. TTK'nın 690. maddesinin göndermesi ile bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı Kanun'un 599. maddesi gereğince, keşideci borçlu, lehtara karşı ileri sürebileceği şahsi defilerini iyiniyetli hamile karşı ileri süremez. Hamil ve takip alacaklısının çeki iktisap ederken bile borçlunun zararına hareket ettiği de iddia ve ispat edilemediğine göre, borçlunun kötüniyet iddiası sabit olmadığından istemin reddine karar verilmesi gerekirken somut olaya uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir. Yargıtay 12. HD., 2010/33486 E., 2011/14709 K., 07/07/2011 T. (KARANFİL, Kemal: Kambiyo Senetlerinde Sıkça Yapılan Hatalar, 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 194)

²⁰⁶Mahkemece; hamil tarafından yapılan takiple ilgili olarak, dava dışı diğer borçlu A. G. tarafından açılan, takip alacaklısının taraf olmadığı "zayii sebebiyle çek iptali kararı" gerekçe gösterilerek (takip dayanağının da kalkacağı düşünülerek) borçlunun araçlarına konan haczin ve yakalama kararının kaldırılmasına yönelik

süresince ve özellikle ilanlara rağmen ortaya çıkmayan üçüncü kişinin, kendisinin hak sahibi olduğunu ispat etmek konusunda durumu ağırlaştırabilir. Bazen, TMK'nın 3. maddesindeki kuralın aksine senede zilyet olan üçüncü kişi iyi niyetini ispat etmek zorunda kalabilir. İlanlara rağmen senedin mahkemeye ibraz edilmemesinde kusuru varsa, yeni zilyet zayi eden hamilin iptale ilişkin masraflarını tazmin etmek zorundadır²⁰⁷.

Senedin iptaline karar verildikten sonra da, iyi niyetle iktisap edilebilip edilemeyeceği konusu tartışmalıdır. İptal davası davacının talebi doğrultusunda sonuçlandıktan sonra, bu davadan haberi olmadığı için, senedi iyi niyetle kazanmış olsa bile, hamil borçluya karşı hak sahibi olarak teşhis edilme durumunu kaybetmektedir. Çünkü artık burada iptal edilen kıymetli evrak, artık kıymetli evrak değildir²⁰⁸. Buna karşın, dava sonuçlanmadan önce senet iyi niyetle devralınmışsa, artık bundan sonra, iptal kararının iyi niyetli müktesebin iktisabına aleyhte bir etkisi olmaz. Davacı, elindeki kararı, iyi niyetli hamile vermek zorundadır, bu karara dayanarak, senet bedelini borçludan tahsil etmiş olduğu durumda ise bu meblağın devri gerekir. Bu durumda, iyi niyetli üçüncü kişinin senedin kendisine verilmesi ya da sebepsiz zenginleşme iddiasıyla, iptal kararı hamiline yönelmek hakkı mevcuttur²⁰⁹.

Senedi iyi niyetle devralmış olan üçüncü kişi, iptal davası sürerken yapılan ilandan haberi olmaz ve senedi mahkemeye sunmazsa, iptal kararı sonucunda elindeki senede dayanarak hak sahibi olma imkânını kaybeder yani borçludan ödeme talebinde bulunamayacak hale düşer. Burada, iptal

---

şikâyetin kabul edildiği görülmektedir. **Çeklerin kaybolması sebebiyle açılan davada verilmiş bulunan iptal kararı, bir ilam değil, tespit niteliğini taşımaktadır. Ayrıca bu karar, hasımsız olarak verilmiş bulunduğundan davada taraf olmayan iyiniyetli üçüncü kişileri bağlamaz. Bu husus, ticari senetlerin güvenli tedavül etmesinin de tabii sonucudur.** Dosyada alacaklı cirantanın, çeki devralırken bunun kaybolduğunu bildiği ve bu hususu bile bile borçlunun zararına olarak devraldığı yolunda bir iddia ve delile rastlanmamıştır. Somut olayda takip alacaklısı tarafından TTK'nın 708 ve 720. maddelerinde öngörülen şekilde çekin muhatap bankaya süresinde ibraz edilmesi suretiyle alacaklının takip hakkını kazandığı, her iki borçlu yönünden takip kesinleştikten sonra açılan çek iptali davasının Beyoğlu 1. Asliye Ticaret Mahkemesi'nce 9.7.2009 tarihinde sonuçlandırıldığı görülmektedir. O halde mahkemece şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken somut olaya uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir. Yargıtay 12. HD., 2010/11203 E., 2010/23657 K., 18/10/2010 T. (KARANFİL, a.g.e., s. 195); DİRİKKAN, a.g.e., s.96; Aynı yönde kararlar için Bkz: Yargıtay 12. HD., 2011/18586 E., 2011/19460 K., 20/11/2011 T.; Yargıtay 12. HD., 2011/33486 E., 2011/14709 K., 07/07/2011 T. (KARANFİL, a.g.e., s. 195)

²⁰⁷ DİRİKKAN, a.g.e., s.96

²⁰⁸ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 284

²⁰⁹ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 285

kararının senedin hak sahibini gösterme fonksiyonu dışında maddi hukuk açısından da mı etkili olacağı sorusu akla gelebilir. Zayi ilanının herkese tek tek duyurulmasına imkân yoktur. Bunu genel bir esasa bağlamakta fayda vardır. Ancak senedi elinde tutan herkesin, o senet hakkında bir iptal kararı verilip verilmediğini devamlı surette araştırmak mecburiyetinde olmadığı da gözden kaçırılmamalıdır. Senedi iyi niyetle kazanmış ve maddi hukuk yönünden hak sahibi olmuş olan üçüncü şahıs, iptal kararıyla şeklen hak sahibiymiş gibi görünen şahsa karşı, bu sebeple, burada da senedin kendisine verilmesini ya da sebepsiz zenginleşmeye göre talep etmeye haklıdır.

İptal kararıyla belirlenen şekli hak sahipliği sadece borçluya karşı hüküm ifade eder. Başkalarına örneğin, hakkı kazananlara karşı hüküm ifade etmez. Bu nedenle, karar hamili, gerçekte hak sahibi değilse, eldeki iptal kararından faydalanarak hakkını temlik ederse, devralan yönünden iktisap edilen bir şey yoktur. Yani bu durumda güvenin korunması mümkün değildir²¹⁰.

3.4 İptal Kararı Sonucunda Meydana Gelen Zarara Kimin Katlanacağı Sorunu

Kıymetli evrakın zayi olması durumunda iptal kararı alması üzerine çeşitli ihtimaller ortaya çıkabilir. Borçlu ya iptal kararı hamiline veya senet zilyedine ödeme yapacak ya da senet konusu meblağı bir yere tevdi edecektir.

Kıymetli evrakın zayi olması üçüncü kişinin fiilinden kaynaklanıyorsa ve zayi eden hamil bu nedenle zarara uğramışsa, o kişiye karşı borçlar hukukunun haksız fiile ilişkin genel hükümlerine göre zararını tazmin ettirebilir.

Zayi eden hamil ile senedin zayi olmasına sebebiyet veren üçüncü kişi arasında sözleşmeden doğan bir ilişki mevcutsa zayi eden hamil sözleşmeye dayanarak zararını özellikle iptal nedeniyle yaptığı masrafları tazmin

---

²¹⁰ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 285

ettirebilecektir²¹¹. Ancak, tahsil için bankaya verilen senedin kaybolması durumunda hamil ancak mahkemeden zayi kararı aldıktan sonra ve senet borçlusuna başvurup da netice alamadığı takdirde bankayı dava edebilir²¹²²¹³.

Önleyici tedbir kararına rağmen ifada bulunan borçlu, ağır kusuru ya da hilesi nedeniyle borcundan kurtulmuş sayılmayacağından iptal kararı hamiline ikinci kez ifada bulunacak ve zarara katlanacaktır²¹⁴. Önleyici tedbir kararı olmasa bile borçlu, kusurlu olarak üçüncü kişiye ifada bulunursa, karar hamili borçluya haksız fiil hükümlerine göre başvurabilir. Çünkü zayi edenle borçlu arasında doğrudan bir sözleşme bulunmamaktadır. Borçlunun hilesi ya da ağır kusurunun olduğunu iddia eden kişi bunu ispatla mükelleftir. Borç üçüncü kişiye ifa edilmiş ve borçlunun da ağır kusuru ve hilesi yoksa zarara zayi eden hamil katlanır.

Vadesi geçmişse ve iptal kararı üzerine borçlu, ağır kusuru ve hilesi olmaksızın ifada bulunmuşsa, zarara katlanacak olan, senedin iyi niyetli hamilidir. Bu durumda, iptal kararı hamiline sebepsiz zenginleşme davası ile başvurmak gerekir. Zira iptal kararı hamili, hakkı sona ermesine rağmen, bu kararlar senet bedelini tahsil etmiştir. Zayi eden hamil ise, ancak senedi bulan, çalan yani sebepsiz yere zenginleşen kişiye karşı dava açabilecektir²¹⁵.

Borçlu iptal kararı almadan önce zayi eden hamile rızaen ifada bulunmuşsa, verdiği geri alamaz. Ama zayi eden hamilin hile ile kendisini ifaya zorladığını ispat ederse, verdiği geri isteyebilir.

---

²¹¹Tahsil cirosu bir vekâlet ilişkisi doğurur. Bu nedenle kendisine tahsil cirosu ile ciro edilen senedi kaybeden banka bu nedenle verdiği zarardan sorumludur. Yargıtay 11. HD.,1973/4173 E., 1973/4599 K., 20.11.1973 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

²¹²Yargıtay 11. HD., 1977/5774 E., 1977/427, 03/02/1977 T. ve Yargıtay 11. HD., 1977/3659 E., 1977/3923 K., 29/09/1977 T. sayılı kararlar (KAÇAK, a.g.e., s. 995)

²¹³Bono tahsil için tahsil cirosuyla bankaya verildiğine göre davalı vekilhamil durumundadır. Vekil BK'nın 390/12 maddeleri uyarınca banka vekil edenine karşı vekâleti iyi bir şekilde ifa ile mükelleftir. Vekil ihmal ve dikkatsizliğinden doğan zararlardan sorumludur. Davacı TTK'nın 644. maddesine göre keşideciye gitmiş alacağını tahsil imkânı bulamamıştır. Bu durumda mahkemece davacının zararının doğup doğmadığı ve zarar miktarı araştırılıp sonucuna göre bir karar vermek gerekirken tahsile verilen bononun akıbetini davacının iki ay sonra araştırmasının bir kötü niyetli telakki edilmesi ve davacının her zaman alacağını bono keşidecisinden tahsil edebileceği görüşüyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir. Yargıtay HGK., 1992/11-765 E., 1993/79 K., 04/02/1993 T. (DURGUT, Ramazan: Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s. 151)

²¹⁴DİRİKKAN, a.g.e., s.98

²¹⁵DİRİKKAN, a.g.e., s.99

4. BÖLÜM

İSTİRDAT DAVASI

4.1 Genel Olarak

Kıymetli evrakı zayi eden hamil senet bir başkasının elinde bulunuyorsa, onun kendisine iade edilmesi istemiyle bir istirdat davası açabilir. Zira senedin zayi olması, zayi eden hamilin hakkını kaybetmesine neden olmaz. Senet üzerindeki hakkın üçüncü kişi tarafından iyi niyetle iktisabına kadar, zayi eden hamilin hakkı devam eder²¹⁶.

Zayi edilen kıymetli evrakın istirdadını sağlamak için senedin nisbi anlamda zayi olması gerekir. Kıymetli evrak mutlak anlamda zayi olmuşsa istirdat davası açılmasında hukuki yarar yoktur. Çünkü mutlak anlamda zayi olmuş bir senedi başkasının ele geçirmesi ihtimali yoktur. Dolayısıyla onun geri alınması için istirdat davası açılması da söz konusu olmayacaktır. İstirdat davası ile zayi edilen senedin iptaline gerek kalmadan, hak sahibi olduğunu iddia eden eski hamil, bir mahkeme kararı yardımıyla senedi tekrar elde edebilecektir.

4.2 İstirdat Davasının Hukuki Niteliği

İstirdat davası hukuksal niteliği itibariyle TMK'nın 989. Maddesinde düzenlenmiş taşınır davası mahiyetindedir²¹⁷. Bu dava TMK'da düzenlenen taşınır davasına benzemekle beraber, bazı yönleri TTK'da düzenlenmiştir. Eşya hukukuna göre bu dava yalnızca kötü niyetli zilyede değil, aynı zamanda iyi niyetli zilyede karşı da açılabilir. Burada iyi niyet yalnız, zilyetliğin rızası hilafına kaybedilmesinden itibaren beş yıllık hak düşürücü süre içinde dava açılmaması halinde, bir daha dava açılmamasında rol oynamaktadır. TTK'ya göre ise kambiyo senetlerinin zayi edilmesi halinde

---

²¹⁶ DİRİKKAN, a.g.e., s.51

²¹⁷ GÜRÜHAN, a.g.e., s. 42

istirdat davasının açılabilmesi için zayi edilen çeki elinde bulunduran hamilin, çeki kötü niyetle iktisap etmiş olması ya da iktisabında ağır kusurunun bulunması gerekir. Çeki hali hazırda elinde bulunduran kişi iyi niyetli ise, medeni hukuktan farklı olarak ona karşı istirdat davası açılmaz. Ticaret Kanununda yapılan özel düzenlemenin amacı ticari hayattaki güveni korumaktır²¹⁸.

İstirdat davasının açılması için bu tarz bir sınırlama olmasaydı iyi niyetli hamilin beş yıl süre ile istirdat davasına muhatap olabilmesi mümkün olacaktı. Bu ise kambiyo senetlerine duyulan güveni fazlasıyla sarsacaktır.

4.3 Görevli Mahkeme

TTK'nın 4. ve 5. maddeleri ile HMK'nın 2. maddesi uyarınca istirdat davalarında görevli mahkeme herhangi bir parasal sınıra bakılmaksızın Asliye Ticaret Mahkemesidir. Ticaret mahkemesinin olmadığı yerlerde asliye hukuk mahkemeleri bu davayı re'sen ticaret mahkemesi sıfatıyla görmelidirler. TTK'nın 5/3. Maddesi uyarınca asliye ticaret mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi ve diğer hukuk mahkemeleri arasındaki ilişki **görev ilişkisi** olup, bu durumda göreve ilişkin usul hükümleri uygulanır. Dolayısıyla, ticaret mahkemesi olan yerlerde de asliye hukuk mahkemesi re'sen görevsizlik kararı vererek dosyayı ticaret mahkemesine göndermelidir.

4.4 Yetkili Mahkeme

Yasada istirdat davasında yetkili mahkemeye ilişkin herhangi bir özel düzenleme bulunmamaktadır. Bazı yazarlar, HMK'nın genel yetkiye ilişkin kurallarının bu davada da uygulanacağını savunmaktadırlar²¹⁹. Ancak, kanaatimizce, istirdat davasında TTK'nın 757. maddesindeki yetki kuralı kıyasen uygulanmalıdır.

---

²¹⁸ ESENKAR, a.g.e., s.65

²¹⁹ SEZER, a.g.e., s.164

TTK'nın 758. maddesinde senedi ele geçiren kişi bilindiği takdirde mahkemenin istirdat davası açılması için süre vereceği düzenlenmiştir. Yani mevcut iptal davası sürerken istirdat davası açılması için süre verilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Açılacak iptal davası ile istirdat davasında dolaylı da olsa bağlantı bulunmaktadır. Bu nedenle istirdat davasının da iptal davasının görüleceği yerde açılması yargılamanın sağlıklı yürütülmesi ve delillerin en az masrafla toplanabilmesi açısından gereklidir.

4.5 İstirdat Davasında Taraflar

4.5.1 Davacı

İstirdat davasını, kıymetli evrak rızası hilafına elinden çıkan meşru hamil açabilir. Kıymetli evrakın zayi olduğu veya zayiinin ortaya çıktığı sırada, senet üzerinde hak sahibi kim ise, o kişi istirdat davası açabilir. Mahkeme, istirdat davasını açan kişinin davacı sıfatını taşıyıp taşımadığını re'sen araştırmalıdır.

4.5.2 Davalı

İstirdat davasında davalı, gerçek ve meşru hamilin rızası hilafına elinden çıkan senedi, kötü niyetli olarak iktisap eden veya senedi iktisap ederken ağır kusuru bulunan ve dava açıldığı sırada senedi elinde bulunduran hamil olabilir²²⁰.

İstirdat davası, senedi kötü niyetle iktisap eden veya senedi iktisabında ağır kusurlu bulunan hamile karşı açılabilir. Hamilin, iyi niyetli olup olmadığı, senedi iktisap ettiği ana göre belirlenir. Zilyet, senedi iyi niyetle iktisap ettikten sonra, senedin gerçek ve meşru hamilin elinden rızası hilafına çıktığını öğrenmesi hamilin iyi niyet durumunu etkilemez. Böyle bir durumda da hamilin iyi niyeti korunacaktır.

---

²²⁰ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 293

Öte yandan, senedi elde tutan kişinin davalı olarak hasım gösterilebilmesi için, hamilin kim olduğunun açıkça tespit edilebilmesi gerekir. Senedin asli zilyedi olmayan ve sadece senedi saklama gayesiyle elde bulduran kişiye karşı istirdat davası yöneltilemez²²¹. Senedin birden çok zilyedi varsa dava bütün zilyetlere karşı açılır. Eğer dava zilyetlerden sadece birine karşı açılmış ise, mahkemece davacı tarafa diğer zilyetleri davaya dâhil etmesi için süre vermesi gerekir. Bu zilyetler arasında mecburi dava arkadaşlığı bulunmaktadır.

Öte yandan istirdat davası, senedi elinde tutan son haksız hamile karşı açılmalıdır. Önceki haksız hamillere artık husumet yöneltilemez²²².

---

²²¹ Davacı vekili, müvekkili şirket tarafından T. Vakıflar Bankası İstanbul Menkul Kıymetler Merkezinden teslim alınarak muhafaza edilen ve ilgili kuponları ibraz etmek kaydıyla ortakların müracaatlarında kendilerine bedelsiz olarak tevdi edilecek olan hamiline yazılı pay senetlerinden 83 adedinin kaybolduğunun tespit edildiğini söz konusu pay senetlerinden bir adedinin davalıda bulunduğunu, ancak davalının söz konusu senedin A..... Menkul Değerler A.Ş tarafından teslim edildiğini beyan ettiğini ileri sürerek, söz konusu senedin iadesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili, müvekkilinin saklama hizmeti veren bir kuruluş olup, **dava konusu senedin asli zilyet olmadığını** bu nedenle kendilerine husumet yöneltilemeyeceğini savunmuştur. Mahkemece, iddia, savunma ve toplanan kanıtlara göre, davaya konu pay senedinin A..... Menkul Değerler A. Ş. tarafından **davalı Takasbank'a saklanmak üzere tevdi olunduğunu anlaşıldığı, asli zilyed olmayan ve saklama görevi yapan davalının davada pasif sıfatı bulunmadığı gerekçesiyle, davanın pasif husumet yokluğu nedeniyle reddine** karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir. Yargıtay 11. HD., 2000/8825 E., 2000/9874 K., 11/12/2000 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

²²² TTK'nın 704.maddesi, emre yazılı çeklerle ilgili olarak, hamile yazılı senetlere ilişkin TMK'nın 903.maddesine paralel bir koruma sağlamaktadır. Buna göre, emre yazılı bir çek, herhangi bir şekilde önceki hamillerden birinin elinden çıktığı takdirde, **çeki elinde bulduran son hamile karşı**, ancak, çeki kötü niyetle iktisap ettiği veya iktisabında ağır kusuru bulunduğu takdirde istihkak davası açılacaktır. Yargıtay HGK., 2002/19-80 E., 2002/130 K., 27/02/2002 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

4.6 İstirdat Davasının Şartları

4.6.1 Senedin Hak Sahibinin Rızası Hilafına Elden Çıkması Gerekir

TTK'nın 757. maddesinde “rızası olmadan poliçe elinden çıkan kimse” kavramından söz etmektedir. Bu bakımdan zayi halinde önleyici tedbirlere ve dolayısıyla istirdat davası yoluna başvurabilmek için gerekli olan ilk koşul, senedin rıza dışı elden çıkmasıdır.

Senet, zilyetliğinin sadece kaybedilmiş olması tek başına iptal sebebi olamayacaktır. Maddenin metninden de anlaşılacağı üzere, zilyetliğin *rıza dışında* kaybedilmiş olması gereklidir. Dolayısıyla da zilyetliğin bilerek terk edildiği hallerde bu dava açılmaz.

Yine daha önce de belirtildiği üzere, senedin nisbi anlamda zayi olması gerekir. Yanma, yırtılma, doğal afet vs. durumlarda yani mutlak anlamda zayi hallerinde senedin zilyetliğinin üçüncü şahıslara geçmesi söz konusu olamayacağından istirdat davasına da gerek kalmayacaktır.

4.6.2 Senedi Ele Geçiren Kimsenin Bilinmesi Gerekir

İstirdat davası niteliği gereği hasımlı olarak açılması gereken bir dava türüdür. Dolayısıyla, senedin iadesi hususunda husumetin yöneltilebileceği bir davalı olmak zorundadır.

Senedi ele geçiren kişi, en baştan bilinebileceği gibi, iptal davası sürecinde yapılan ibraz sonucu da öğrenilebilir. İptal davası sürerken, hamilin ortaya çıkması ve senedin ibrazı durumunda mahkeme davacıya istirdat davası açması için uygun bir süre verir²²³.

---

²²³Davacı vekili dava dilekçesinde müvekkilinin keşidecisi bulunduğu Çayeli İş Bankası'na ait 30/05/2008 keşide tarihli 11.400,00 TL bedelli çekin müvekkilinin kardeşi A. G.'nin işyerinden H. K. tarafından çalındığını ve bu kişi tarafından tedavüle çıkarıldığını, Y. K. tarafından müvekkili hakkında karşılıksız çek keşide etmek suçundan şikâyetle bulunduğunu, müvekkilinin elinden rızası hilafına çıkan çekin şu an üçüncü kişinin elinde

Mahkeme senet ortaya çıktığında iki türlü hareket edebilir. Ya davacıya istirdat davası açması için süre verir bu süre içinde dava açmazsa ödeme yasağının kalkacağını ihtar eder. Bu süre içinde dava açılırsa dava konusuz kalır ve esas hakkında hüküm verilmesine yer olmadığına karar verir. Ya da konusuz kaldığından karar verilmesine yer olmadığına karar verir nihai hükümde istirdat davası açması için süre verir, verilen sürede istirdat davası açılmazsa ödeme yasağının kaldırılacağını ihtar eder. Bazı yazarlar ve Yargıtay²²⁴ istirdat davasının iptal davasını gören mahkeme tarafından bekletici mesele yapılması gerektiğini, eğer davacı istirdat davasını kaybederse davanın esastan reddine, kazanması halinde ise konusuz kaldığından karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bilindiği üzere, iptal davasının konusu zayi olmuş senettir. İptal davası açılması için gerekli olan başlıca şart, senedin zayi olmasıdır. Bu şartın gerçekleşmediği durumda dilekçe sahibinin senet iptalini istemekte hukuksal yararı yoktur. Davaya konu senet mahkemeye ya da bankaya sunularak ortaya çıkması durumunda artık zayi olgusundan söz edilemeyecektir. Bu nedenle iptal davasının temel şartı olan “zayi olma” olgusu ortadan kalkmış olacaktır. Bu nedenle senedin ortaya çıkmasıyla beraber iptal davasını gören mahkemece davanın konusuz kaldığından bahisle esas hakkında karar verilmesine yer olmadığı hususunda karar verebilmelidir. Kanaatimizce, istirdat davası, iptal davasının sonucuna etki etmeyeceğinden beklenmesine gerek yoktur. İstirdat davasının kazanılması ya da kaybedilmesi zayi olgusunun ortadan kalkmasına etki etmeyecektir. Dolayısıyla, senet bir şekilde ortaya çıktığında iptal davası artık konusuz kalacak olup istirdat davasının beklenmesine gerek yoktur.

---

bulduğunu, iptali gerektiğini ileri sürerek, davaya konu çekin iptalini talep etmiştir. Mahkemece, davanın kabulüyle davaya konu çekin iptaline karar verilmiş ise de keşideci, çekin kaybolması, çalınması gibi zayi nedenine dayanarak iptal davası açamaz. Bu tür davalar, ancak hamil tarafından hasımsız olarak açılabilir. Davacı davasını çeki elinde bulunduran hamil Yakup Korkmaz'a karşı açtığına göre mahkemece davacıya talebi açıklattırıp davanın menfi tespit mi yoksa istirdat davası mı olduğu belirlendikten sonra sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir. Yargıtay 11. HD., 2009/14343 E., 2009/6728 K., 02/06/2011 T. (COŞKUN, a.g.e., s. 1024)

²²⁴ GÜRÜHAN, a.g.e., s. 44; ...elden çıkan çek getirilirse mahkeme, istirdat davası açmak üzere dilekçe sahibine münasip bir mühlet vermesi ve dava açıldığında bu çek yönünden davanın konusu kalmadığından esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına, verilen süre içinde dava açıldığında ise işbu çek yönünden davanın reddine karar verilmesi gerekmektedir. Yargıtay 11. HD., 2008/2721 E., 2009/6964 K., 08/06/2009 T. (COŞKUN, a.g.e., s. 1025)

Senedin zilyedi olan üçüncü kişinin bilinmesi ile kastedilen, onun kimliğinin bilinmesidir. Senedin eski hamili senedi çaldırılmış ve hırsız görmüş olsa bile, onun kimliği tespit edilemiyorsa, istirdat davası açılmaz²²⁵.

Senede zilyet olan üçüncü kişinin kimliğinin bilinmesi de bazı durumlarda yeterli olmaz. Bundan başka, bu kişiye müracaat edilmesi hukuken mümkün olmalıdır. Üçüncü kişinin adresi bilinmiyor veya kendisi cebri icra yoluyla takip edilemiyorsa, pratik bakımdan, bu kişiye müracaat ile zilyetliğin tekrar elde edilmesi artık mümkün olmayacağından, istirdat davası da açılmaz. Bu durumda senedin iptalinden başka çare yoktur²²⁶.

4.6.3 Ele Geçiren Kimsenin Kötü Niyetli veya Ağır Kusurlu Olması Gerekir

TTK'nın 792. maddesi uyarınca senet herhangi bir suretle hamilin elinden çıkmış bulunursa, ister hamile yazılı, ister ciro yoluyla devredilebilen bir çek söz konusu olup da hamil hakkını 790 ıncı maddeye göre ispat etsin, senet eline geçmiş bulunan yeni hamil ancak senedi kötüniyetle iktisap etmiş olduğu veya iktisapta ağır bir kusuru bulunduğu takdirde geri vermekle yükümlüdür. Bu yasal düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, senedi eline geçiren kimse, ancak kötü niyetli veya iktisapta ağır kusurlu ise çeki geri vermekle yükümlü olur²²⁷. Bu hüküm bütün senet türleri açısından kıyasen uygulama alanı bulabilecektir.

²²⁵ DİRİKKAN, a.g.e., s.53

²²⁶ DİRİKKAN, a.g.e., s.53

²²⁷TTK'nın 704.maddesi, emre yazılı çeklerle ilgili olarak, hamile yazılı senetlere ilişkin MK'nın 903.maddesine paralel bir koruma sağlamaktadır. Buna göre, emre yazılı bir çek, herhangi bir şekilde önceki hamillerden birinin elinden çıktığı takdirde, çeki elinde bulunduran son hamile karşı, ancak, çeki kötü niyetle iktisap ettiği veya iktisabında ağır kusuru bulunduğu takdirde istihkak davası açılabilir.Kötü niyetten maksat, senedin önceki hamilin elinden rızası hilafına çıktığını bilmek veya bilebilecek durumda bulunmaktır.Ağır kusur ise, -örneğin, hamilin hüviyetinin sorulmaması gibi-senedin iktisabında olağan özenin gösterilmemesini ifade eder. Yine, TTK'nın669/2.maddesindeki "poliçe hamilin elinden herhangi bir surette çıkmış bulunursa..." ibaresi, poliçenin önceki hamilin elinden rızası hilafına çıkmış olmasını, yani çalınmasını, tehdit yada hile ile alınmasını, kaybedilmesini veya rıza ile fakat devri sakatlayan hukuki olgularla elden çıkmasını ifade etmektedir.Ancak senedi çalan veya hile ile hamilinden alan yada bulan kişinin sahte ciro ile devretmesi halinde, bunu bilmeyen ve bilebilecek durumda da olmayan; eş söyleyişle, kötüniyetli ve ağır kusurlu bulunmayan (yeni)hamil korunur.Çekin, keşidecinin elinden rızası hilafına çıktığı iddiası, tanık dâhil her türlü delile kanıtlanabilir. Yargıtay HGK., 2002/19-80 E., 2002/130 K., 27/02/2002 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

Nitekim Yargıtay da bu görüşü benimsemiştir. Senet herhangi bir şekilde hamilin rızası hilafına elinden çıkmış olduğu hallerde, yeni hamilin ancak kötü niyetle iktisap etmiş olduğu ya da iktisapta ağır kusuru olduğu ihtimalde senedi iade etmekle yükümlü olduğunu belirtmiştir²²⁸.

Yargıtay, kötü niyeti, çekin önceki hamilin elinden rızası dışında çıktığını bilmek ya da bilebilecek durumda olmak şeklinde, ağır kusuru ise, hamilin kimliğinin sorulmamasında olduğu gibi, çekin iktisabında olağan özenin gösterilmemesi şeklinde nitelendirmiştir²²⁹.

4.7 İstirdat Davasında İspat Yükü

İspat yüküne ilişkin olarak TMK'nın 6. maddesinde, kanunda aksine bir düzenleme olmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlü olacağı düzenlenmiştir. İstirdat davasında da iddia eden davacı, senedin rızası hilafına elinden çıktığını ispatlamalıdır²³⁰. Senede

²²⁸Taraflar arasındaki "istirdat" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; İstanbul Asliye 6.Ticaret Mahkemesince davanın kabulüne verilen 12.4.1994 gün ve 1993/883, 1994/394 sayılı kararın incelenmesi davalı Necat Hepkon vekili tarafından istenilmesi üzerine,Yargıtay Hukuk Dairesinin 22.5.1995 gün ve 1995/3126-4145 sayılı ilâmı;(...Davacı vekili, müvekkilinin yasal hamili bulunduğu 15.7.1993 tarih ve (15.000.000) lira meblağlı çekin önceleri şirket muhasebecisi olan davalılardan Eyüp tarafından çalınarak ciro edilmek suretiyle diğer davalıya verildiğini, davalı Necat'ın çekin çalıntı olduğunu bilebilecek bir durumda olup iyi niyetli olmadığını ileri sürerek çek yaprağının istirdadına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı Necat Hepkon vekili cevabında, müvekkilinin iyi niyetli hamil olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.Diğer davalı Eyüp beyanında, dava dışı Hüseyin Özay'dan aldığı çeki bir miktar para karşılığı yeğenine verdiğini, onun da kendinin tanımadığı diğer davalıya verdiğini belirtmiştir.Mahkemece, toplanan delillere, tanık anlatımlarına nazaran, davacının sattığı mal karşılığı aldığı ve yasal hamili olduğunu çekin davacı şirkette çalışan davalı Eyüp tarafından haksız olarak elde edilerek ciro edildiği, diğer davalının da iyi niyetli olmadığı sonucuna varılarak davanın kabulü ile çekin davalılardan istirdadına karar verilmiştir.Davalılardan Necat Hepkon, dava konusu hamiline yazılı çekin hamili bulunmaktadır. Bu durum karşısında **davacının hamile karşı dava konusu iddiasını ileri sürebilmesi için kendisinin kötü niyetli olduğunu ispatlamak zorundadır**. Kıymetli evraka ilişkin hükümler bu yolda olduğu gibi, TMK'nın 903. maddesi de aynı ilkeyi benimsemiş bulunmaktadır. Mahkemece bu husus dikkate alınmadan bu davalı yönünden davanın kabulü doğru görülmemiştir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle, TTK'nın 702. maddesinde; "cirosu kabil bir çeki elinde bulunduran bir kimse, son ciro beyaz olsa bile, kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde, selahiyetli hamil sayılır..."hükmüne yer verilmiştir. Aynı yasanın, "kaybedilen çek" başlıklı 704.maddesinde de, çek, herhangi bir suretle hamilinin elinden çıkmış bulunursa ister hamile yazılı bir çek bahis mevzuu olsun, ister ciro suretiyle nakledilebilen bir çek bahis mevzuu olup da hamil hakkını 702. maddeye göre ispat etsin. **Çek eline geçmiş bulunan yeni hamil ancak çeki kötü niyetle iktisap etmiş olduğu veya iktisapta ağır bir kusuru bulunduğu takdirde o çeki geri vermekle mükellef olduğu** hükme bağlandığına göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır. Yargıtay HGK., 1996/11-354 E., 1996/502 K., 19/06/1996 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

²²⁹Yargıtay HGK., 2002/19-80 E., 2002/130 K., 27/02/2002 T. (Kazancı İçtihat Bankası Erişim Tarihi 25/11/2013)

²³⁰ İstirdata karar verilebilmesi için hamilin kötü niyetli olduğu saptanmalıdır. Yargıtay 19. HD., 2007/8027 E., 2008/2949 K., 25/03/2008 T. (COŞKUN, a.g.e., s.1026)

zilyet olması nedeniyle mülkiyet karinesinden yararlanan davalıya burada ispat külfetinin yükletilmesi mümkün değildir²³¹. Yargıtay da bu görüştedir²³².

Senedi, davalı hamilin kötü niyetle iktisap ettiği veya iktisapta ağır kusurlu olduğu sabit olmadıkça, senet hamili olan davalı iyi niyetli sayılır. Senedin, rızası hilafına hamilin elinden çıktığı iddiası tanık dâhil her türlü delille ispat edilebilir²³³.

4.8 İstirdat Davasında “Uygun Bir Süre” Kavramı

İstirdat davasına ilişkin olarak kanunda geçen “uygun bir süre” kavramından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin olarak açık bir düzenleme yoktur. Bu sürenin tayininde açılacak davanın mahiyeti mahkemece göz önünde tutulmalı ve sonucuna göre karar verilmelidir.

Mahkemece verilen süre zarfında dava açılması halinde, daha önceden verilen ödeme yasağı kararı, istirdat davası sonuçlanana kadar etkisini sürdürür. Belirlenen süre içinde istirdat davası açılmaması halinde ise, mahkeme ödeme yasağını kaldırır.

Mahkemece verilen süre içerisinde dava açılmaması, davacının senet üzerindeki hakkının sona erdiği anlamına gelmez. Davacı genel zamanaşımı süresi içerisinde istirdat davası açabileceği gibi bedeli haksız olarak tahsil edene karşı sebepsiz zenginleşme davası açabilir²³⁴. Yani, verilen süre içerisinde istirdat davası açılmamasına rağmen dilekçe sahibinin genel hükümlere göre istirdat davası açmak hakkı devam eder. Mahkemece dava

²³¹ GÜLTEKİN, a.g.e., s. 123

²³² Çeki elinde bulunduran davalı yeni hamil, çeki edinme nedenini kanıtlamakla yükümlü değildir. Aksini kabul, kıymetli evrakın "mücerretlik" ilkesini ortadan kaldırır. Olayda, davacı dava konusu çekin yetkili hamili olduğunu ve davalının çeki kötü niyetle iktisap ettiğini veya iktisapta ağır kusurlu olduğunu yazılı delille kanıtlayamamış ve tanık dinletme yoluna gitmiştir. Kayıp olgusunun tanıkla kanıtlanması mümkünse de bu hukuki ilişkinin özü yönünden tanık dinlenemez. Kaldı ki, böyle bir olayda keşidecinin tanık sıfatıyla dinlenmesi mümkün değildir. Yargıtay 11. HD., 2002/360 E., 2002/648 K., 29/01/2002 T. (Kazancı İçtihat Bankası Erişim Tarihi 25/11/2013)

²³³ Çekin, keşidecinin elinden rızası hilafına çıktığı iddiası, **tanık dâhil her türlü delile** kanıtlanabilir. Yargıtay HGK., 2002/19-80 E., 2002/130 K., 27/02/2002 T. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim Tarihi 25/11/2013)

²³⁴ ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s.294

açılması için verilen süre hak düşürücü süre değildir. Verilen sürede dava açılmazsa tek yaptırımını ödeme yasağının kalkmasıdır. Böylece, istirdat davası açılmaması halinde, daha önce verilmiş olan ödeme yasağı kararının zamanaşımı süresince yürürlükte kalması ve böylelikle gerçek hak sahiplerinin mağdur olması engellenmiş olacaktır²³⁵.

4.9 İstirdat Davasının Sonuçları

Mahkemece takdir edilen uygun süre içerisinde davacı tarafından, dava açılır ve davacı istirdat davasını kazanırsa, istirdat davası üzerine verilen karar, taraflar açısından kesin hüküm oluşturur. Böylece, dilekçe sahibi, davaya konu senedin gerçek ve meşru hamili olduğu ispatlanmış olur. Mahkeme, istirdat davasına konu senedi, istirdat davasını kazanan gerçek ve meşru hamiline iadesine karar verir. Daha önce konulan ödeme yasağı kararını da kaldırır²³⁶.

Dilekçe sahibi, istirdat davasını kaybederse, yani senet hamili, istirdat davasını kazanırsa, mahkeme senedi hamile geri iade eder. Konulmuş olan ödeme yasağını kaldırır.

Davaya konu olan senet bedeli borçlu tarafından bir yere tevdi edilmişse, istirdat davası sonucu senedi elde eden kişi senedi ibraz ederek bedeli tahsil edebilir.

İstirdat davası hasımlı açıldığından mahkemece verilen karar taraflar arasında kesin hüküm oluşturur. İstirdat davası sonucu verilen karar ister ret ister kabul olsun, her iki karar da hem davacı ve hem davalı tarafından temyiz edilebilir. İstirdat davası sonucu verilen kararlara karşı temyizdeki kesinlik sınırına göre kanun yolu açıktır.

---

²³⁵ GÜRÜHAN, a.g.e., s. 51

²³⁶ SEZER, a.g.e., s. 167

SONUÇ

TTK'nın 645. maddesine göre, kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunlarda mündemiç olan hak senetten ayrı olarak ileri sürülemeyeceği gibi başkalarına da devredilemez. Tanımdan, kıymetli evrakta hak ile senedin birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğu ve senetsiz dermeyan edilemeyeceği anlaşılmaktadır. Kıymetli evrakın içeriğindeki hak, ödeme ya da ibra gibi hakkın sona ermesine neden olan sebeplerden birinin varlığı ile ortadan kalkabileceği gibi senedin yangın, sel gibi bir hadiseyle ya da çalınma, kaybolma, yırtılma gibi bir insan eylemiyle hamilin elinden rızası dışında çıkması veya hamilin elinde bulunduğu halde yıpranması gibi nedenlerle kullanılamaz hale gelmesi de söz konusu olabilir. Bu gibi durumlarda ibrazı imkânsız hale gelerek kıymetli evrakın zayi olması ve iptali söz konusu olacaktır.

Senedin ibrazının imkânsızlaşmasından, *“ibrazın herkese karşı objektif anlamda mümkün olamamasını”* anlamak gerekir. Bu nedenle, örneğin borçlunun yurt dışına çıkması nedeniyle senedi ibraz edememesi hali buraya girmez. Aynı şekilde, hamilin körlüğü sebebiyle senedi bulamaması da objektif anlamda bir imkânsızlık değildir. Zilyetliğin kaybına neyin sebep olduğunun önemi yoktur. Senet doğal bir afet sonucunda elden çıkabileceği gibi, bir insan davranışıyla da elden çıkabilir.

Kaybolma, çalınma ya da gasp gibi nedenlerle senet zilyetliğini nispi anlamda kaybeden hamil, senedi ele geçiren kişinin senetten kaynaklı hakkı talep etmesini ve sebepsiz zenginleşmesini önlemek amacıyla 6102 sayılı TTK'nın 757. maddesine göre derhal mahkemeye müracaat ederek ödeme yasağı talebinde bulunmalıdır. Talep üzerine, mahkemece verilen karar HMK'nın 389 vd. maddelerinde düzenlenen ihtiyati tedbirin özel bir şekli niteliğindedir.

Kanunda rıza dışı elden çıkma halinde kimlerin ödeme yasağı ve iptal talep edebileceği açık bir şekilde düzenlenmemiştir. Ancak bilimsel görüşler ve Yargıtay içtihatlarına göre, mahkemeye müracaat etmeye yetkili olanlar kıymetli evrakın zayi olduğu yahut zayinin ortaya çıktığı zamanda senet üzerinde hak sahibi bulunan kimselerdir. Bir başka söyleyişle, senet zayi olmasaydı onu ödemek için kim ibraz

edecekse, mahkemeye de o kimse müracaata yetkilidir. Bu kimse ise, lehtar, senedi devir, rehin veya tahsil cirosu ile elde etmiş olan son hamildir.

Ödemenin men'i ve iptal kararının verilebilmesi için, öncelikle bunu talep edenin buna hakkının bulunup bulunmadığının, yani senedin sahibi olup olmadığının ve bu senedin rızası hilafına elinden çıkıp çıkmadığının araştırılması lazımdır. Kıymetli evrakın zayi olduğu yahut ziyanın meydana çıktığı anda senet üzerinde hak sahibi olan şahsın ödeme yasağı ve iptal isteme hakkı vardır.

Keşidecinin zayi nedeniyle iptal davası açmaya hakkı yoktur. Kaldı ki bu davayı açmada keşidecinin hukuki yararı da yoktur.Çünkü senet ibraz edildiği takdirde, hak talep eden hamile karşı İİK'nın 72.maddesi uyarınca keşidecilerin menfi tespit davası açma imkânları mevcut bulunmaktadır. Keşidecinin bu davayı açması halinde davanın esasına girilmesine ve duruşma açılmasına gerek olmaksızın dava usulden ret edilebilir. Çünkü hukuki yarar dava şartı olup hukuki yararın yokluğu halinde davanın esası incelenemez. Hâkim, yargılamanın her aşamasında dava şartlarının bulunup bulunmadığını re'sen gözetir.

Mahkemece ödeme yasağına hükmedilmesi durumunda, hamil mahkemenin ödeme yasağı kararını senet borçlusuna tebliğ ettirmelidir. Ancak, bunun yanı sıra ödeme yasağı kararı olmaksızın da iptal davası açılmasında bir engel yoktur. Mahkemece borçluya, borcun vadesi geldiğinde ödemesi için bir tevdi yeri gösterilir. İptal davası ve ödeme yasağı istemlerinde görevli ve yetkili yargı mercii hamilin ödeme ya da yerleşim yerindeki asliye ticaret mahkemesidir.

Mahkemece, dilekçe sahibinin iddiaları inandırıcı bulunursa verilecek ilanla senedi ele geçireni, senedi belirli sürede getirmeye davet ve aksi halde senedin iptaline karar verileceği ihtar edilir. İlan süresi kambiyo senetlerinde vade tarihinden itibaren TTK'nın 761 vd. maddeleri uyarınca üç aydır. Ancak vadesi gelen kambiyo senetlerinde zamanaşımı, üç ayın geçmesinden evvel gerçekleşirse, mahkeme üç aylık süre ile bağlı değildir. Bu ilan, ticaret sicili gazetesinde TTK'nın 35. maddesine göre üç defa yapılır.

Bundan sonra ise, senedi elde bulunduran kişinin bilinip bilinmemesine göre hareket edilir. Yapılan ilanlar sonucunda senedi elinde bulunduran kişi ortaya çıkarsa mevcut iptal davası zayi olgusu sabit olmadığından ötürü konusuz kalır. Bu durumda mahkemece, dava konusuz kaldığından esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilir. Mahkeme, eğer önceden verilmiş ödeme yasağı varsa, hükmünde davacıya istirdat davası açması için uygun bir süre vermelidir. Hükümde, verilen süre içerisinde istirdat davası açılmadığı takdirde ödeme yasağının kendiliğinden kalkmış olacağı ihtar edilmelidir. Senedi elde bulunduranın ortaya çıkması durumunda istirdat davasının iptal davasını gören mahkemece bekletici mesele yapılmasına kanaatimizce gerek yoktur. Çünkü zayi olgusu artık ortadan kalmıştır ve böylece zayi nedeniyle iptal davası konusuz kalmıştır. Bundan sonra hamil tarafından yapılacak iş, verilen süre içinde istirdat davasını ikame edip ödeme yasağı kararının devamını sağlamak ve açılacak istirdat davasında senedin meşru hamili olduğunun, senedi elde tutanın kötü niyetli ya da ağır kusurlu olduğunu ispatlamaktır. İstirdat davasının açılabilmesi için senedi elde bulunduranın kimliği ve tebligata elverişli adresinin açıkça bilinmesi ya da bilinebilir olması gereklidir. Örneğin, senedi çalan kişiyi hamil görmüş ama kimlik bilgilerini bilmiyorsa ya da sadece ad ve soyadını bilip T.C. Kimlik Numarası ya da adresini bilmiyorsa bu durumda elde bulunduranın kimliği açık bir şekilde tespit edilememiş olduğundan istirdat davasının açılma koşulu da gerçekleşmemiş sayılacaktır. Dolayısıyla senedi elinde bulunduran kişiye karşı mahkemeler nezdinde husumet yöneltilebilmesi mümkün olamayacaktır.

İstirdat davasında hamil, davalının senedi kötü niyetli olarak elde bulundurduğunu ya da iktisabında ağır kusurlu olduğunu ispat etmekle mükelleftir. İstirdat davasının kabulü ile davacının uyuşmazlık konusu senet üzerinde hak sahibi olduğu mahkeme hükmü ile tescillenmiş olur. Bu durumda, mahkeme meşru hamil olduğu kabul edilen davacıya senedin iadesine karar verir ve daha önceden konulan ödeme yasağını kaldırır. İstirdat davası ret edilirse, davacının senet üzerine hak sahibi olmadığı anlaşılmış olur. Bu durumda da, daha önceden verilmiş olan ödeme yasağı kaldırılır.

Senedi yeniden iktisap edilemeyecek şekilde zayi eden ve ödeme yasağı kararı aldırın hamil, senedi ele geçiren kimseyi bilmiyorsa ya da yapılan ilanlar

sonucunda senedi elinde bulunduran kişi ortaya çıkmamış ise, açılan iptal davası sonucu senedin zayı nedeniyle iptaline hükmedilir. İptal davası, hukuksal niteliği itibariyle çekişmesiz yargıya girer ve dava hasımsız olarak açılır.

Senedin zayı olması nedeniyle açılan iptal davası sonucunda, mahkemece iptal yönünde karar verilmesi durumunda, karar hamili bu kararı borçluya ibraz ederek senet bedelini talep etme hakkına sahip olur. Başka bir deyişle, senet zayı olmasaydı hamil, borçluya karşı hangi taleplerde bulunabilecek idiyse onları talep edebilir. Fakat iptal kararının maddi hukuk anlamında herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. İptal kararı, senette yer alan hakkın varlığına, içeriğine ve bu hak üzerindeki tasarruf yetkisine etki etmez. Bu nedendir ki, iptal kararıyla kendisine başvurulan asıl borçlu karar hamilinin alacaklılık sıfatına, borcun varlığına ve içeriğine ilişkin def'ileri ileri sürebilir.

EKLER

1-Ödeme Yasağı Talepli İptal Davası Dilekçesi Örneği

İSTANBUL ANADOLU ASLİYE TİCARET MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞINA,

ÖNLEYİCİ TEDBİR TALEPLİDİR

DAVACI : Adı Soyadı Adresi, T.C. Kimlik Numarası

VEKİLİ : Av. Adı Soyadı ve Adresi

DAVALI : Hasımsız

KONU : Müvekkilime ait Halk Bankası Moda şubesindeki TR ..... numaralı .....hesabına keşideli, ... çek numaralı, .../.../..... keşide tarihli ..... TL tutarlı bir adet çekin zayi nedeniyle iptali, önleyici tedbir olarak ödeme yasağı konulması talebinden ibarettir.

ACIKLAMALAR:

1-) Müvekkilimin ofisine, .../.../... tarihinde kimliği belirsiz kişiler tarafından hırsızlık amacıyla girilmiş, müvekkilimin değerli eşyaları ve çekinin de bulunduğu çantası, çalınmıştır.

2-) Olay esnasında iş hanındaki güvenlik görevlisi, müvekkilimin ofisinden gelen sesler üzerine, polisi aramış, polis ekibi ile yine güvenlik görevlisi olay yerine intikal etmiş, müvekkilimin ofisine hırsızlık amaçlı girildiği ve içinde çeklerinin bulunduğu çantasının çalındığı, tutanak altına alınmıştır. Kolluk tarafından tutulan tutanak ve güvenlik görevlisinin hazırlıkta verdiği beyanı ekte sunulmuştur.

3-) Hırsızlık olayı nedeniyle zayi olan Müvekkilime ait Halk Bankası Moda şubesindeki TR ..... numaralı .....hesabına keşideli, ... çek numaralı, .../.../..... keşide tarihli ..... TL tutarlı bir adet çekin zayi nedeniyle iptali, önleyici tedbir olarak ödeme yasağı konulması talep edilmek zorunda kalmıştır.

HUKUKİ SEBEP : TTK'nın 757. vd. maddeleri ve tüm sair mevzuat

DELİLLER :Çalınan Çeklerin Arkalı Önlü Fotokopisi, İstanbul Anadolu C. Başsavcılığının .../... Soruşturma sayılı dosyası, kolluk tutanağı, banka kayıtları ve sair deliller.

SONUÇ VE İSTEM: Yukarıda belirtilen gerekçelerle, hırsızlık nedeniyle çalındığından dolayı zayi olan müvekkilime ait, Halk Bankası Moda şubesindeki TR ..... numaralı .....hesabına keşideli, ... çek numaralı, .../.../..... keşide tarihli ..... TL tutarlı 1 adet çekin,

1- Öncelikle çekin bankaya ibraz edilme ihtimaline binaen önleyici bir olarak ödeme yasağı konulmasına

2- Söz konusu çekin TTK'nın 757 vd maddeleri uyarınca zayi nedeniyle iptaline karar verilmesini saygılarımla vekâleten arz ve talep ederim. 01/01/2013

2-Keşidecinin Dava Açamayacağına Dair Gerekçeli

Karar Örneği

T.C.	
İSTANBUL	
ANADOLU 3. ASLİYE TİCARET MAHKEMESİ	
GEREKÇELİ KARAR	
ESAS NO	:
KARAR NO	:
HAKİM	:
KATİP	:
DAVACI	: Ad Soyad - T.C.Kimlik no: Adres
DAVALI	: HASIMSIZ
DAVA	: Zayi Nedeniyle Çek İptali
DAVA TARİHİ	:
KARAR TARİHİ	:
YAZIM TARİHİ	:
Mahkememize açılan zayi nedeniyle çek iptali davasının HMK.320/1.maddesi uyarınca dosya üzerinde yapılan incelemesi sonucunda,	
GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ :	
İDDİA : Davacı, dava dilekçesinde özetle: .....Batı Ataşehir şubesindeki 999999 numaralı hesaptan alınan ..... ve ..... numaralı 2 adet çekin Mart 2013 tarihinde kaybedildiğini, çeklerin 29.000'er TL tutarla .....San.Tic. A.Ş.emrine düzenlenmiş olduğunu belirterek, bu çeklerin zayi nedeniyle iptallerine karar verilmesini istemiştir.	
İNCELEME ve GEREKÇE :Dava, TTK.nun 818/s, 757- 765. madde hükümlerine göre zayi nedeniyle çek iptali isteğine ilişkindir.	
Davacı, dava dilekçesinde, çek hesabının davacıya ait olduğunu belirtmiştir. Dilekçe ekinde sunulan çek fotokopilerinden de, davacının çek keşidecisi olduğu anlaşılmaktadır.	
TTK.757-765.maddelerinde yer alan yasal düzenlemeye, yerleşik uygulamaya ve ilmi açıklamalara göre çek keşidecisinin zayi nedeniyle iptal davası açma hakkı bulunmamaktadır. Zayi nedeniyle kıymetli evrakın iptalini isteme hakkı TTK.651/2.maddesi uyarınca hamile aittir. Kıymetli evrakta hakkın senede bağlı olması nedeniyle, senedin zayi olması halinde hak sahibine iptal kararı alarak, hakkını senetsiz olarak ileri sürme, ya da yeni bir kıymetli evrak tanzimini isteme olanağı tanınmak istenmiştir.(TTK.652.m)	
Keşidecinin, muhatap bankayı ödemediği men yetkisi bulunmamaktadır. Çek ibraz edildiği takdirde, hak talep eden hamile karşı İİK.72.maddesi uyarınca olumsuz tespit davası açma imkânları mevcut bulunmaktadır.	
HMK.114/h maddesi uyarınca davacının dava açmakta hukuki yararının bulunması dava şartıdır. Kıymetli evrakta hakkın senede bağlı olması nedeniyle, senedin zayi edildiği durumlarda, senede bağlı hakkın senetsiz de ileri sürülebilmesi için TTK 651.ve 652.maddelerinde hamile iptal davası açma hakkı getirilmiştir. İptal kararı alan hamil hakkını senetsiz olarak ileri sürebilecek ya da borçludan yeni bir senet tanzim edilmesini isteyebilecektir. Bu davayı açma hakkı hamile aittir. Yine TTK.651/2. maddesi uyarınca iptal davasını açmakta hukuki menfaati olan kişi senede bağlı alacak hakkı olan hamildir. Keşidecinin iptal kararı almakta hiç bir hukuki yararı bulunmamaktadır. Dava şartı gerçekleşmediğinden davanın HMK.114/h ve 115/2. maddeleri uyarınca usulden reddine dair aşağıdaki karar verilmiştir.	
H Ü K Ü M : Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere:	
1-Davanın usulden REDDİNE ,	
2-Peşin alınmış olan harcın Hazineye gelir kaydı ile başkaca harç alınmasına yer olmadığına,	
3-Yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına,	
4-Davacı tarafça peşin yatırılmış olan gider avansından artan kısmın, karar kesinleştiğinde davacıya iadesine dair,	
HMK'nın 320/1.maddesi uyarınca dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda, kararın davacıya tebliğinden itibaren 15 gün içinde Yargıtay nezdinde temyiz yolu açık olmak üzere karar verildi.	

3-Senedin Ferdileştirilmemesi Nedeniyle Davanın

Reddine Dair Gerekçeli Kararı Örneği

T.C.

İSTANBUL

ANADOLU 3. ASLİYE TİCARET MAHKEMESİ

GEREKÇELİ KARAR

ESAS NO :

KARAR NO :

HAKİM :

KATİP :

DAVACI : Ad- Soyad T.C.Kimlik no
Adres

VEKİLİ : Av. Adalet Hakyemez

DAVALI : HASIMSIZ

DAVA : Zayi Nedeniyle Çek İptali

DAVA TARİHİ :

KARAR TARİHİ :

YAZIM TARİHİ :

Mahkememizde görülen davanın yapılan açık yargılaması sonunda,

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ :

İDDİA :

Davacı vekili dava dilekçesinde özetle: Müvekkilinin 2004 yılında keşideciden almak suretiyle hamili olduğu, Yapı Kredi Bankası Kaynarca Şubesine ait 12 adet çekin kaybedilmek suretiyle zayi edildiğini belirterek, bu çeklerin zayi nedeniyle iptaline karar verilmesini istemiştir.

İNCELEME ve GEREKÇE : Dava hukuki niteliği itibarıyla TTK. 818/s. maddesi yollamasıyla aynı Yasanın 757-765. maddelerine göre açılmış bir zayi nedeniyle çek iptali davasıdır.

TTK.757-765.maddelerinde yer alan yasal düzenlemeye, yerleşik uygulamaya ve ilmi açıklamalara göre zayi nedeniyle kıymetli evrakın iptalini isteme hakkı TTK.651/2.maddesi uyarınca hamile aittir. Kıymetli evrakta hakkın senede bağlı olması nedeniyle, senedin zayi olması halinde hak sahibine iptal kararı alarak, hakkını senetsiz olarak ileri sürme ya da yeni bir kıymetli evrak tanzimini isteme olanağı tanınmak istenmiştir.(TTK 652. md.) Davacı, **dava konusu çeklerin yasal unsurlarına dair hiç bir bilgi vermemiştir. Çeklerin keşide tarihleri ve tutarları belli değildir.** Ayrıca, TTK'nın 759/2.maddesi uyarınca, iptal isteminde bulunan taraf, poliçe elinde iken zayi olduğunu inandırıcı bir şekilde gösteren delillerini mahkemeye sağlamak ve senedin bir suretini ibraz veya senedin esas içeriği hakkında bilgi vermekle yükümlü olduğundan, davacı vekiline **çeklerin keşide tarihlerini, tutarlarını açıklar şekilde eksik bilgileri tamamlaması ve müvekkilinin hamil olduğuna dair başkaca belge var ise sunmak için iki hafta süre verilmiş, davacı taraf hiç bir belge sunmadığı gibi, çeklerin yasal unsurları hakkında bilgi de vermemiştir.** Davacı hamil olduğunu kanıtlayamadığı gibi, çeklerin yasal unsurları hakkında bilgi de vermediğinden, davanın reddine dair aşağıdaki karar verilmiştir.

H Ü K Ü M : Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere:

1- Davanın **REDDİNE**,

2-Alınması gerekli 24,30 TL harçtan peşin alınan 21,15 TL harcın mahsubu ile bakiye 3,15 TL harcın davacıdan tahsiline, hazineye gelir kaydına,

3-Davacının yaptığı yargılama giderlerinin kendi üzerinde bırakılmasına dair,

Gerekçeli kararın taraflara tebliğinden itibaren 15 günlük süre içinde temyizi kabil olmak üzere, davacı vekilinin yüzüne karşı verilen karar açıkça okunup usulen anlatıldı.

4- Zayi Olduğu İddia Edilen Çekin Bankadan İbraz Edilip Edilmediğinin Sorulması

**T.C.
KADIKÖY
3. ASLİYE TİCARET MAHKEMESİ**

Sayı :
Esas : 16/10/2012

**HSBC BANK ASYA KURUMSAL ŞUBESİNE
İSTANBUL**

Davacı ,..... İŞ MAKİNALARI YEDEK PARÇALARI İNŞ. VE İNŞ. TAAH. SAN. VE TİC. LTD.ŞTİ. vekili tarafından mahkememizde açılan Kıymetli Evrak İptali (Çek İptali (Hasımsız) davası nedeniyle;

Mahkememizin 11/10/2012 tarihli ara kararı uyarınca, Şubenize ait aşağıda dökümü verilen çeklerin zayi olduğu iddiası üzerine söz konusu çekler hakkında ÖDEMEKTEN MEN KARARI verilmiştir.

Bu itibarla, karar gereğince çekin bankaya ibrazı halinde ödemede bulunulmaması ve AYRICA; İVEDİ OLARAK;

a-Çek hesabının kime ait olduğunun
b-Çekin tahsil için herhangi bir banka şubesine ibraz edilip edilmediğinin ve tarihinin,

c-Takasa sunulup sunulmadığının,

d-İbraz eden veya takasa sunanın açık kimlik ve adres bilgilerinin,

e-Çek bedelinin ödenip ödenmediğinin

TTK'nun 757,758,796/1 madde hükmü gereğince 10 günlük ibraz süresi geçtikten sonra bildirilmesi, ayrıca çekin arkalı önlü onaylı bir fotokopisinin gönderilmesi gerekmektedir.

Yukarıda gösterilen bilge ve belgelerin Mahkememizce tekide yer bırakmadan duruşma günü olan ___/___/___ gününden önce gönderilmesi aksi halde ADLİ GÖREV AÇISINDAN C.Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulacağı ve Bankanın Genel Müdürlüğüne ihbar olunacağı hususu bilgilerinize rica olunur.

Hakim

Katip

BANKA ŞUBESİ :
KEŞİDECİSİ :
KEŞİDE TARİHİ :
ÇEK NO :
MİKTARI :

5 - Zayi Davalarına İlişkin Tensip Karar Örneği

1-Dava dilekçesinde HMK'nın 119/1.maddesinde bulunması gereken zorunlu unsurlarda eksiklik bulunmadığı anlaşıldığından dava dilekçesinin kabulüne,

2-Yargılamanın HMK'nın 316 vd. maddeleri uyarınca basit yargılama usulüne göre yürütülmesine,

3-Davaya konu olan çeklerle ilgili olarak yeterli kanaat olduğundan, muhatap bankanın TTK'nın 818. maddesi yollamasıyla aynı yasanın 757. maddesi uyarınca **ÇEK BEDELİNİ ÖDEMEKTEN MEN EDİLMESİNE**, bu konuda **muhatap bankaya müzekkere yazılmasına, müzekkerede çekin ibraz edilip edilmediği, ibraz edilmişse ibraz edenin kimlik ve adres bilgilerinin bildirilmesi, çek hesabının kime ait olduğunun bildirilmesi ve varsa çekin arkalı önlü onaylı bir örneğinin gönderilmesinin istenilmesine**, masrafin peşin avanstan karşılanmasına, talep halinde davacı tarafa elden takip yetkisi verilmesine,

4-TTK'nın 761.,762.,763. ve 35. maddesi uyarınca **talebin ilanına, ilan işlemlerinin başlatılması ve buna dair belgenin mahkememize ibrazı için davacı tarafa iki haftalık kesin süre verilmesine**, sürenin tebliğden başlamasına, kesin süre içinde işlem yapılmadığı takdirde ilan yaptırmaktan vazgeçmiş sayılacağı ve dosya kapsamına göre karar verileceğinin ihtarına, ihtar yerine kaim olmak üzere tensip tutanağının davacıya tebliğine, giderin avanstan kullanılmasına,

5-Davacının HMK'nın 318. maddesi uyarınca delil olarak gösterdiği belgeleri ve diğer delilleri, bu belgelerin ve delillerin her birinin hangi maddi vakıanın ispatı için sunulduğu da açıklanarak dilekçeye ekleyerek vermesine, başka yerden getirtilecek bilgi ve belgelere ilişkin gerekli açıklamada bulunmalarına, davacının delillerinin celbi için giderlerin mevcut avanstan kullanılmasına,

6- Dosya kapsamına ve yapılan değerlendirmeye göre ön incelemenin HMK'nın 320.maddesi uyarınca duruşmalı yapılmasına, Yargılamanın __/__/20__ günü saat --:--'ye bırakılmasına tensiben karar verildi.

6- Zayi Davalarında Gazete İlan Metni Örneği

**T.C.
KADIKÖY
3. ASLİYE TİCARET MAHKEMESİ**

ESAS NO:

**İLAN
KADIKÖY 3. ASLİYE TİCARET MAHKEMESİNDEN BİLDİRİLMİŞTİR.**

Davacı ..... tarafından hasımsız olarak mahkememizde açılan çek iptali davasında, davacı aşağıda dökümü yapılan çekin iptalini istemiş olup;

Davacı tarafından zayi edildiği bildirilen; aşağıda bilgileri yazılı çekle ilgili olarak MAHKEMEMİZCE ÖDEMEKTEN MEN KARARI verilmiş olduğundan;

TTK nun 818/s. maddesi yollamasıyla aynı kanununun 763-764. madde hükümleri gereğince bu çeki bulanların veya herhangi bir nedenle ellerine geçirenlerin ilk ilan tarihinden itibaren üç aylık süre içinde mahkememize ibraz etmeleri veya bir bildirimde bulunmaları, aksi halde söz konusu bu çekin iptaline karar verileceği hususu ilan tebliğ olunur. __/__/20__

Katip

Hakim

BANKA ŞUBESİ
KEŞİDECİSİ
KEŞİDE TARİHİ
HESAP NO
ÇEK NO

7- Çekin Ortaya Çıkması Nedeniyle Zayi Davanın Konusuz

Kalması

T.C.

KADIKÖY

3. ASLİYE TİCARET MAHKEMESİ

GEREKÇELİ KARAR

ESAS NO

KARAR NO

HAKİM

KATİP

DAVACI

DAVALI (Hasımsız)

DAVA

DAVA TARİHİ

KARAR TARİHİ

YAZIM TARİHİ

Mahkememizde görülen davanın yapılan açık yargılaması sonunda,

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ :

İDDİA

: Davacı vekili dava dilekçesinde özetle: Müvekkilinin hamili bulunduğu Garanti Bankası E-5 Maltepe şubesindeki .....'na ait ..... numaralı hesaba keşideli, ... çek numaralı, ... TL tutarlı bir adet çekin kaybedilmek suretiyle zayi edildiğini belirterek iptaline karar verilmesini istemiştir.

İNCELEME ve GEREKÇE: Dava, hukuki niteliği itibari ile TTK. 730/20. maddesi yollamasıyla aynı yasanın 669.ve devamı maddeleri uyarınca açılmış bir zayi nedeniyle çek iptali davasıdır.

Yöntemine uygun duruşma açılmış, kanıtlar toplanmıştır. Gerekli ilanlar yapılarak dava sonuçlandırılmıştır.

Kıymetli evrakta hak senede bağlı olup, senedin zayi edilmesi halinde, senet hamilinin haklarının korunabilmesi için kıymetli evrakin iptali müessesesi getirilmiştir. TTK.563 ve 564.maddeleri uyarınca, kıymetli evraka bağlı alacağı bulunan hamil zayi nedeniyle iptal kararı almak suretiyle hakkını senetsiz ileri sürebilir; ya da yeni bir kıymetli evrak tanzimini isteyebilir.

Talep üzerine muhatap banka çek tutarını ödemekten menedilmiş, çeki ele geçirenlerin bilinmemesi nedeniyle TTK.37,762,763,764.maddeleri uyarınca talep ilan olunmuştur. Davaya konu çekin ..... Factoring Hizmetleri A.Ş. tarafından bankaya ibraz edildiği anlaşılmıştır. Davaya konu çekin hamili belli olduğundan davacıya, hamil aleyhine istirdat davası açmak üzere süre verilmiş ve iptal talebi konusuz kaldığından, talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına dair aşağıdaki karar verilmiştir.

H Ü K Ü M : Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere:

1-Çekin bankaya ibraz edildiği, ibraz edenin ..... Factoring Hizmetleri A.Ş. olduğu, adresinin dosyamıza bildirilmiş olduğu, diğer cirantaların da çekin örneğinden görüldüğü anlaşıldığından TTK.758.ve 759.maddeleri uyarınca davacı vekiline çek hamili aleyhine istirdat davası açması için 20 günlük süre verilmesine, muhatabın ödemediğine dair tedbir kararının 20 gün daha devam etmesine, davacının istirdat davası açıp, mahkemece ödeme yasağının devamı yönünde ihtiyati tedbir verildiğine dair kararın bu süre içinde ibraz edilmemesi halinde ödeme yasağının kendiliğinden kalkmış sayılmasına,

2-Davaya konu çek ortaya çıkmış olup, zayi nedeniyle iptal talebi konusuz kaldığından bu konuda ayrıca bir karar verilmesine yer olmadığına,

3-Peşin alınan harcın Hazine lehine mahsubu ile başka harç alınmasına yer olmadığına,

4-Davacının yaptığı yargılama giderinin kendi üzerinde bırakılmasına,

Dair, davacı vekilinin yüzüne karşı, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 15 günlük süre içinde Yargıtay nezdinde temyizi kabil olmak üzere karar verildi.

8- İptal Kararına İlişkin Hüküm Fıkrası Örneği

H Ü K Ü M _____ :

- 1-Davanın kabulü ile keşidecisi _____ İnşaat Taahhüt ve Ticaret A.Ş'nin Halk Bankası Moda şubesindeki TR _____ numaralı hesabına keşideli, _____ çek numaralı, __/__/__ keşide tarihli _____ TL tutarlı bir adet çekin zayı nedeniyle **İPTALİNE**,
  - 2-Peşin alınan harcın hazineye gelir kaydına, başka harç alınmasına yer olmadığına,
  - 3-Davacının yaptığı giderlerin kendi üzerinde bırakılmasına,
- Dair, davacı vekilinin yüzüne karşı, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 15 günlük süre içinde Yargıtay nezdinde temyizi kabil olmak üzere verilen karar açıkça okunup usulen anlatıldı. __/__/__

KAYNAKÇA

- AYBAY**, Aydın / **AYBAY**, Rona: Hukuka Giriş, 2. Bası, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınevi İstanbul,2005
- BAHTİYAR**, Mehmet: Ticari İşletme Hukuku, 12. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012
- BAHTİYAR** Mehmet: Kıymetli Evrak Hukuku, 9. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012
- BİLGİN**, Mahmut: Uygulamada Kambiyo Senetleri, 1. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010
- BOZKURT, Tamer** : Ticaret Hukuku-Kıymetli Evrak Hukuku, Cilt III, 6. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, Temmuz 2012
- CAN**, Halil / **GÜNER**, Semih: Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 1999
- CERRAHOĞLU**, Fadıl: Kıymetli Evrakın Ziyayı ve İptali, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi İstanbul, 1973, s.186-199
- COŞKUN**, Mahmut: Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek, 1. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012
- DİRİKKAN**, Hanife Öztürk: Kıymetli Evrakın Ziyayı Ve İptali, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, Ankara,1990
- DURGUT**, Ramazan: Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005
- DOĞANAY**, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi İkinci Cilt, Beta Yayınevi, 4. Bası, 2004
- DOMANIÇ**, Hayri: Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi Cilt IV, İstanbul, 1990
- ERCAN**, İsmail: Medeni Usul Hukuku, 6. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2011
- ERTEKİN**, Erol/ **KARATAŞ**, İzzet: Uygulamada Ticari Senetler, Ankara,1998
- ERİŞ**, Gönen: Türk Ticaret Kanunu C: III, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010
- ESENKAR**, Burhanettin: Çekin Ziyayı Özellikle Çalınma Hali, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007
- GÜLTEKİN**,Özkan: Kıymetli Evrakın Zayı Olması Halinde Hamilin Hakları, Terazi Hukuk Dergisi, Aralık, 2007, S:16, s. 31-38

GÜLTEKİN, Özkan: Kıymetli Evrakın Ziyayı ve İptali, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011

GÜRBÜZ, A. Hulusi, Yargıtay Uygulaması Işığında Ticari Senetlerin İptali Davaları, İstanbul,1984

GÜRÜHAN, Caner: Çekin Zayi Olması ve İptali, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011

ÜLGEN, Hüseyin / **HELVACI**, Mehmet / **KENDİGELEN**, Abuzer / **KAYA**, Arslan: Kıymetli Evrak Hukuku, 7. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2013

İMREGÜN, Oğuz: Kıymetli Evrak Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2007

KAÇAK, Nazif: Kambiyo Senetlerinin Takibi İle Kambiyo Senetlerine İlişkin Borçtan Kurtulma Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Seçkin Yayınevi, İstanbul, 2003

KARANFİL, Kemal: Kambiyo Senetlerinde Sıkça Yapılan Hatalar, 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013

KENDİGELEN, Abuzer: Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 2. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012

KENDİGELEN, Abuzer: Hukuki Mütalaalar(Mahkeme Kararlarıyla Birlikte) Cilt VI, Arıkan Yayınları, İstanbul, 2004, s. 277

KILIÇOĞLU, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 15. Bası, Turhan Kitabevi Ankara,2012

KURU, Baki / **ARSLAN**, Ramazan / **YILMAZ**, Ejder: Medeni Usul Hukuku, 18. Bası, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2007

MEYDAN, Nihat/**YAPAL**, Fadime: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Emsal Kararları 2002-2003-2004,Ethemler Yayıncılık, İstanbul, 2005

MOROĞLU, Erdoğan / **KENDİGELEN**, Abuzer: Notlu – İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ve İlgili Mevzuat, 2. Bası, Arıkan Yayıncılık, İstanbul, 2007

ÖĞÜTÇÜ, Tahir / **ALTIN** Mehmet: Ticari Senetler(Poliçe Bono Çek) ve Özel Takip Yolları, Ankara, 1979,

ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku,17. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012

ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997

PEKCANITEZ, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**ÖZEKES**, Muhammet: Medeni Usul Hukuku, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2011

PULAŞLI, Hasan: Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013

POROY Reha / **TEKİNALP** Ünal: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 21. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013

SEZER, Ahmet: Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010

TEKİL, Fahiman: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 1994

TUNA, Ergun: Ticaret Hukuku Prensipleri, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul, 2009

YILMAZ, A. Lerzan: Kambiyo Senetlerinde Def'iler, 1. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2007

İNTERNET KAYNAKLARI

KAZANCI, İçtihat Bilgi Bankası www.kazanci.com

ADALET.ORG, Hâkim ve Savcı Bilgi Paylaşım Forumu www.adalet.org

ÖZGEÇMİŞ

Umur KARAKAYA, 13.11.1987 İstanbul doğumludur. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlamıştır. 2005-2009 yılları arasında Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenim görerek mezun olmuştur. 2011 Yılında Adli Yargı Hâkim Adayı olarak Kadıköy Adliyesinde göreve başlamış, 2013 yılı kura kararnamesi ile Marmara Adliyesi'ne hâkim olarak ataması yapılmıştır. Halen Marmara Adliyesinde hâkim olarak görev yapmaktadır.